Илһамлы кызлар җыры

Казан
«Рухият» нәшрияты
2021

ББК 84(2Рос=Тат)-5
И49

Мөхәррире
Гөлзадә Бәйрәмова

Рәссамы
Николай Петров

И49 **Илһамлы кызлар җыры.** – Казан: Рухият, 2021. – 224 б.
ISBN 978-5-89706-211-9

Әлеге китапка Татарстан җирендә рус телендә иҗат итүче шагыйрәләрнең шигырьләре татарчага тәрҗемәдә туплап бирелде. Ирекле тәрҗемәләрне Индус Сирматов башкарды. Кереш сүз авторы – Татарстанның халык язучысы, Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүләге иясе Гәрәй Рәхим.

ББК 84(2Рос=Тат)-5

ISBN 978-5-89706-211-9

© «Татнефть» Хәйрия фонды, 2021
© Сирматов И. Ф., тәрҗемә, 2021
© Петров Н. С., иллюстрацияләр, 2021

Дәвамлы булсын

Җыентыкка татарчага тәрҗемәдәге әсәрләре тупланган шагыйрәләр иҗаты белән мин шактый ук таныш. Алар әдәбиятыбызга төрлесе төрле елларда килделәр. Республика газета-журналларында басылып чыккан, телевизион һәм радиотапшыруларда яңгыраган беренче шигырьләре үк һәрберсенең үз юлы, үз тавышы, әйтергә теләгән үз сүзе барлыгы турында сөйли иде. Бүген инде аларның күбесе берничә китап авторы буларак билгеле. Кайберләре шигърият белән прозага бердәй хезмәт итүләре белән танылды. Кайсыберләре исә театрлар өчен пьесалар язуда да өлгерлек күрсәтте. Шул ук вакытта, фәлсәфи эзләнүләре ягыннан аларның барысының да иҗатын якынайтучы, хәтта бер йомгакка төреп берләштерүче чара буларак, шигърият жанры иң алгы планда кала бирә.

Каләмдәшебез, дистәләрчә телевизион спектакль һәм фильмнар, күп кенә проза китаплары һәм җыр текстлары авторы Индус Сирматовның рус телендә язучы шагыйрәләр иҗатына бу рәвешле мөрәҗәгать итүен мин кызыксынып кабул иттем. Тәрҗемә эше – гаять тә катлаулы хезмәт ул. Кайбер белгечләрнең, башка телдән тәрҗемә итү оригиналь әсәр язуга караганда да катлаулырак эш, дип раслауларында билгеле күләмдә хаклык бар. Автор фикерен төгәл аныңча итеп укучыга илтеп җиткерү тәрҗемәченең бер бурычы булса, аның стилен саклау – икенче бурычы. Ә төрки һәм славян телләрендәге грамматик аермалыклар бу бурычларны тагын да арттыра.

Әйтик, татар шигъриятенә рифмасыз шигырьләр бик үк хас түгел. Хәтта прозаны да билгеле бер ритмга салып, рифмалап әйтү – борынгыдан ук төрки халыклар әдәбиятының казанышы. Нәсер дип йөртелә торган шигъри прозабыз да шуның ачык үрнәге.

Бу китаптагы әсәрләрнең оригиналлары арасында да славян һәм төрки аермалыклар шактый нык күзәтелә. Индус Сирматов исә аларны милли шигъриятебезгә якынайтып тәрҗемә иткән, кирәкле дип тапкан урыннарда «төркиләштереп» рифмага салып, ритмга корып биргән.

Кайбер әңгәмәләр вакытында, аерым бер әсәрнең тәрҗемәсе оригиналга караганда да уңышлырак килеп чыккан, дигән сүзләрне ишетергә туры килә. Мин моның белән килешә алмыйм. Тәрҗемә никадәр генә төгәл, камил, яңгыравыклы, бу телдәге укучылар күңеленә күпме генә якын булса да, төп фикер оригиналдан килергә тиеш. Индус Сирматов тәрҗемәләренең кыйммәте дә шунда. Ул, сүзләрнең иң кирәклеләрен сайлап, сүз мәгънәләренең рус телендәге үзенчәлекләрен саклаган хәлдә, татар теленә хас бизәкләр аша, автор фикеренә аз гына да зыян китермичә, киресенчә, аны тирәнәйтеп күрсәтүгә ирешкән.

Татарстан Республикасы – халыклар дуслыгының, әдәбиятлар дуслыгының үрнәге, дибез икән, әлеге китап шуның хаклыгын тагын бер кат раслый. Сүз дә юк, бездә тәрҗемәләр сирәк булса да күренгәләп тора. Ә инде үзебездә үк яшәп, рус телендә иҗат итүче шагыйрәләрнең әсәрләрен әле беренче тапкыр бер үк тәрҗемәче башкаруында бергә туплап бирү – әдәбиятыбыз тарихын баетучы якты күренеш ул. Мондый изге эш дәвамлы булсын дигән теләктә калыйк.

Гәрәй Рәхим,
Татарстанның халык язучысы,
Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүләге иясе

Вера Арямнова

Вера Николаевна Арямнова Башкортстанда туа, урта мәктәпне исә Татарстанның Әгерҗе шәһәрендә тәмамлый. Яшь кыз КамАЗ заводы төзелешендәге радиотапшырулар студиясендә эшли, Чаллыдагы «Орфей» әдәби берләшмәсе эшчәнлегендә актив катнаша. Беркадәр вакыт Кострома шәһәрендә яшәгәннән соң, тагын Татарстанга әйләнеп кайта һәм журналистика эшчәнлеген «Республика Татарстан» газетасы редакциясендә дәвам итә. Берничә шигъри җыентык авторы В. Арямнова Россия Язучылар берлегендә тора, хәзер Марий Эл республикасының Звенигово шәһәрендә яши һәм иҗат итә.

Бәхет килми җиңел генә

***

Шигырьләрем мине коткаралар
Кайгы-хәсрәт, бәла-казадан.
Җәрәхәтле күңел дәвалана,
Җанга шифа табам аларда.

Шигырьләрем – абый-энеләрем,
Ышанычлы батыр солдатлар,
Кургашыннан койган батальоным,
Юлдашларым алар һәрчакта.

Бишек җыры

– Миңа оят: мин хәерче, дип язам.
– Ярлы түгел, син соклангыч, ди алар.
– Дөньяда артык кеше мин, дип язам.
– Артык түгел, шатлык бит син,
чәчәк аткан чия бит син, ди алар.
– Нинди чәчәк! Хәле беткән карчык, дим.
– Удар хезмәт өчен, дөрес, өлкәнрәк син.
– Авыр бит, дим, нәрсәнедер кайгыртулар,
борчылулар...
– Бал кәрәзе авыр була, диләр алар,
әле тагын корты чага, җәрәхәте, эзе кала.
Бәхет килми җиңел генә,
Кешелекле кеше моны үзе белә.
Ә җәрәхәт? Аптырама,
Җәрәхәт ул дәвалана,
Иреннәргә ирен тисә,
Сөйгәнеңне кочтың исә,
Дустың янда булса һәр көн...
– Рәхмәт сезгә, дускайларым, хәерле төн!

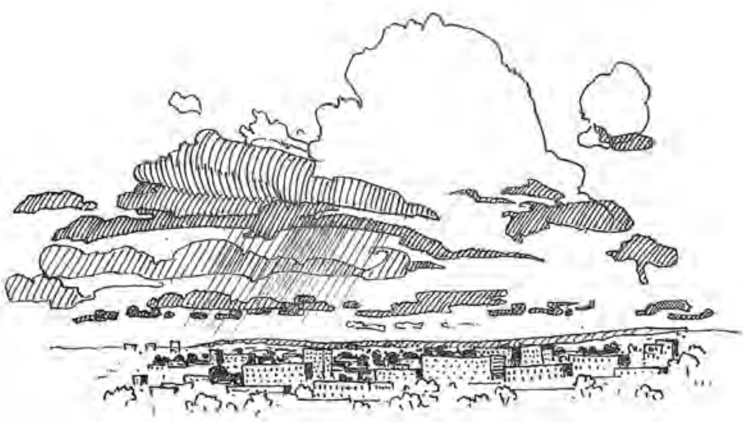

***

Күкне каплаган болытлар – шәп атлармыни!
Гүя ат көтүе чабыша, айгырлар кешни!
Шәһәр өстендә уйнаклый яшен камчысы,
Кулыма тама беренче яңгыр тамчысы.

Шундук чүп-чарларны юып ташкын ыргыла,
Бер тарафка барыйм дисәң – тездән су гына.
Венеция каналы бу дип әйтер идем –
Аны бит мин тик бер тапкыр төшемдә күрдем.

Коры җирме, тездән сумы – сайланып тормыйм.
Тәнне генә түгел, җанны үбә яңгырым.
Дөнья рәхәте шушы, дип елмаеп алам,
Үзем үк шатланам шуңа – менә юләр җан!

***

Бу өйдә һич бәхет юк,
Яшәүләре бик авыр.
Урамны әйткән дә юк,
Анда томан да давыл.

Тынгы бирми күңелгә
Бәсле тәрәзәләре,
Кардан тукып ашъяулык
Япкан өй түбәләре.

Очрашмыйча үбешкән,
Үпми генә озатып
Калган шикелле...
Яман хәбәр ишеткәч
Алып ташлыйм альбомнан
Синең рәсмеңне.

***

Әйдә, йөреп керик кышкы шәһәрдә!
Эшең күпме? Аның һич юк бетәсе.
Сәйран кылыйк. Кышкы көн кыска бит ул,
Киче җитә – башлануга иртәсе.

Әнә кояш йөзә урам буйлатып.
Бусагадан чык та тыңла сүземне.
Сүзләр онытылса да калыр мәңгегә
Кышның саран елмаюы хәтердә.

Сәйран кылыйк! Кем дә белми бит әле
Безнең йөрәкләрнең пардан типкәнен,
Кем дә белми, бергә сәйран кылсак та,
Икебез ике шәһәрдә икәнен.

Кремль җыры

Кремль сәгате тын гына сукты,
Шәһәр өстенә моңы таралды.
Безнең йөрәктә сүзсез, тавышсыз
Һәм музыкасыз җыр булып калды.

Яшьлек, мәхәббәт – сихри мизгелләр –
Сизелми генә узар бервакыт.
Ә ул мизгелләр сүзсез, тавышсыз
Һәм музыкасыз моң булып калыр.

***

Иртәгәсен нәрсә булыр,
Ниләр көтә – белмибез.
Тәрәздә кошлар шәүләсе,
Ә үзләрен күрмибез.

Өйдә сәгать келт-келт йөри,
Саный үтәр вакытны.
Хәтернең үз кагыйдәсе,
Хәтер – чүлмәк ватыгы.

Мә, кулымның җылысын ал,
Сулышымның җылысын.
Синең янда мин ялгыз да,
Без икәү дә, улым син.

Мич ягарбыз. Өй җылыныр.
Син йокыга талырсың.
Өзмимен өметләремне,
Телең ачылгач сөйләрсең
Төшеңдә күргәннәрне.

Оча торган шигырьләр

Миңа бер бокал ипи һәм
Бер кисәк юрган бирегез.
Күк астында өй-түбәсез
Яшәгәнемне күрерсез.

Зәңгәр күк миңа кирәк, дип,
Аны чәчәккә тиңләдем.
Мин иписез яши алам,
Күгем булмаса – шиңәрмен.

Күксез калудан куркам мин,
Керми башласа төшемә.
Өй түбәсенә менәм дә
Кош кебек очам төшемдә.

Мин гомергә төштә очтым,
Юлдаш булды зәңгәр күгем.
Әгәр зәңгәр күк булмаса,
Андый тормыш – тормыш түгел.

Очам дип түбәгә менсәм,
Урап ала газиз җаннар.
Зәңгәр күкне иңләп оча
Минем белән бергә алар.

Бәла якын килми миңа,
Исән булсам да, үлсәм дә –
Күкне кушучлап алам да
Сусауны басам, эчәм дә.

Яныма җыелган җаннар
Алкышлыйлар моны хуплап.
Тили-тили, аты-баты
Оча алар күкне мактап.

Берчак йокыдан уянып
Зәңгәр күктән төшәм җиргә.
Нигә күккә омтыла да
Оча икән кеше – нигә?!

***

Бир кулыңны. Кара күзләремә.
Мәңге истә тотыйк бу көзне.
Көзге яшен инде артта калды,
Күгелҗем төс алды күк йөзе.

Яңа көн кулдагы алма кебек,
Бераз салкынча ул, хуш исле.
Ә йөрәгем белән шигыремне
Риясыз кабул ит, сөеклем.

***

Октябрьнең соңгы көне.
Кар яуды да эреде.
Иреннәрем уттай яна.
Бу бит – язлар килүе.

Ник сыкрана соң бу йөрәк –
Оҗмахын эзли микән?
Яшеренмә, кояшкаем,
Бәхетем, качма миннән.

Безнең сандугач читтәге
Талга кунды шул инде.
Соңгы мәхәббәттән башка
Бары да булды шул инде.

Яңа ел кичендә

Җиңү дә юк, җиңелү дә,
Аерылу йә очрашу да.
Нинди хәерсез тынлык соң
Костроманың бу кичендә.

Йолдыз балкыр,
бүләк булыр,
Улкаем йокыга талыр.
Берәм-берәм үбеп чыгам
Аның нәни бармакларын.

Йокла, улым, балакаем,
Назлыкаем син, иркәм син.
Минем ярсулы хисләрем
Сине һич тә борчымасын.

***

Китабыңны куеп тор!
Ә мин – бәйләм энәсен.
Тәрәзәгә бар әле,
Төшер калын пәрдәсен.
Өйгә якты кермәсен,
Тавыш ишетелмәсен.
Син дә берни күрмәссең,
Мин дә сукыр, имештер.
Шул караңгы дөньяда
Калабыз икәү генә.
Синең белән мин генә.

***

Елгага бик авыр:
Чаба да чаба ул,
Туктаусыз йөгереп,
Ялганнан кача ул.
Тынгы юк елгага –
Ярлары бик биек,
Йозагы бикләнгән,
Ачарга җае юк.
Тия теңкәсенә
Кыргый акчарлаклар.
Түз, елга, берзаман
Коярсың океанга.
Океан – зур су ул,
Азат ул, яры юк.
Ләкин юк булырсың
Үзең дә шунда ук.

***

Уңда булмаса – сул якта
Кайгы да, шатлыгы да.
Мылтык атылганчы алдан
Кирәкми егылырга.

Кешеләр йөри гөмбәгә,
Запаска акча җыя.
Сиңа, миңа ни буласын
Белә бер Аллаһ кына.

Диңгезгә омтылган елга
Комга кереп югалган...
Җаны барның кайгысы бар,
Курку аннан да начар.

Наилә Ахунова

Әлмәт шәһәрендә туган. Татар әдәбиятын үстерүгә озак еллар хезмәт куйган Ахуновлар гаиләсе эшен бүген Наилә Гарифҗан кызы лаеклы төстә дәвам итә. Аның иҗат диапазоны киңлегенә сокланмаган кеше юктыр. Ул – язучы, шагыйрә, драматург, рәссам, менә дигән фотограф. Шуларга өстәп Наилә Ахунованың сәләтле оештыручы, талантлы укытучы булуын да истә тотарга кирәктер. Республикабызда яшәп, рус шигъриятендә каләм сыный башлаган бик күп яшь көчләр инде ничә еллар «Белая Ворона» дигән әдәби берләшмә белән җитәкчелек итүче Наилә Гарифҗан кызының шифалы сулышын тоеп иҗат итәләр. Шигъриятнең төрле жанрларында каләмен сынап караган Наилә Ахунованы һич икеләнмичә хокку остасы дип атарга да була. Ул язучыларның М. Горький һәм С. Сөләйманова исемендәге премияләре лауреаты.

Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы (1997), Татарстанның атказанган мәдәният хезмәткәре (2009).

Ашыктырма икән вакытны...

***

Яши алган булыр идем
Америкада,
Җылы дулкыннар уйнаган
Океан ярында
Америго кебек.
Шулай уйлау
Гөнаһ түгелдер ич
Миңа да?

Яши алган булыр идем
Франциядә...
Вакытымны уздырып гел
Рестораннарда.
Дуслар белән
Шампан эчү
Гөнаһ түгелдер ич
Миңа да?

Яши алган булыр идем
Италиядә,
Пуэрто-Рико тирәсендә,
Анталиядә.
Йә бүтәнчә
Уйлыйм икән –
Гөнаһ түгелдер ич
Миңа да?

Ләкин мин яшим
Башка урында,
Үземчә мактап
Аны җырымда.
Хыялланып һәм
Тәмле төш күреп
Яшәве миңа
Һич гөнаһ түгел.

***

Кояшлы яңгырлар белән
Шаулап үтте балачак,
Тәүге гыйшыклары белән
Кадерле яшүсмер чак.

Хәзер синең белән икәү
Кышларны озатабыз,
Кайдадыр адашып калган
Җәйләрне сагынабыз.

Миңа бүген кадерлерәк
Бакчасы-парклары,
Алтын көзе Казанымның,
Ләззәтле сагышлары.

Үткән яшьлек елларым да
Кызганыч түгел инде.
Гомер баскычының башка
Хисләре били мине.

Казаныма

Син булмасаң, мин –
Караңгы томан,
Июнь агачы
Яфрагын койган.
Йә мин – аяз көн,
Ләкин кояшсыз.
Терелтим дисәң,
Елмай бер генә,
Үтеп керерсең
Күңел түремә.

***

Бер мизгелгә
Гашыйкмын, дип
Уйлаган идем.
Сиңа булган мәхәббәтем
Озакка икән.
Эсседән саклаучы
Бизәкле чатыр син.
Янымда син булсаң,
Бернидән курыкмыйм.
Бер карап елмайсаң,
Мин шуннан көч алам,
Караңгы урманда
Адашсам – юл табам.
Макталган чит илдә булсам да,
Зиннәтле сарайда торсам да,
Мин өйгә кайтырга,
Мин сине күрергә
Омтылам.

Иске Казан күренешләре

Июнь челләсе шәһәрне
Өнди микән йокларга –
Хәтта мәчет йокымсырый
Төренеп яфракларга.
Үткән гасырда салынган
Йорт тора күзен йомып,
Ап-ак шикәр шакмагыдай
Кояш нурында эреп.
Такта эскәмияләрдә
Утыра әбекәйләр,
Йокы аралаш үзләре
Нәрсәдер гәпләшәләр.
Адашкан эт кереп поскан
Әремнәр арасына.
Сирень куаклары сарган
Шәһәрем капкасына.

***

Әчерәк шатлыкларым,
Татлырак сагышларым.
Намусым кушканча бара
Гомерем агышлары.
Ул әрем кебек әче.
Беркемгә ышанмыйча
Яшим күбәләк кебек,
Ятьмәдән чыгам очып,
Комсыз куллардан качып,
Очлы күзләрдән качып,
Тупас сүзләрдән качып.

***

Сине күрергә телим.
Күрергә куркып йөрим.
Икебезне озын төн
Көймә кебек тирбәтсен
Шатлык дулкыннарының
Кайнар кочакларында.
Ә иртән балыкчылар
Су төбеннән тапсыннар.

***

Васильеводагы йөзьяшәр
Наратлыкны урап,
Бальзам эчәм гүя, ял йортының
Саф һавасын сулап.
Төннәрен дә берөзлексез
Чикерткәләр сайрый,
Иртәләрен зәңгәр күк гөмбәзе
Күзен кысып карый.
Һәм омтыла күңел һаман
Болытларга табан.
Табигать белән үземнең
Якынлыкны сизәм,
Ышанмыйм хәзер сүзләргә,
Һич кирәкми сөйләм.

***

Поезд тәгәрмәчләренә
Ияреп язлар килде,
Кошчык канаты очына
Ияреп күккә менде,
Бар дөньяларны исерткеч
Шомырт исенә күмде.

***

Истәлекле җәйнең бер көне:
Үләннәрдә чыклар җемелди,
Кояш нуры җирне иркәли,
Бер кырмыска ылысны сөйри,
Иртә таңда черки безелди...
Сөям, диден миңа шул көнне.

***

Ераклаша барган поездларның
Гүелдәве, шавы...
Ә мин кошлар кебек сүзсез генә
Аңламакчы барын.

Каршылыклар очратмыйча гына
Мәңге күккә ашып,
Яшәр идем бүләк сорамыйча,
Җиргә җырлар чәчеп.

Бәхет

Хуш ис тулы һава суласаң,
Ярда дулкын шавын тыңласаң,
Эссе комда әгәр кызынсаң,
Мәтрүшкәле кайнар чәй эчсәң,
Җиләк каба-каба, тын гына,
Китабыңны алып кулыңа
Туздырганчы аны укысаң
Һәм ике юл шигырь язалсаң.

***

Ул чакта җәйге
Каникулда без.
Дача йортын без
Фазенда дибез.
Ә тормыш безнең
Ак болыт төсле,
Әнкәй дә гел шат,
Әткәй дә исән.
Исәп-хисапсыз
Кунаклар бездә.
Шулай булыр күк
Гомер-гомергә.
Давыллы еллар
Үтеп китteләр.
Дуслар каядыр
Китеп беттеләр.
Болытлар һаман
Йөзә дә йөзә...

***

Күкләр ачулы
Авазын салды.
Нарат урманы
Шомланып калды.
Бер нәни кошчык
Чыркылдап көлде.
Кинәт Иделдә
Салкын җил өрде.
Куркып бөреште
Бар җиһан шунда.
Тик каркылдады
Бер карга гына.

***

Мәче диванда
Ята йомгактай.
Син Интернетка
Кердең озакка.
Балачагыма
Мин билет алам
Һәм чыгып китәм
Туган каладан.
Барырга уйлыйм
Арча ягына,
Безгә Тукайны
Биргән авылга.
Кешеләр чиста,
Һава саф анда.
Хәтта чәчәкләр
Елмая анда.

Әниемә

Мин килеп җитәрмен дачага,
Анда гел күңелле барсы да.
Сәламләп каршылар теге кыз –
Чәчләре тузгыган бакыр күз.

Икәүләп без утын турарбыз,
Аннары мичкә дә ягарбыз.
Боегып утырган иске мич
Бүлмәне җылытыр бүген кич.

Кайнатма капкалап икәү без
Төн буе бөртекчәй эчәрбез.
Кайгымны-хәсрәтне, яндырып,
Иске мич морҗадан очырыр.

Әткәм истәлегенә

Җан ул ипи сорамый,
Тамаша да теләми.
Аңа кирәк бары тик
Тыныч урын, зәңгәр күк.
Кальбемә якын минем
Аһәңе туган телнең.
Сагыштан аралый ул,
Кайгыдан дәвалый ул.
Шулай бер көн иртән мин
Арчабызга китәрмен.
Җанга якын бу илдә
Яран тәрәз төбендә,
Тасмадай чишмә ага,
Таулар кул изәп кала,
Кайнаган каным кебек
Миләш кызара анда.
Монда бабамнар минем
Дөнья көткән, көн иткән,
Җиргә башларын салып,
Мәңге йокыга киткән.

***

Кабатланмаслык җәйге мизгелләр,
Урман күлендә камышлар үсә.
Без икәү генә шушы тынлыкта,
Бөтен дөньяда без генә төсле.
Күл көзгесенә бәрелеп шунда
Бик сирәк кенә кайтаваз шуа.
Ә урман тыныч, шауламый, дәшми,
Безнең яшьлекнең бәхетен саклый.

***

Иртәдән яңгыр
Чиләкләп коя.
Әйтерсең болыт
Күздән яшь сыга.
Онытмыйк юлга
Чатыр алырга –
Кояш качкан бит
Болыт артына.
Безнең дә бәхет
Беләм мин – шунда,
Кояш янында,
Болыт артында.
Борчылма, яңгыр
Озакка китсә,
Дугалы күпер
Ялтырар күктә.

***

Кара мәче
Булып язмыш
Юлыма төште,
Очам диеп
Талпынганда,
Канатны кисте.

Хәзер инде
Оча алмыйм,
Атлыйм тын гына,
Әкәм-төкәм кебек бары
Шуышам гына.

***

Бу төн дә үтәр, шәм булып янар.
Таңнар атканчы без сөйләшербез.
Нәкъ элеккечә, гитара чиртеп,
Бәллүр бокалдан шәраб эчәрбез.
Ләкин төн үткәч, тиз иртә җитәр,
Кадерле сүзләр онытылып бетәр.
Чыгып китәрсең син икеләнеп,
Бу кыз сөйми, дип, миннән шикләнеп.

***

Яшьлеккә ни кирәк?
Бар дөнья,
Җилкәнле ак көймә диңгездә.
Картлыкка ни кирәк?
Урындык,
Мамыклы бер мәче тезендә.

***

Кыш иртә килде,
Шәһәр өшеде.
Зәмһәрир суык
Миләргә инде.

Тәрәз пыялам –
Бозланган көзге.
Хәтта йөрәгем
Тукталыр төсле.

Тик иреннәрең
Җылыта алды,
Безне үлемнән
Коткарып калды.

***

Минем уйлар нәкъ ташбака кебек.
Бер чиктән бер чиккә шуышам мин.
Гел дөге боткасы гына ашыйм,
Йә булмаса, манный белән яшим.

Биек тауга мин меналмам инде,
Вулканнар да кабул итмәс мине.
Алар биек, мен дип, һич чакырмый,
Барыр юл да гел чокыр-чакырлы.

Хәзер инде төштә генә очам,
Талпынам да зәңгәр күкне кочам.
Язын, бәлки, йөрәктә боз эрер,
Егылмаска, бәлки, ул көч бирер.

***

Кашларны йолкырмын,
Күзне каралтырмын.
Яшәрмен үземчә,
Гел генә искечә.

Кирәк түгел хәзер
Орден-медальләре,
Зурлау, алкышлары,
Мактау кәгазьләре.

Чәчемне ясатып,
Мин киярмен мини,
Ә язга алырмын
Өр-яңа бикини.

***

Кышкы арып-талулардан
Күңел арына.
Җылы сөттәй саф һавада
Җан дәвалана.
Шундый җиңел,
Рәхәт...

***

Иске фоторәсемдә
 Япь-яшь әле барсы да.
Төсләр аклы-каралы,
Чын бәхет бу, карале!

Йөзләре шат барсының,
Карашлары ялтырый.
Киләчәктә – өметләр,
Бүгенгесе – яз сыман.

***

Фил кебек җиңел канатлы,
Көнгерәдәй нәфис мин,
Күбәләктәй күз карашым.
Мин мәңгегә үлмәмен:
Миражмы бу, төшме бу?

Даһи шәкертләрем мине
Бик озак искә алыр.
Шигырьләрем таң нурында
Энҗедәй балкып яныр.
Битләреңдә тоз калыр...

***

Уйлыйм әле барсын
Яңабаштан.
Качып булмас микән
Бу язмыштан.

Кош булып күкләрне
Гизим микән,
Агымга кушылып
Йөзим микән?

Гомер чакрымнарын
Санамыйча,
Сикәлтәләренә
Карамыйча,

Озын юлга чыгып,
Өр-яңадан,
Җир түгәрәк, диеп
Йөрим микән?

***

Җан әле өшегән,
Чыгалмый кышыннан,
Ә карлар әйтерсең
Табада чыжылдый.
Кар суы гөрелдәп
Әйләнер-тулганыр.
Көмештәй суларда
Сагышлар юылыр.

***

Әбием бала чакта
Чәчемне үрә иде.
Хәзер ул хур кызларының
Чәчләрен үрә инде.

Ак төс

Җилбәзәк ромашка,
Мәһабәт төнбоек
Һәм нәфис ландышлар
Бу төскә сыйган бит.

***

Нәфис каен бүген
Яңа алка кигән.
Исе китми аның
Җылы май җиленә.

Хоккулар

***

Күктәге ай
Көмеш дага кебек.
Бәхетем шулай якын микәнни?

***

Шомырт, ландыш, сирень...
Хуш исләргә генә
Чумып йөрим бүген.

***

Шәһәр шау-шуыннан качып,
Бакалар җырлаганын
Бар минем тыңлаганым.

***

Күмә дә китә
Бакалар хоры
Сандугач җырын.

***

Әйтерсең лә җилгә очкан
Тузганак мамыклары –
Хыялым ватыклары.

***

Каен толымы, нарат керпесе
Яңгырда коенды.
Ә җилләр тарады.

***

Кичке шәфәкь
Иске буада.
Коенырга мине чакыра.

***

Язның яраткан төсләре –
Яшел, сары, зәңгәр.
Талчыкмас рәссам – яз.

Ландышлар

Нәни кыңгыраулар
Зеңгелдәшеп
Кушылалар кошлар хоры белән.

***

Күркәләрен җил йолыккач,
Нарат ачулана.
Башын чайкап ала.

***

Иске яфракларның түтененә
Яз түтене
Килеп кушылды.

***

Челләнең эссесе сизелә
Җиләкнең алсу йөз-битендә,
Хәтта күләгәдә үссә дә.

***

Аллы-гөлле пион куаклары.
Төсе матур,
Үзе хуш исле.

Тузганаклар

Йөзләрчә кояш
Май болынында.
Күзем чагыла.

***

Чәчәк бөресе
Кояшны күрде,
Күккә үрелде.

***

Күк йөзе авыр.
Шаулый яфраклар...
Яңгыр нык явар.

***

Учак өстендә
Кемнедер сүгә
Онытылган чәйнек.

***

Минем туган көнгә
Июнь бүләк итте
Пион чәчәкләре яңгырын.

***

Кичке моңнарга
Үз җырын куша
Кыр чикерткәсе.

***

Үткәннәрнең
Барлык хафалары
Кояш баешында яналар.

***

Кәеф көзге көнгә охшашлы:
Йә яңгыры ява,
Йә кары.

***

Биләмче яңгыр
Тәрәз кага керергә,
Ә мин көтмим кемне дә.

***

Сары яфрак бөтерелеп
Эшләпәмә кунды.
Бергә дәвам иттек юлны.

***

Әби толымымны
Тасма белән үрде.
Вакыт аны көмеш белән төрде.

***

Көзге урманда
Миләш учагы.
Тормышның кызык чагы.

***

Каен кочты, дип,
Төнге бакчада
Фонарь елмая.

***

Чаган яфрагы
Җилгә кул изәп
Чоңгылга батты.

***

Вакыт узгач кына
Аңлашылды –
Ашыктырма икән вакытны...

***

Йоклый алмый ятсаң,
Айга кара.
Бүләк итәр төнге нурларын.

***

Төнге тәбә –
Сары фонарьлар,
Эре тозы – якты йолдызлар.

***

Бар язганым өстәл тартмасында.
Кайчан тулыр
Аның корсагы?!

***

Үткән белән киләчәк арасы –
Ничек кенә
Качып каласы!

***

Ник кар түгел,
Яңгыр тама күктән?
Кышның елавы бу!

***

Кыш аю кебек
Өй түбәсендә.
Тырнаклары – боз сөңгеләре.

***

Сәгатьләрне
Җәйгә күчердем.
Иртән кар яуды...

***

Ике мәче ярсып сугыша.
Өченчегә
Монда урын юк.

***

Шагыйрь, нигә айны мактыйсың?
Җитмәгәнме
Кояш яктысы?!

***

Тынлык җебендә
Вак энҗе сыман
Сандугач моңы.

***

Бозлы яңгыр
Тәрәзәмне кага.
Кыштан хәбәр бу.

***

Ай яктысы төшкән
Сукмак буйлап
Бу төндә без кая барырбыз?

***

Алмагач – кәләш,
Төклетура – кияү,
Ә без – шаһитлар.

***

Бу дөньяда
Кунак кына булсак,
Башкасында кем без?

***

Йөрәк кага
Куркынган кош булып.
Ычкындырмам микән?

***

Ялгыз тамчы булып
Тамды яңгыр.
Тиздән коеп явар.

***

Корыган гөлчәчәкнең
Яфрагы күренде
Язга бер көн калгач.

***

Шатлыкның төсе җидәү,
Ә кайгының –
Тик берәү.

***

Санитарка миңа алка бирде.
Әнкәемнең
Соңгы бүләге.

***

Төнге күктә миллион йолдыз яна.
Син кайсысы, әнкәй,
Аларның?

***

Нәкъ үзе кебек елмая
Умырзая
Әткәем каберендә.

***

Камка бөҗәкме
Йә җирҗиләкме?
Җәйнең табышмаклары.

***

Әнә бер яфрак
Җил белән очты.
Җәй ахыры бу.

***

Чит-ят күзләрдән
Җиләкне саклый
Нарат ылысы.

***

Кемнең шкафында – бер скелет.
Ә кемдәдер –
Тулы каберлек.

***

Болыт ачуланып
Мине куа килә.
Тота гына алмый!

***

Ай эленеп калган
Каен ботагына.
Коткар син аны, җил!

***

Ялгыз җил бүген
Елый да елый:
Тал-дускаен аның кискәннәр.

***

Балалар мәйданчыгында
Уйный дүрт малай.
Дүрт көчек гүя.

***

Чаган яфрагына
Хоккуларым язам.
Җилгә очырам.

Альбина Әпсәләмова

Альбина Әпсәләмова – шигърияттә дә, проза өлкәсендә дә бердәй тырышлык белән һәм нәтиҗәле эшләүче авторларның берсе. Дистәгә якын китап авторы, икътисад фәннәре кандидаты, актив җәмәгать эшлеклесе. Үткән гасырның икенче яртысында татар укучылары арасында киң популярлык белән дан алган әдип Габдрахман Әпсәләмовның оныгы.

Альбинаның шигырьләре табигыйлеге, ихласлыгы, укучы күңеленә эчкерсез хисләр аша мөрәҗәгать итүе белән кадерле. Шуңадыр авторның фәлсәфи фикерләре дә әңгәмәдәшенең уй-теләкләренә бик тиз барып кушыла сыман. Укучы аларны шунда ук үзенекедәй кабул итә һәм дөнья вакыйгаларына шагыйрә күзлегеннән карап нәтиҗә ясый.

Татарстан һәм Россия Язучылар берлеге әгъзасы Альбина Әпсәләмова «Триумф» әдәби премиясе лауреаты.

Һичнәрсә онытылмый һичкайчан!

***

Ә быелгы яз сузылыр
Тагын да туксан тугыз мең,
Тагын да туксан тугыз мең
Яңгырлы еллар булып.
Йөрермен сине эзләп мин,
Йөрермен һаман ышанып,
Йөрермен һаман ышанып,
Эзеңә төшәрмен дип.

Ә быелгы бу шаян яз
Кинәттән башланып китәр,
Кинәттән башланып китәр
Озын алтын җәй булып.
Мин сине танып алырмын
Һәм кальбемдә ут кабыныр,
Һәм кальбемдә ут кабыныр
Илаһи төсләр булып.

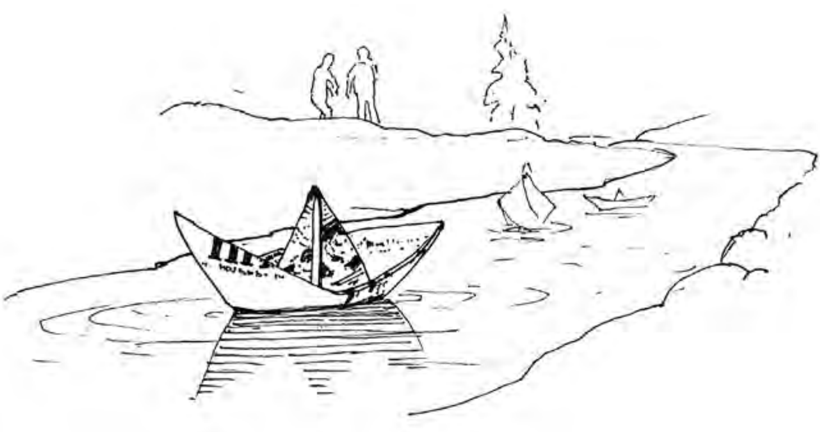

***

Табадагы балык кебек
Кайнар комда кызынырга
Һәм бөтенләй онытырга
Озын-озын кыш барын.
Онытырга пальто барын,
Костюмнарын, шарфларын
Һәм йөрергә иләс-миләс
Гашыйк булып көн буе.

Каһирә кичендә

Телим мин бер көн яшәргә
Пирамида түрендә.
Изида белән чәй эчкәч,
Осирисны күрергә.
Фиргавенгә күз кысарга,
«Әйе» йә «юк» димичә.
Тутанхамонны уятып
Шаяртырга үземчә.
Ияләштереп үземә
Бака, елан һәм коңгыз,
Алебастр савыт тотып
Утырырга ваемсыз.
Атон белән куышырга,
Таш табутта йокларга,
Икәүләп кенә кәрт сугып,
Эхнатонны отарга.

Телим мин пирамидада
Синең белән яшәргә.
Чәй янына Изида һәм
Осирисны дәшәргә.

Әтиемә

(Булат Габдрахман улы Әпсәләмовка)
(13.12.1946–13.05.1995)

1
Һаман бер төш, шул ук бер төш –
Әтием исән, имеш:
«Кайттым, кызым, котылдым мин,
Төштә түгел, өндә мин...»

Ә мин әйтәм: «Әтием, дим,
Җибәрмим сине бүтән.
Табибларга бирмим сине.
Шуның өченме көттем!»

Бу салкын төш, бу шомлы төш
Озакка баралмый шул.
Эреп югала Әтием,
Янымда калалмый шул.

Үзе миңа кулын болгый,
Һич тә китәсе килми:
«Мин янында, синең белән,
Төштә түгел, өндә» ди...

2
Бер бала да үз әтисен шулкадәр яратмыйдыр,
Бер әти дә кызын шулай өзелеп яратмыйдыр.
Ә бит ничек рәхәт иде, күңел яп-якты иде,
Хәзер әнә бөтен дөнья төссез-караңгы инде.

3
Ә без бит бергә озак яшәмәдек тә,
Нибарысы ундүрт ел гына.
Мәче Барас, тычкан Иголка да исән,
Нәкъ элеккечә кабинеты да.

4
Кулда – венок, керфектә – яшь.
Ник әтисен күмә кызы?!
Юк, ярамый! Исән, исән!
Ә венок аунасын юлда! –

Дип ыргытам аны кулдан.
Ник әтисен күмә кызы?!
Нигә, нигә? Юк, ярамый!
Зинһар, дуслар, уяныгыз!

Юк, ярамый, төн җитә бит,
Ник әтисен күмә кызы?..
Күңелдә тик бер уй кала:
«Мин үлмим, елама, кызым...»

5
Сигезенче май иде бу
Туксан бишенче елда.
Коймаларны буядык та
Кайтырга чыктык юлга.

Тукай янында тукталдык.
(Кич иде, беркем дә юк.)
Мин әтиемә карадым,
Нык кына кулын кысып.

Ул миңа сөйли һәр ташның
Кемнәргә куелганын.
Шунда ташлар да җанланып
Басты баһадир сыман.

Мин вәгъдә бирдем ташларга
Аларның кем икәнлеген
Тәфсилләп җиткерергә
Кешеләр хәтеренә.
Бармыни оныту дөньяда?
Бармыни оныту дөньяда?
Бармыни оныту дөньяда?
Һичнәрсә онытылмый һичкайчан!

Тик бездә яши ул хәтергә төшерү,
Тик бездә яши ул хәтергә төшерү,
Тик бездә яши ул хәтергә төшерү,
Бары тик ул бездә – кешеләр кальбендә.

Бабаема

Андыйлар дөньяда бик сирәк –
Мин моңа ышандым баштан ук.
Йә «алар бөтенләй юктыр» дип
Уйладым мин сабый чактан ук.

Нарасый бер бала, ә үзем
Өзелеп яраттым бабамны.
Һәр яңа китабын укыдым,
Һич аның артыннан калмадым.

Васыяте, акыллы сүзләре
Күңелгә уелды мәңгегә.
Алар гел иң тугры юлдашым,
Киңәшчем булдылар һәр җирдә,

Барасы юлымны күрсәтеп,
Маяктай яктыртып тордылар.
Мин аңа гомерлек бурычлы,
Җаваплы мин аның алдында.

Мин аның каршына барырмын,
Мин аны, һичшиксез, табармын.
Һәм анда, күкләрнең түрендә,
Укыр ул тагын бер китабын.

Әбиемә

1
Син, камыр басып, токмачны кистең.
«Кил әле, балам, карап тор, дисең,
Үсеп җитәрсең, булырсың кәләш,
Сезне сыйлармын, киявең килгәч...
Ак күлмәк тегәм кичен утырып,
Кунак чакырам өйне тутырып...»
Мин көләм генә: «Ходаем, Аллам!»
Ит шулпасына токмачны салам.

2
Күп еллар үтте, син һаман истә,
Минем өчен син хәзер дә исән.
Мин юлга чыксам, «бисмилла» дидең,
Юлың уң булсын, саграк йөр, дидең.
Их, әбекәем, кире кайтсаңчы,
Сине сагына карт алмагач та,
Пешерер идең алма бәлеше,
Ул булыр иде иң-иң тәмлесе.

Әтиемнең әти-әниләренә

Җәйге каникулга чыксаң да
Кушалар гел китап укырга.
Ә без ял итәбез Көньякта,
Әби-бабайларның йортында.

Төрекләрдән әсирлектән кайткан
Миша дәдәй яши күршедә.
Чикләвек куагы үсә монда,
Шашлык кыздырыла кич белән.

Гөлчәчәкләр тулы чатыр яны,
Тәбәнәк булса да киң чорма.
Һәр көн безгә монда бәйрәм иде,
Бер кич тә узмады тын гына.

Кунакларның саны-хисабы юк,
Тәбрикләшеп җырлар җырлыйлар.
Җир серләрен эзләп кабырчыктан
Диңгез авазларын тыңлыйлар.

Балдан татлы йөзем тәлгәшләре,
Чыпчык башы кадәр чияләр.
Өлкәннәрнең һәрбер җылы сүзе
Мәңге онтылмаслык иделәр.

***

Төрле төсләргә бизәлгән
Җылы Париж киче бу.
Сихерле музыка булып
Фонтаннарда ага су.
Без чыгып баскан балконга
Парча палас җәелгән.
Кайдадыр атлар кешнидер,
Су төбендә — җәеннәр...

Ә без Галәм киңлегендә,
Парчабыз оча гына.
Без үлемсез, без мәңгелек,
Без хыял кочагында.

Сиземләү

Тиздән цунами котырыр,
Гарасат кубар.
Ком бураны күтәрелер,
Зур янгын чыгар.

Елгалар да ярларыннан
Ташып чыгарлар.
Моны күреп шатланышыр
Синең дошманнар.

Тик ашыкма, хәзергә бит
Барсы да тыныч.
Яңгыр да юк. Ил өстенә
Килмәгән сугыш.

Талгын гына исә әнә
Таң алды җиле.
Ә син нигә йокламыйсың?
Ни борчый сине?

Зарыгып басып торасың
Тәрәз янында.
Каядыр омтыласыңмы —
Аңламыйм шуны.

Тиздән цунами котырыр,
Яңгырлар явар.
Тынычландыр күңелеңне,
Бераз йоклап ал.

***

Хисләнәм дә күз алдыма
Китерәм Сезне.
Сез һаман да иң кадерле
Кешем бит инде.

Ул ялкынлы, ул иң гүзәл
Париж төнедәй.
Ул минеке, кагылмагыз
Якын кешемә.

***

К. шәһәренә китик без
Икәү генә.
Кабарган болытлар анда,
Күле тирән.

Тарих музеен карарбыз,
Анда – амбар.
Стенада үткән заман
Рәсеме бар.

Анда – кое. Тик анда юк
Чиркәү генә.
Мин ачармын бер серемне
Шунда сиңа.

Мин алып барырмын сине
Тын урынга.
Анда яна куе зәңгәр
Йолдыз гына.

***

Киләсең. Карыйсың. Дәшмисең.
Минем дә юк чарам, әйтмим сүз.
Яз килә. Табигать җанлана,
Түбәдән сикерә сөңге-боз.
Паркта яшь парлар калдырган
Сукмаклар каядыр йөгерә...
Ярар соң, дәшмәсәң дәшмәссең,
Онытма ешрак килергә.

Төшемдә

Заллар буйлап йөрим, имеш,
Көмештәй ак юбка киеп.
Түшәмнәр ишелер төсле,
Кайда ишек – булмый күреп.
Котылырга һич чара юк,
Уяналмыйм, терелмим дә.
Әкертен хәрәкәтләнәм,
Салмак кына бөтереләм.
Тирә-юньдә фарфор кашык,
Тәлинкәләр, чәнечкеләр,
Ике аяклы өстәлләр,
Ничек аумыйдыр мескеннәр.
Ә мин түшәмнәрне күзлим,
Яктылык нурлары эзлим.
Ник караңгы – гаҗәпләнәм,
Әйтә алмыйм сәбәпләрен.
Бик җиңел хәл түгел бит ул
Чит-ят җирдә бер ялгызың,
Аумакайлыкларны җиңеп,
Өстен булып кала алуың.
Язуы да җиңел түгел,
Кемнәргәдер сөйләве дә.
Төш – төш инде. Ул, һичшиксез,
Була алмый кимчелексез.

Елена Бурундуковская

«Шигъріят һәм музыка бердәмлеге дөньяны бизи». Борынгы акыл иясенең бу сүзләре сәнгатьтә әле дә үз урынын саклап тора. Е.В. Бурундуковская – бөтен иҗат гомерен менә шушы музага багышлаган шәхесләребезнең берсе. Казан дәүләт консерваториясе профессоры Елена Викторовна дәресләрен студентлар булачак һөнәрләре өчен дә, гомумән киләчәк тормышлары өчен дә кыйммәтле сабаклар дип кабул итәләр. Ә аның шигырьләрен укытучыларының илһам чыганакларыннан берсе дип санныйлар.

Һәркемнең күңелендә Хакыйкать, Игелек һәм Гүзәллек бердәмлеге яши, дип искә ала каләмдәшләреннән берсе. Һәм бу бердәмлекнең Е. Бурундуковская иҗатында Ышаныч, Өмет һәм Мәхәббәт булып чагылыш табуын әйтә. Аның хәтта шәһәр паркындагы агачларга яки һава торышына, йә булмаса, илаһи музыкага мөрәҗәгать итүендә дә кешеләргә булган изге хисләрен очратуың һич гаҗәп түгел.

Елена Бурундуковская – Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы, М. Горький исемендәге әдәби премия лауреаты.

Безнең гомер яшен уты кебек

***

Тормышымның дәреслеген язам.
Язамын да ертам битләрен.
Кабатлаулар монда кирәк түгел,
Өлгералмый калсам нишләрмен.
Белмәк булам – кем мин, кая барам,
Бу дөньяда мине кем тота.
Ярый әле таныш йолдыз биргән
Өмет нуры мине җылыта.
Үткән белән киләчәкне уйлап
Баш катырмыйм, мәгънә юк анда.
Шушы көнем, бары шушы мизгел
Кирәк миңа бөтен җиһанда.
Бу мизгелдә дөнья хакиме мин,
Үз язмышым – минем кулымда.

Әрнү, сыкрау катыш үткән еллар
Әсир бүген минем учымда.
Тиздән, менә тиздән аңлармын күк
Бу тормышның тирән мәгънәсен.
Капламасын гына күзләремне
Гүзәл билгесезлек пәрдәсе.

***

Үткәнем дә юк, киләчәгем дә,
Күкне күзәтеп торам тын гына.
Тәрәзә рамын чуарлап, бизәп
Кыйгачлап ява бары кар гына...

Кабарган түшәк төсле ак болыт
Күккә эленгән бер рәсем булып...
Ялгызым тойган иркә мизгелем,
Тукта, ашыкма, көт бераз гына.
Үткәнем белән киләчәгемнең
Нәкъ уртасында торам түгелме?
Язмышмы соң бу, иркә мизгелме,
Җан әрнетүче хисләр генәме?

***

Ертылган, искереп таушалган
Офыкның тамагы карлыккан.
Йөзенче кат инде гел рәттән
Бер үк төш керә дә куркыта.

Һаман шул ялангач урманнар,
Агачлар шомланып утыра.
Яман җил сызгыра яңгыратып
Борынгы сөрсегән һаваны.

***

Уйланам: авыр күчену
Яңа көннәргә.
Үткәнемнән калган миңа
Бары күләгә.

Калган бары йөрәгемнең
Ярсуы гына.
Калган тагын учагымның
Ялкыны гына.

Шулчак нәрсәдер зеңгелди,
Тәрәзгә тиеп.
Мәче мияулый икән бит.
Яз җитте, диеп.

Урал

Урал минем алда урала да
Болытларга кереп чуала.
Корыч тасма төсле бормалы юл
Тау итәкләренә чорнала.

Тоннельләре тулы эңгер-меңгер,
Кыяларның очы кырылган,
Урал-тауның табигате төсле
Җәйрәп ята каты токымнар.

Безнең гомер, яшен уты кебек,
Тау сыртларын айкап юл ала.
Киңлекләргә чыгып тын ала да
Мәңгелеккә кереп югала.

***

Гөлҗимешем пешкән кызарып,
Ә ясминем җәйгән яфрагын.
Карыйм да сокланып аларга,
Бакча буйлап тагын китәмен.

Көязләнгән хаким табигать,
Баш әйләнә хәтта хуш истән.
Ә кыйшайган болдыр янында
Сакта тора зәһәр кычыткан.

Виноградым мыек җибәргән,
Җил иркәли каен алкасын,
Күз явыңны ала Иван-чәй,
Ачып чыксаң бакча капкасын.

Оҗмахка тиң җәйге бакчага
Хозурланмый кем соң түзәлер,
Җилбер җилләр сине иркәләп
Очырганда күккә күтәреп.

Кәеф-сафа корып кичкәчә,
Чәчәкләрен үбеп, иркәләп,
Дус кызыма мактаныйм әле,
Сөяркәм, дип, шушы гөлчәчәк.

***

Алтын көздә класска җыелгач,
Пышылдашып тиз-тиз сөйләнәбез.
Дәрес бара. Дәфтәр бите ачык,
Әле анда язылмаган бер сүз.
Кичә дә ул шулай чиста иде,
Вакыт тик әрәмгә үткән иде.
Әйдә, шулай чиста көе торсын,
Тормышымның дәреслеге булсын.

***

Син, яратам, дигәч пышылдап,
Нурлар чәчә төнге тәрәзәм,
Ай бишеккә басып тирбәлә,
Аннан күккә аша тәгәрәп.

Син, яратам, дигәч пышылдап,
Кулларыңа синең кагылам,
Иркәләвең җанны эретә,
Күзләреңә карап табынам.

Син, яратам, дигәч пышылдап,
Мин дә шул ук сүзне кабатлыйм,
Вакыт очып үтә сиздерми,
Киң галәмдә икәү калабыз.

Бер елмы бу, әллә мизгелме,
Илаһи бер көчкә ия без.
Шөбһәләнеп сөю аралаш
Татлы бәхет эзли йөрәгем.

***

Нарат исе килгән балачакта
Ял итәбез елга буенда.
Нәни канатларын җилпи-җилпи,
Бер күбәләк куна кулыма.

Елга тирәнлеген искәрмичә,
Йөзеп, чумып анда уйныйбыз.
Могҗизага әле ышанабыз,
Дөнья мәңгелек дип уйлыйбыз.

***

Әти-әни истәлегенә

Төн инде. Урамда караңгы.
Июль бит. Җил дә юк. Тып-тыныч.
Ял йорты залыннан чыктык без
Өчәүләп бер кино карагач.

Әтием, әнием һәм үзем.
Нәрсә бар бу төннән ямьлерәк.
Әниләр сөйләшә үзара,
Мин исә сукмактан элдерәм.

Аннары без буш аллея буйлап озак йөрдек,
Һинд киносы хисләренә күмелеп.
Чаган яфраклары арасыннан кайчак
Йолдызларның салкын нуры килә сибелеп.

Монда бик тә рәхәт өчебезгә,
Бүтән кем дә безгә кирәкми.
Әле башыма да килми зур үсәсем,
Сикерәм дә йөгерәм, туктыйм, бөтереләм.
Беркем юктыр миннән бәхетле.

Бүген дә төн. Җылы июль төне.
Йоклый шәһәр,
Йоклый бар дөнья.
Күңел һаман, кире кайтмаслыгын аңлап,
Теге июль төнен сагына.

***

Тирә-ягым инде шәрә калган,
Агачларым койгач яфрагын.
Ерак-ераклыклар якын сыман,
Аерым-ачык күренә офыгым.

Табигатьнең кануннарын үтәп
Дөнья йоклар иде тын гына,
Көзге җилнең әче сызгыруы
Яңгыр шаулавына кушыла.

Ә агачта калган соңгы яфрак,
Сары яфрак, ялгыз, бердәнбер.
Ул көрәшкә чыккан җилләргә дә,
Тормышка да каршы бергә-бер.

***

Адашкан бер тамчы яңгыр бүген
Тәрәзәмне какты иртәдән, –
Сораргамы teләп миннән нидер,
Әйтергәме нидер иркәләп.

Мин бакчага чыктым. Шаян җилем
Бөтерелеп килде яныма.
Күчтәнәчкә миңа дымлы һава
Китергән ул елга ярыннан.

Куражиләк, кычыткан һәм сарут
Үсә монда койма тирәләп.
Ә адашкан яңгыр очып китте,
Өстебезгә әз-мәз сибәләп.

***

Идәнне буядык. Шунда ук яктырды бар дөнья.
Әйтерсең шул гына җитмәгән бәхетле булырга.
Песнәккә җим бирдек, ул кулдан чүпләргә өйрәнгән.
Чүпләсә ни гаҗәп – тормыш бит гел шулай көйләнгән.

Урамда кышкы көн нәүбәтен төненә тапшырды,
Тәрәзләр елмайды, өйләрдә лампалар кабынды.
Утырдым оекбаш бәйләргә. Көй көйлим.
Улым да кушыла.
Бүләгем булыр бу оекбаш улыма ике яшь тулуга.

***

Чияләр кинәттән чәчәккә төренде,
Бормалы сукмаклар хуш искә күмелде.
Быелгы җылы май, җанымны эретеп,
Берьюлы мәхәббәт һәм сагыш китерде.

Җилдереп чабабыз иртәнге таксида,
Рәхимсез вакытның үткәнен сизмичә,
Чынлыкта аяусыз хушлашу сәгате
Каршыга йөгереп килгәнен күрмичә.

Әлегә без бергә. Моңсулык гаме юк.
Күңелне иркәли кулларың җылысы.
Искә дә алмыйбыз ваемсыз тормышны
Аерылу пәрдәсе икегә бүләсен.

Мин сине озаткач кайтырмын өемә,
Суынган тынлыкта ялгызым очармын.
Кинәттән яңгырар авазың шәүләсе,
Мин, шуны ишетеп, бушлыкны кочармын.

Бозлы яңгыр

Күкне каплагач болытлар,
Кара күлмәген киеп,
Башларын ия тупыллар,
Бәла чыгасын сизеп.

Бөтерелә ком бураны
Тау итәге тирәли.
Ат кылыдай нәзек яшен
Күк гөмбәзен телгәли.

Яшенле яңгыр көченә
Каршы торыр чара юк.
Хәтта куркынып-сагаеп,
Шомланып кала офык.

Күкнең дәррәү күкрәвенә
Ничек түзәдер һава.
Урман чикләвеге кадәр
Боз кисәкләре ява.

Ә үренте — яшь үренте —
Берни булмаган сыман,
Бозлы яңгырга үч итеп
Күккә омтыла һаман.

Нечкә сабак, яшькелт яфрак,
Алсу-зәңгәр тамыры,
Җир-әнкәдән дәрман алып
Үсә җиһан батыры.

***

Нәрсә ул мәхәббәт, диеп,
Мең тапкыр сорасаң да,
Төгәл җавап юк аңа.
Менә берчак күпмедер көн
Күрешми торсаң әгәр,
Ниндидер гаҗәеп бер чир
Биләп алачак мәгәр.

Хәтерме ялгыша башлар,
Күңелне тырнап шунда...
Тик бу – кальбеңнең эчке бер
Караңгы ягы гына.
Ул тиз узар.
Ә чын йөзе
Уелып калган мизгелнең
Мәңгегә яшәр яктырып,
Мәңге торыр бизәлеп.
Көне-төне
Сине борчып,
Газаплап калкып чыгар.
Син гаҗәпләнмә дә моңа
Һәм зарланма да моңар.
Хатын-кыз барсын җиңәргә,
Түзәргә яралтылган.
Татлы газаплану хисе
Бүләк ителгән аңарга
Тәңресе тарафыннан.

***

Өченче көн туктый белми
Себерә дә себерә,
Тәрәзләрне кага-кага
Йөгерә дә йөгерә.

Иртән тынгандай итә дә
Кичкә кабат бәйләнә.
Бөтен шәһәр урамнары
Ак диварга әйләнә.

Мәйданнарга сибеп уза
Сихри энҗе сәйләнен,
Ак мамыкка чорнап куя
Батыр җайдак һәйкәлен.

Юл читендә куакларны
Тирән көрт белән каплый.
Гадәти төсен югалтып
«Садовой кольцо» шаулый.

Элекке таныш почмаклар,
Кәкере тыкырыклар
Талчыгып йокыга киткән,
Өсләрендә юрган-кар.

Бар дөньяны дер селкетеп
Котыра гына буран.
Урамдагыннан да бигрәк
Күңелдәгесе яман.

Әнә шәһәребезнең дә
Куркудан күзе тонган.
Аклы-каралы негатив
Төсенә чумган җиһан.

Лилия Газизова

Лилия Газизова – шагыйрә, тәрҗемәче. Эссе жанрында да иҗат итә. Ул Халыкара ПЕН-клуб әгъзасы, «Интерпоэзия» (Нью-Йорк) журналының җаваплы сәркатибе. Казан медицина һәм Мәскәүдә М. Горький исемендәге әдәбият институтларын тәмамлый. Башта алты ел балалар табибы булып, аннары унбиш ел Татарстан Язучылар берлегендә әдәби консультант булып эшли. Хәзер Төркиядә (Кайсери) яши һәм иҗат итә, Эрджиэс университетында рус әдәбияты курсын алып бара.

Л. Газизова – Россия, Европа һәм Америкада нәшер ителгән унбиш китап авторы. Әсәрләре унике телгә тәрҗемә ителгән, антологияләр һәм җыентыкларда урын алган. Ул – халыкара ЛАДОМИР Хлебников фестивален оештыручы. Лилия Газизова – Татарстан Республикасының атказанган сәнгать эшлеклесе, Россия язучылары һәм Татарстан Язучылар берлекләре әгъзасы. Шагыйрә Г. Державин, А. Ахматова, В. Берестов исемендәге әдәби премияләр лауреаты.

Хыялларым оча дала буйлап

***

Бүлмәдә төсләр үзгәргән – бу нидән икән?
Зәңгәрсу шәлемне кемдер зәп-зәңгәр иткән.

Клавишларым тип-тигезләр су өсте кебек,
Бармакларым нидер шунда эзлиләр кебек.

Әнә шулчак онытылган бер нота чыга.
Борчылмагыз, мондый хәлләр язын гел була.

Күзгеләрем чит-ятларга сөйләрләр инде,
Бу кыз, диеп, кичә якты күләгә иде.

***

Мине яратмыйча һич тә
Мөмкин түгел.
Истәлекләр белән тулы
Минем күңел.

Хыянәтчел болгар уты
Каннарымда.
Мәхәббәттә кызганмыймын
Җанымны да.

Ләкин мине мәңге сөю
Мөмкин түгел.
Тантаналы сагыш тулы
Минем күңел.

Ханнар кызы

Дошманнарын турап утка салган
Болгар иле монда, Болгар ягы.
Бабамнарның берсе Болгар ханы,
Тамырларда ага болгар каны.

Беләзегем сибә тонык нурын,
Әйтерсең лә калка таң йолдызы.
Мирас итеп саклый Болгар төсен,
Мин үзем дә горур Болгар кызы.

Хәтер килә ерак гасырлардан.
Яхшы аңлыйм тарих фаҗигасен.
Ул көннәрдә булган кимсетүләр
Бу илемә кабат кагылмасын.

Нәселемә мәңге тугры дала
Үткәннәрне сыкрап искә алыр.
Кушылырлыр аңа козгын белән
Хуҗасын югалткан кыргый айгыр.

Бабамнарны бик еш төштә күрәм,
Хыялларым оча дала буйлап.
Телле-телле учак ялкыннары
Шул далага мине дәшә сыман.

***

Асылташларымны әти күккә сипкән,
Ялгыштыр инде.
Бармагымда йөртәм хәзер кашсыз йөзек,
Кызганыч нинди!

Күп элек бу йөзек булган әнинеке,
Бәхетле әни.
Мине яратмаган, ләкин мирас иткән,
Мәңге салма, дип.

Төссезләнде йөзекләрем – әти яшен
Туккән аларга.
Бу йөзекләр каралган дип, суырып аттым
Бармакларымнан.

Хәзер миңа бу дөньяда тынычлык юк,
Ни эшләсәм дә.
Асылташлар берөзлексез күк йөзендә
Салкын нур сибә.

***

Җиндең дә син, җиңелдең дә,
Һәм китәсең.
Изге ялган тиз уза ул,
Онытырсың.

Онытырмын мин дә, җилдә
Басып торам.
Яшь әле без, бала гына,
Шуңа усал.

***

Никтер минем мәхәббәтем
Яз җитүен көтмәде.
Чит берәү рәсмен ясадым,
Тырнап тәрәз бәсләрен.

Очраклы очрашуларны
Көтсәм дә, өнәмәдем.
Дәшми йөрү үзебезне
Ялгыз иткән – белмәдем.

Морфий эчкән кебек кичен
Төш күрәм төннәрендә,
Минем рәсемне кемнеңдер
Ясавын тәрәзәгә.

***

Галәмнең хәзинәләре
Чүп тә түгел ул.
Син дөньяга моң бирүче
«До» нотасы бул.

Сөен син иртәнең татлы
Нигъмәтләренә –
Илаһи җырларның сихри
Хикмәтләренә.

Туган йортның тәрәзәсен
Таң нуры кочар.
Ләкин алар да беркөнне
Көл булып очар.

Ташлар

1

Бу төнне мин ничек килүеннән таныйм.
Ул килә гел көтмәгәндә,
Нәкъ синең кебек.
Күрәкарау – күзләремнең карашында,
Бөтен дөнья томан аша чагылган кебек.

2

Тәрәзәгә черкиләрдән
Кызыл пәрдә кемдер элгән.
Иртәсен дә, көндезен дә бүлмәбезгә
Кояш төшми хәзер.
Мәңгелеккә бездә эңгер.

***

Бүген җылы. Яңгыр ява.
Кешеләр шат. Көлешә.
Бер кыз килә. Брошкасы
Үзенә бик килешә.

Кичә кич мин сездә булдым,
Икенче күрешүебез.
Әллә инде гашыйк булдым,
Сакларга кирәк сезне.

Кулыгызга бер кагылсам,
Бар тәнем дулкынлана.
Чәч тузгытып җил уйнаклый.
Көн җылы. Яңгыр ява...

***

Мин соңгы Алиһә булсам,
Син – соңгы фәрештәмсең.
Мин канатсыз һәм ишетмим,
Син күрмисең һәм телсез.

Акылын җуйганнар кебек,
Төшләрдә елмаябыз.
Яңгырлы иртәдә елап,
Ай чыкса куанабыз.

Күрешми дә, белешми дә
Төннәрдә елмаешып
Яшәрбез дә, үтәр гомер,
Сизелми, шәмдәй эреп.

***

Алдама, язмышым,
Калдың дип ялгызың.
Мәңгелек бер дустым –
Брошкам бар минем.

Борчулы төшләрем
Җитәрлек гомергә,
Тик алар чыгалар
Хәтердән бер көндә.

Бәгырьне телгәләп
Пышылдый яңгырым:
«Брошкаң булса да,
Син барбер ялгызың».

Йорт

А. И. Цветаевага

Башта мин шикләндем аннан,
Ышанмадым аңа.
Мөһим сүзләр пышылдадым
Аның колагына.

Ләкин йорт җавап бирмәде,
Ул сынады мине.
Тәрәз төбендәге шәм дә
Янып эри иде.

Яратып өлгердем йортны
Шушы җиде көндә,
Миннән мескен юктыр, диеп
Йөргән мәлләремдә.

Ашкынганда-талпынганда
Сүзләр кирәкмени!
Упкыннарга очып төшү
Минем теләкмени!

Ниһаять, йорт дәште миңа,
Ачылды бит теле.
Җирдә нәрсә мөһимлеген
Ул аңлатып бирде.

Җиде көннән айрылыштык,
Бик ямансу булды.
Мин эңгергә кереп киттем,
Йортым елап калды.

***

М. Б. Казьминга

Мин инде бүтәнчә
Үлмәм дип шикләнәм.
Үлемнән көчлерәк
Бәрде ул чикәмә.

Төннәрен йоклармын,
Хәтта төш күрермен.
Ашкынып көтмәмен
Язларның килүен.

Билгеле һәркемгә:
Таң ата, көн туа.
Тик кемне күләгәм
Көтә соң тын гына?

Хыянәт

«Хыянәт» дигән бер фәнне беләм.
Ләкин бар әле «ялган» дигәне.
Кыса ул мине, әйтерсең, катыйль
Кыса кулында үткен хәнҗәрен.

Бер кич дигәнем кыска төн була.
Тын утырабыз — сихерләнгән без.
Зәңгәр шәлемә төренеп кабат,
Кереп барамын теге фәнгә мин.

Йокысыз үткән төннәр тәлгәше
Исемә төшсә сискәнеп китәм.
Хыянәт — үзе бер фән ул, дисәм,
Борын-борынгы бер гадәт икән.

***

Күңелдә ниндидер бушлык
Кабатланмаслык.
Ул чакта булганмын дәһри
Түзеп тормаслык.

Тик урамда көзге яңгыр
Түзәргә куша.
Ходайдан сине ярлыкау
Сорарга куша.

***

Караңгы төннәр арасында
Була шундые:
Күләгәләр хәтта тере кебек.
Оча Җир шары.

Сүзләрдән җыелган кыңгырау
Туктаусыз чыңлый.
Томаннар артында чит йолдыз
Төссез ялтырый.

Урманда, елгада кайтаваз
Озата бара.
Агачлар, яфраклар көләләр,
Үлән тын ала.

Ирексез шуларга кушылып
Язмышым җырлый.
Тик мин теләгәнчә генә
Һич тә булалмый.

***

Иркәли дулкыннар
Чәчемнән, битемнән,
Ә йөрәк һаман да
Сагышлы нилектән?

Кем икән елганың
Теге як ярында.
Әйтегез, ни өчен
Һәм кемне сагынам?

Дулкыннар пышылдап
Исемен әйтсә дә,
Мин уяу, мин йоклыйм –
Ишетмим нәрсә дә.

***

Скрипкада оста уйный сукбаем.
Әлегә хәерче. Кич булгач, ул баер.

Зирек алкасына скрипкасын алмашыр.
Караклар минем шигыремне урларлар.

Ишегалдына, ди, әнә яз килгән.
Карагым, дим, әллә шушы яз микән.

***

Төнге шәһәр илһам бирә сиңа, күрәсең.
Син чит кешем, син кадерлем, миңа киләсең.

Урындыклар парлап куйдым өстәл янына.
Моңарчы ничек яшәлгән синнән башка да.

Килеп керүеңне шәһәр сизми дә калыр,
Күзен кысып бер карар да җиңел тын алыр.

***

Төн шундый тыныч башланды.
Тик тынлык гүләде.
Ай-кыңгырау йоклый иде,
Иркәләп тәннәрне.

Белә идем күрешүнең
Бик тә кирәклеген.
Миңа таныш бер халәт ул.
Төшме? Истәлекме?

Сихерләдем, дип уйладым,
Аны мәңгелеккә.
Үзем төн буе еладым,
Күз төпләрем шеште.

Беренче сөю ялгышын
Төзәтеп буламы!
Чәчәк бәйләме һәм әрем –
Гел бергә шулар ул!

***

Төннәрен төш күреп син йоклама, йоклама,
Тынгысыз күктә бит ай да йокламый.

Күрәмсең йокылар Җир өсләп очканын.
Ике җан ябынган мәхәббәт юрганын.

Йокысыз җаннарның караңгы серләре
Әйтерсең көзгедә чагылган күлдәвек.

Нәрсә бу? Ни өчен? Белмим дә, әйтмим дә,
Үзеңә ясарга кирәк бер нәтиҗә.

***

Май яңгыры булып син
Төшемә кердең.
Икебезгә – бер йолдыз,
Ул шаһит иде.

Белмим, нигә бу чаклы
Сөямен икән!
Син минем колым, дисәм –
Әфәндем икән.

Офыктан йолдызларгача
Артыңнан калмыйм.
Ләйсән яңгыр, мин сине
Исеңнән таныйм.

***

Әрле-бирле йөри иртә,
Йокысы качкан сыман.
Күрәсең, ошыйдыр үзе
Уйлап чыгарган ялган.

Пычак белән сызып китә
Төнге елга битенә,
Су сиптерә, чык төшерә
Такта күпер өстенә.

Төш алдыннан, юлын бүлеп,
Башын изи еракка.
Кызганыч, үзе югала,
Саубуллашып озакка.

***

Нишләп соң күземнән яшь таммый?
Ә мин елыйм дип торам.
Йөзегем кашкае ник тонык?
Аны кемнән качырам?

Сиздерми, үземнән яшереп,
Күземә кунды шәүлә.
Ник якын, кадерле агачлар
Әсәргән шундый мәлдә?

Шәфкатьле августым, китәсең,
Озата барыйм әле.
Битемдә җыерчык юк микән –
Көзгедән карыйм әле.

***

Дөнья мөһим һәм мәгънәсез,
Йөзегем төсле.
Курыкмый карыйм һәркемгә,
Хәзер мин көчле.

Карашымны күтәралмый
Кайчак дусларым.
Миннән качсалар да хәтта
Гаепли алмыйм.

Аларның дөньясы башка.
Белмиләр алар –
Ни хакына тынычлыгым
Мин сатып алам.

***

Беләм, сине гашыйк итте
Чибәрлегем, гүзәллегем,
Татарга хас сагышларым,
Төгәллеге сүзләремнең.

Ошый сиңа кирелегем,
Салкын яздай шигырьләрем,
Кайнар кулым, чигәләрем,
Йөткерүем дә төннәрен.

Шикләнәсең, бер төнне бу
Качып китәр янымнан, дип.
Ант эчәсең, дару син, дип,
Минем чирле җаныма, дип.

Күпме генә тырышсаң да,
Үз-үзеңне булмый алдап.
Сизеп торам: иң әүвәл син
Китәчәксең мине ташлап.

***

Кулларың каты иде,
Карашың кырыс.
Барсын күзәтеп торды
Июль яңгыры.

Эреп акты кыска төн,
Җитмәгәч көче.
Ятьмәсенә төреп безне
Җәфалар өчен.

***

Хода бәндәләре, икәү
Без киләбез урамнан.
Минем сагыш галәмәт зур –
Әнә теге йорт кадәр.

Кара-кучкыл болыт күктә,
Ул мәңгелек, үлемсез.
Әмма безнең гомер чикле,
Көлкеле бер шигырь без.

Утырабыз тын гына без,
Уйлар – тирән күл.
Киләчәктә – бар үткәнем,
Үткән җиңел ул.

***

Теңкәмә тия бит бу
Калтырау.
Урам караңгыланса –
Яңгырга.

Ул китә. Үзе хаклы.
Нилектән?
Ник кем дә искә алмый
Минекен?

Нигә миңа тынгылык
Калмаган?
Калган бары авыр сүз:
«Язмаган!»

Көзге баллада

Хыялыймы, иләсме кыз, килде тәрәзгә.
Җилкәсен сикертеп куйды – нидер сәбәбе.
Өйдә бар да йоклый күптән. Ул гына уяу.
Тәңре аңа бүләк иткән ләззәтле хыял.
Тәрәзәне ачты да ул тышка сикерде,
Һәм кадерле манзараны кабаттан күрде.
Сары яфракларны җирдән учлап ул алды,
Мәңгелеккә – мәхәббәткә кызый кагылды.

***

Ходай сакласын сине бүген, иртәгә...
Шул булыр теләгем киләчәктә дә.
Иркәлә дус кызың, усал бул миңа.
Мәңгегә китсәң дә, үпкәм юк сиңа.
Тик кичә төш күрдем – юрарга тиеш,
Икебез бер утта янабыз, имеш.
Ни гаҗәп, үзебез һаман көләбез,
Чәчәкләр сибәбез кайнар көлгә без.

***

Оныталмыйм мәңгегә,
Никтер саклыйм хәтердә:
Шәфәкъның алсулыгын,
Иренең усаллыгын,
Бер җыерчык, чал чәчне,
Зәңгәрлеген тынлыкның.
Җитми иде төн безгә –
Төн чакырса үзенә.

Яшүсмер чак

1

Мин кечедән булдым йомшак
Бер бала.
Кыска буйлы һәм сөйкемле
Кыз бала.

Яраттым мин бизәнергә,
Сөяргә,
Шаккатарга, таң калдырып
Яшәргә.

Китапларны туздырганчы
Укыдым.
Яратсыннар мине, дидем,
Һәрдаим.

2

Яраталар мине картлар,
Нәниләр.
Ноталардан эзләсәгез –
Мин «Ми»дә.

Шагыйрь халкы аңлый мине –
Үз кызын,
Таң атканда югалучы
Ай нурын.

3

Зурлар кебек киенә ул,
Сабый гына үзе.
Көмеш татар беләзеге
Чагылдыра күзне.

Холкы аның табышмак бер
Мәңге чишелмәслек.
Бер малайга гашыйк була,
Ә ул юләр, мәхлук.

Рәнҗетсәләр – кичералмый,
Гел яхшылык көтә.
Зурлар белгән бу дөньяны кызый
Белми әле һич тә.

***

Шигыремнең мәгънәсен төсләрдә күргәч,
Тар гына сукмагым чыңлый еракта.
Әлегә шәйләнми юллар яктысы,
Җиталмам шикелле анда һичкайчан.

Тиз генә табалмыйм иң төгәл сүзем,
Рифмасы нигәдер уңышсыз була.
Тик беләм: шигырьгә нигез салына,
Мин сабый шикелле сөенәм шуңа.

Һәр сүзгә шигырьдә чыгарам хөкем,
Әйтергә тырышам мин гел дөресен.
Җирдәге хәлләрне сөйлимен бары,
Аларда үземне танып белерсез.

***

Әбием пышылдый:
Без хан нәселе,
Син хан кызы, ди.
Ә мин комсомолда,
Әбидән көләм генә.
Инде әби дә юк, комсомол да.
Ияләштем үзем хан кызы булуыма.

Хан кызы

Баш бирмичә йөри торам
Кешеләр арасында.
Кунакта мин – үз өемдә,
Өемдә качам гына.

Күз чите белән елмаям,
Шунлыктан сизалмыйлар –
Күңелләме дуслар белән,
Әллә күңелсез миңа.

Мәңгелек һичбер ни дә юк.
Борынгычарак телем.
Минем тәфсилләп сөйләүгә
Иялəшмәде һичкем.

Буй җитмәс бер кызмын, дисәм,
Бәлки, кызык тоелыр.
Ләкин нишлим – нәсел башым
Ханнар токымыннан бит!

***

Чит күзләргә карама,
Башка дөнья аларда.

Минекендә ник сагыш?
Чигәмә кунган август.

Теге кеше кем үзе?
Күңелдә калды эзе.

Ник оныталмыйм аның
Ягымлы тавышкаен?

Иске, тынчу җиһанда
Беркем кирәкми җанга.

***

Өзелеп яратам
Улым Эмильне!
Бар тормышымны ул
Үзгәртте минем.

Гел аны яратып
Пешерәм ботка.
Коендырам аны
Көн саен таста.

Уйнаса – калдыра
Ватык урындык.
Ул тотса, һичшиксез,
Бөгелә йөзек.

Теләгән бар эшен
Эшләсен димен.
Сөйгәнем-нәнием
Улым ул минем.

***

Эмильгә

Яшел күзле балакаем
Син минем!
Бер минут та тик тормыйсың,
Кадерлем!

Чынга ашкан әкияте син
Дөньяның.
Сиңа булсын шигырьләрем,
Җырларым.

Әй кешеләр,
Күрәсезме улымны?
Тәпи баса Болгар ханы
Оныгы!

***

Буага барам.
Ул Париж да түгел,
Урыс сагышының оясы да.
Гади бер төбәге ул татарның.
Әткәемнең туган шәһәрендә
Балачагым эзләп табармын.

Хыял

Мин балалар бакчасында...
Әниләр гел, кыю бул, дип өйрәтәләр.
Мин барсыннан матур итеп,
Килештереп,
Кемнеңдер шигырен укыйм
Бәйрәмнәрдә.

Үзебезнең мәктәптә мин иң алдынгы,
Иң актив кыз.
И шатланды әти-әни, алтын медаль алып чыккач.
Тик күңелем тынгы тапмый һаман никтер.
Хыялланам:
Дөньяның иң чибәр кызы булсаң иде.
Каршылыклар аша узып йөгерүдә
Олимпия уенында отсаң иде.
Бу – тик хыял.
Ә күңелем тынгы тапмый, тапмый никтер.
Нәрсәдәдер кешеләрдән
Өстен чыгу хыялларым
Бар иде бит әле тагын.
Тик хәзер мин, тынгы тапмый газаплансам,
Утырам да шигырь язам.
Бәлки, «Новый мир» журналы нәшер итәр
Татлы сагыш белән тулы ул юлларны.

***

Сөембикәгә

Бүлмәбезне каян тапкан,
Юлын ничек белгән –
Озын чәчле караңгылык
Качып килеп кергән.

Поскан да ул почмакларга
Ялтырата күзен.
Әкияти бер җәнлек төсле
Карап тора үзе.

Мин юатам сыйпап сине,
Һич курыкма, димен,
Ул бит сиңа тәмле төшләр
Бүләк итә төнен.

Шунда кинәт бармакларың
Караңгыны капшый,
Һәм мин күрәм сыман синең
Егерменче язны.

***

Сөембикәгә

Сүз аралаш кызым ялгыша.
Курчак түгел, чуркак аныңча.
Мультик, дими, мутлик, дия ул.
Сабый өчен шулай була шул.
Хәрефләрне дөрес атамый.
Бер, дими, бел,
Бишек – бисек, ди.
Төзәткәндә аның ялгышын
Арта гына бара сагышым.
Балачактан – гүзәл чагыннан
Аерам түгелме сабыйны?!

***

Китәм бу йорттан, дип омтылдым
Урамга, кар, яңгыр астына.
Кире борылдым да утырдым
Урындыкка, синең каршыңа.

Син – язучы, син – дус, ир кеше,
Бик кызык син, хәтта мәгънәсез,
Карыйсың да миңа кайчакта
Сүз катасың шунда бер мәнсез.

Өйрәнермен мин дә берчакны
Бу дөньяны ничек танырга,
Саклангандай томау төшүдән –
Мәхәббәттән исән калырга.

***

Тәрәзәгә яуган карлар
Килеп кунса йөрәккә,
Көчлерәк көнләшүем дә,
Куәтлерәк шәраб тә.

Китмәскә дип килгән дустым
Тәрәзәне күзәтә.
Тик нигәдер бүген аның
Арыган кыяфәте.

Бик күпләр күзәткәндер ул
Әкияти кар төшкәнен,
Яз килгәндә ни булыр, дип
Юрый-юрый төшләрен.

Бурый-бурый ак кар яуды,
Сугыша-сугыша төн белән,
Җирне күккә тегеп куйды
Кыйгач-кыйгач җөй белән.

Пушкинча рифмалап

Йокымнан ул уятты,
Җыелмады урын-җирләр.
Өйгә яз килеп керде –
Миңа кирәк зәмһәрирләр.

Урамда булсын буран!
Буранны бик яратам.
Аның улавын тыңлап,
Мин гел йокламый ятам.

Миңа кара төн булсын,
Салкын үтсен үзәгемә,
Җиргә ап-ак кар яусын –
Гөл сибәрмен өсләренә.

Зәңгәр җилкәнем булсын!
Һәм бер бәхет миңа, миңа...
Юк берсе дә булмый торсын,
Булсын зәңгәр һава гына.

***

Бала-чага уены ул –
Таш сикертеп уйнашу.
Зур кешеләр уены ул –
Яратмыйча үбешү.

Йә берсенең үртәлүен
Читтән карап торуы,
Калтыранган бармаклары
Сигаретны кысуын.

Ялгышу

Җиңелме үзең җибәргән
Хатаңны үзең тою,
Бер битен ертып, тормышның
Дәфтәрен ябып кую.
Ләкин хата йә күкләргә,
Йә упкынга сөйри ул.
Ялгышыңны якыннардан
Яшергәнне сөйми ул.

***

Г.Н.В.-га

Ошый миңа Сезнең җитдилек,
Сокланасыз миңа карап Сез.
Сынау узган безнең бу дуслык
Мәхәббәткә күчеп барадыр.

Сезне күрсәм, арта шикелле
Чибәрлегем моңа кадәрге.
Сезнең белән бер кат күрешү
Шигърем кебек миңа кадерле.

Канәгатьмен: Сезнең йөрәккә
Рәсмем керде мәңге калырга.
Шигъри сүзем – Сезгә бүләгем,
Мөмкин түгел кире алырга.

Ошый миңа Сезнең җитдилек,
Сезне күрү миңа бик рәхәт.
Сынау узган безнең бу дуслык,
Күрәсең, ул инде мәхәббәт.

***

Язны харап итәр мөкәммәллек
Һәм минем ялган.
Яратмыйм мин төгәллекне,
Дөнья – томан.

Эңгер рәшәләре бизәр
Сүзләремне.
Ялган аша таныйм дөнья
Гүзәллеген.

Минем өчен яз – бер хәсрәт
Йә бер кошчык.
Язларда мин гашыйк булам
Очып-очып.

***

Сөенеп өемә кайтам мин
Һәрвакыт, һәр көндә, һәр кичтә.
Анда көтә мине терәгем,
Мәшәкать тә анда, тыныч та.

Сөенеп өемә кайтам мин,
Ыгысын-зыгысын онытып.
Әйтерсең, бер чәчәк бәйләме,
Вазага куясы бер букет.

Сөенеп өемә кайтам мин,
Саклар, дип, мине үз диварым,
Саклар, дип, мәңгелек җанымны,
Сөенеп өемә кайтам мин.

***

Сеңлем Ләйсәнгә

Басудагы ике җил без
Ике кыз,
Магнитланган ике энә
Үзебез.

Матур гына ике миң без
Бер биттә.
Таҗга теккән ике энҗе
Чынлыкта.

«Ике бала, – диләр безне
Кешеләр, –
Капма-каршы ике бизәк
Төсләләр».

Әниемә

Әйткән сүз – аткан ук, диләр.
Юк, ул – усал карчыга.
Арабызда кылыч уйный,
Караңгы төн каршыда.

Эчпошыргыч әрләш-талаш.
Караңгы төн газабы.
Тик мин озак елап тормам,
Утырып шигырь язармын.

Дәфтәрем битләре әйтер:
Сүз катма, дип, әнигә,
Әни белән бәхәсләшү
Кирәкми, дип, бернигә.

Болытлар

Күк йөзенә эңгер сибәсез дә
Төн капчыгын бәйләп куясыз.
Дулкынланам сагынып үткәннәрне,
Әллә инде шуны тоясыз.

Бу илләрдән очып китегез сез
Үзегезнең ерак шәһәргә.
Сезнең белән кабат мин кайтырмын
Балачакта күргән төшләргә.

Ул төшләрдә мин унике яшьтә,
Күл буенда йөрим адашып.
Үзем ябык, үзем кечкенә, тик
Иң бәхетле кызый дөньяда.

***

Таң атканда, таң атканда
Һава – зәңгәр, уйлар – давыл.
Бу дөньяда, бу дөньяда
Ни уйласаң – шулар авыр.

Төш җиттеме, тойгыларың
Ямьсезләнә, төссезләнә.
Акчарлактай уйлар чума
Аяз көннең эссесенә.

Үткәннәр төшә хәтергә
Кич җитеп кояш батканда,
Җиңелүләр, югалтулар
Эри шәфәкь алсуында.

Төн уртасында гына тик
Тынычлана башлый дөнья,
Сихерчедәй йоклата ул,
Шул арада таң да ата.

Миңа тиздән утыз

Киребеткән, усал мин ни өчендер.
Миңа тиздән утыз.
Элеккедәй хыялланам яшәргә
Бар дөньяны кочып.
Минем чәчләр арасында беркемнең
Күргәне юк агын,
Күзләрнең дә нәкъ элеккедәй үткер,
Уктай очлы чагы.
Балачакта кимсеткән булсалар да,
Инде һич үпкәм юк.
Дәваламыйча гына яраларны
Һаман йөзә вакыт.
Гаҗәп, үпкәләремне дуска түгел,
Яңгырларга сөйлим.
Офыкларга текәлеп карыйм да мин
Могҗизалар телим.

Утыз җидем әле тулмаган

Утыз җидем әле тулмаган.
Димәк, әле гомер узмаган.
Әче сүзләр әйтмим беркемгә,
Усаллык ник кирәк бу җирдә?!

Бөтен дөнья мине ярата.
Мин үзем дә гашыйк аңарга.
Якыннарны сөям, яклыйм мин,
Шуңа сөя мине алар да.

Якты йолдыз бизи юлымны,
Һәр тарафтан зәңгәр нур сибә.
Адаштырма мине, Ходаем,
Таләпчән бул, зинһар, син миңа.

***

Еллар уза, күз төбенә
Арыганлык оя кора.

Йә бер чыбык, йә бер сабак,
Йә буразна биткә куна.

Еллар уза. Тавышымда
Кыңгыраулар чыңы сирәк.

Шатлык өчен, бәхет өчен
Назлы гына бер сүз кирәк.

Еллар уза. Минем яшәү –
Яшәү түгел.

Битемдәге арганлык та
Үз өендә яши хәзер.

***

Вадимга

Саклый мине синең мәхәббәт,
Иркәләсәң – миңа бик рәхәт.

Синең янда һаман матурың,
Мәхәббәтем, ирем, батырым.

Сизеп торам – йөзем нурлана,
Кулымнан син тотып торганда.

***

Атка атланмыйм, машинам бар минем,
Алыштырдым асфальтка чиксез даланы.
Җилдәй элдерәм мин – ханнар оныгы,
Туган йортны тагын еракта калдырып.

Бабаларым, аңлыйм, миннән көләрләр,
Хәерсез кызыбыз бу безнең, диярләр.
Бу тормышта миңа ут-чаткы җитми,
Фара яктысы шуны сизеп җемелди.

Килер бер көн, корыч бу атым минем
Зәңгәр офыкка очыртыр мин әсирне,
Ыгы-зыгыдан коткарыр. Шунда ут
Азат итәр таркалудан бу тәнемне.

***

Уйлыйм киткән якыннарым хакында.
Һәрчак янда булмас исәннәре дә.
Балаларым, әти-әни һәм ирем –
Алар минем рухымның чишмәләре.

Үлем хакында да уйлыйм кайчакта.
Күп усаллык кылынгандыр дусларга.
Һич могҗиза көтмим әле дөньяда,
Акчаң булсын, җайлы булсын өеңдә.

Үтә-китә гомер, сизми каласың.
Эшләнмәгән эшләр кемгә кала соң?
Җиңел котылырга авыр уйлардан
Утыз яшьлек хатын була чарасыз.

***

Кызымны йә улымны мин
Күтәргәндә кулыма
Уйламыйм һич
Кайгы-хәсрәт турында.
Алар тәненә кушыла
Минем дә тәнем.
Рәхәтләнәм тоеп тәннәр
Кушылу тәмен.

***

Яратам алар шуклыгын,
Шаулыйлар дип көенмим,
Алар бит торыр җир итеп
Сайлаганнар өемне.

Яратам шаяруларын,
Йөзләрен, чырайларын,
Безгә ошамауларын да
Үртәшү, елауларын.

Усаллык, тинтәклекләрен,
Кычкырып көлүләрен.
Яратам тупаслыкларын,
Кичерә белүләрен.

Сөям бар нәрсәдән якын
Йөрәк парәләремне,
Кабатланмас затларымны –
Газиз балаларымны.

***

Кайчак фикер йөртәм — нинди уйлар
Була икән юан малайның башында.
Бик еш сагышлана микән бала...

Никтер шулай тоела:
Иптәшләре,
Син юан, дип җәберлидер аны.

Уйлап карагыз сез —
Чынлыкта бит
Барыбыз да
Юан малай түгелме без?!

***

Куам-куам, китми генә,
Август көне бик озын.
Тынгысыз малайлар төсле
Аз гына да тормый тын.

Кошлар хәтта йоклый иде
Уятканда ул мине,
Гармун телләрен суккалап
Көйләде дә бер көйне.

Миңа тагылган төсле ул,
Артымнан калмый йөри.
Аңлашылмаган бер телдә
Туктаусыз нидер сөйли.

Куам-куам, китми генә
Бу озын август көне.
Көн түгел мин, бер гасыр, дип
Алдарга тели мине.

***

Һәрнәрсәнең ахыры бар:
Кыр киртәсе, күп ноктасы...
Безгә фикер йөртү бирә,
Тойгы бирә тик Аллаһы.

Соңгы кыңгыравын көтә
Поезд күккә ашар чакта.
Җиңел генә башак шавы
Чыңгылдап куя колакта.

Ак кәгазьгә кулым сузам,
Шигыремә нокта куям.
Ак сиреньдәй тонык сагыш
Гасырларга китәр – тоям.

***

Иҗатымны бәяләмә,
Мәкаләләр язма миңа!
Шигыремне тәнкыйтьләмә –
Бары да ялган.

Кирәк түгел тулы заллар
Мине тыңлап тынсыз калган,
Җиңүләр һәм җиңелүләр,
Кәгазьләр дә мактау язган.

Бер яшь егет күрсен мине,
Күзен алмый күзәтсен ул.
Ишеткәндәй тәүге кабат,
Шигыремне тыңласын ул.

***

Тормышымны өр-яңадан башласам,
Гел бүтәнчә корыр идем барчасын.

Дуслашыр идем мин башка кыз белән,
«Чыра» түгел, күктәге йолдыз белән.

Машинада йөрер идем җилдереп,
Шигырь язып ятмас идем тилмереп.

Егетләрнең сөяр идем башкасын,
Мондыйлардан Ходай үзе сакласын.

Өр-яңадан башлау һәрчак уемда,
Бераз гына оттырсам да уенда.

Кышны сагыну

Сагынамын кышны.
Керфеккә бәрә карлар,
Мичәүләп җиккән атлар
Ярсыган төсле.

Сагынамын кышны
Җилләр улавы белән,
Буран дулавы белән
Борчыса да җанны.

Сагынамын кышны.
Иксез-чиксез күк йөзе,
Ак күмәчтәй ак үзе,
Нәкъ былтыргы төсле.

***

Кар йомарламы тигән
Күзеңә.
Нәрсә әйтим соң инде
Үзеңә!

Бүген көне шундый бит,
Чукынган!
Йә вальс әйләндерә ул,
Йә канкан.

Беләм инде ник шулай –
Яз килә.
Гашыйк булдың син миңа –
Билгеле!

***

Әй рәхәт соң хыялланып утыру,
Күз алдына төрле хәлләр китерү.
Әйтик, анда матур гына елмаю,
Җиңел генә керфек кагу, оялу.
Көтелмәгән җавап табып куярга
Әле сиңа бирелмәгән сорауга.
Кафеда йә берәр һәйкәл янында
Очраттым дип хис итәргә тагын да.
Бәйләм чәчәк, имеш, аның кулында,
Нәфис гөлләр сибә, имеш, юлыңа.
Барсы да бар: сөелешү, көнләшү,
Чын күңелдән кабат тагын сөйләшү.
Җиңел түгел булмастайны юравы.
Ул соң әле синнән генә торамы?

***

Утыз яшькә җиткәч
Кайнар мәхәббәт турында язу
Көлке сыман.
Якыннар турында кайгырт,
Акча эшлә икмәк өчен –
Шуңа китә бөтен көчең.
Әйләнәсең-тулганасың,
Эзләнәсең...
Ләкин барбер
Утыз яшең тулганда да
Язасы килә мәхәббәт турында.
Хәтта аны сынап карыйсы да килә,
Шайтан алгыры!

***

Урыс театрында эшли иде
Фотосурәт төшерүче оста.
Канәгать иде аннан
Бар артист та.
Мин баргалый идем аның янына,
Җылы бүләк итеп аның җанына.
Һәм ошарга тырыша идем тагын.
Ун ел инде – ул Казаннан күчеп китте.
Әйтерсең лә театрны ятим итте.
Телим аның белән кабат күрешергә,
Элеккечә дуслар булып йөрешергә.
Кайтсын иде тизрәк Казан каласына,
Килсен иде Качалов театрына.
Фотога төшереп спектакльләрен,
Портретын ясар иде артистларның.
Мин дә килер идем аның янына.

***

Хокуклар күп алар
Сүзләрне ялгарга.
Барсына хакым бар:
Яңадан алдарга.

Хакым бар уңышка,
Җиңелеп китәргә,
Тупаслык кылсалар,
Гафу да итәргә.

Ә язмыш түтине
Җиңүе бик авыр.
Тик, керсәк бәхәскә,
Бирешмәм барыбер!

***

Үз иремә өр-яңадан
Гашыйк буласым килә.
Иң кирәкле кешем бу, дип
Карап торасым килә.

Кабаттан ачыш ясыйм, дип
Күзәтер идем йөзен.
Үткәннәрне сөйләр иде
Асылташлы йөзегем.

Кызыктыр ул өр-яңадан
Гашыйк булу иреңә.
Өр-яңадан гашыйк булу
Әйтми генә үзенә.

Көмәнле булу поэмасы

1

Озак-озак тугыз айда
Без бергә юлда.
Тик октябрь чиген насыйп
Булмас узарга.
Ямансулый башладың бит,
Диләр дусларым –
Синең белән аерылышу
Көнен тоямын.
Әлегә без синең белән
Икәү – бер кеше,
Юкка-барга елмаябыз
Тиләләр төсле.
Сөендерә безне хәтта
Көз кояшы да,
Дөнья агачының куе
Ябалдашы да.

2

Йокы аралаш
Шәйлим мин аны –
Корсагымнан шуып төшә
Бродский томы.
Белмим кайсы бите ачык.
Әлегә август.

3

Минем корсак – сукыр йөрәк төсле.

4

Көмәнлеләрнең хыялы
Бик гади икән,
Корсагына гына ятып
Бер йоклау икән.

5

Айлар буе көтеп алган тулгагым
Таңда гына йокы бүләк иткәнгә,
Киләчәгем – шомлы табышмак сыман,
Гемоглабин йөздән артып китсә дә.

Бик шук булды малаемның олысы,
Үзе матур, үзе таза, туп кебек.
Бу кечесе эчемдәге бишектә
Йоклый гына. Ул бөтенләй юк кебек.

Көтә-көтә арыймын да елыймын.
Үзем шунда бер нәрсәне аңлыймын –
Көмәнлелек,
Йокысызлык,
Көнкүреш –
Шуларда бит киләчәге сабыйның.

6

Йокламыйм да, язалмыйм да, уйлар да юк.
Әйтерсең, богаулаган мине мәңгелек.

7

Мин көмәнле –
Җиргә ак кар иңсен өчен.
Мин көмәнле –
Кар аклыгын бөтен дөнья
Күрсен өчен.

8

Табигать безгә кушканча
Бүленә барам.
Гаҗәпләнәм – нинди батыр
Мин, бала табам!

Шашкын хисләр ташып тормый,
Көнкүреш җиңә.
Өлешеңә тигән көмеш –
Зарлану нигә!

Авырлыгым арта бара,
Саклыйм корсакны.
Әйтерсең лә күктә кемдер
Җырлый шулчакны.

Менә син, ә! Нинди рәхәт
Тыңлау бу җырны.
Бу бит гади бер җыр түгел,
Илаһи җыр ул!

Ишетелә бер җыр булып
Улым елавы.
Өмет белән безгә карап,
Дөнья елмаер.

***

Барбер йокы алмый. Нишләп тик ятыйм!
Яле, кухняга чыгыйм да ипи ашыйм.

Марли һәм Пиаф та йокы китермәс.
Йокламыйдыр, бәлки, теге кешем дә...

Әллә инде бер самолёт урларга!
Бүген никтер сихерле таң нурлары...

Лидия Григорьева

Лидия Николаевна Григорьева Украинада туа, балачак елларын Ерак Төньякта уздыра, урта мәктәпне Луганск шәһәрендә тәмамлый, югары белемне исә Казан дәүләт университетында ала. Кечкенәдән үк шигърият белән мавыккан кыз студентлык елларында инде шагыйрә булып танылa. Аның беренче шигырьләре республика газета-журналлары битләрендә күренә, тиздән Бөтенсоюз күләмендә чыга торган альманахларда һәм уртак җыентыкларда урын ала башлый.

Илнең төрле төбәкләрендә яшәгән кебек үк, ул әдәбият-сәнгатьнең дә төрле жанрларында иҗат итә. Радиотапшыруларның авторы һәм алып баручысы, телевизион фильмнар өчен сценарий язучы буларак танылa, дөнья классикасы авторларының әсәрләрен русчага тәрҗемә кыла һәм бер үк вакытта бер-бер артлы үз китапларын чыгара тора. Туксанынчы еллар уртасында Англиягә күчеп яши башлагач та, ул иҗатын дәвам итә. Шигырьләре күп телләргә тәрҗемә ителгән.

Л. Н. Григорьева Россия Язучылар берлеге һәм Халыкара ПЕН-клуб әгъзасы, И. Бунин исемендәге әдәби премия лауреаты.

Миңа барсын белү кирәк

***

Мул җимешле Андалузиянең
Йөрим тузан баскан юлларында.
– Кайда минем улым?
– Ул юк монда...

Саташкандай атлыйм ярлар буйлап,
Дәфтәремә язам сырлап-сырлап:
– Кайда минем улым? Кайда, кайда?
Нигә юк соң улым минем янда?

Венеция суларын да кичтем,
Ыруг-кабиләләр илен үттем.
Минем улым
Юк монда да...

Һималай таулары ай-һай биек!
Сорадым Ходайдан шунда менеп:
– Исән булсын улым, сакла, диеп.
– Кайда, ана, синең улың кайда?
– Аллаһ алды аны үз янына...

***

Арган керфекләрне күтәрмичә,
Дәшми генә мин гомер итәм.
Ә җил мине бимазалап тора,
Аркама төртә!

Бу давыл да, гарасат та түгел,
Һич аңлап булмый –
Җил хулигандай кылана,
Тукмый да тукмый!

Берәр гаебем бар микән?
Каян белергә...
Гөрбиян җил һаман төртә,
Күпме түзәргә?!

Болай тупас булырга соң –
Кара син аны!
Димәк, шулай кирәк инде –
Түз генә, җаным!

***

Тәкәбберләнү
кирәкми миңа.
Яшим тегендә,
ә үзем — монда.

Бу почмагымны
кемгә бирергә?
Яшәвем монда,
үзем — тегендә.

Ераклыклар гел
чакыра мине.
Тик алар һич тә
кирәкми миңа.

Өч катлы өй йә
алачык булсын,
тик үз өеңдә
яшәргә язсын.

***

Ватсаң — ябыштырырсың,
Ертсаң — тагын тегәрсең!
Ку мине үз яныңнан,
Сөяргә өлгерерсең!

Ку мине үз яныңнан —
Сүз әйтмәм, үпкәләмәм!
Тик ишегеңне генә син
Ача күрмә бүтәнгә...

Күрәзәче

Күрәзәче — аллы-гөлле чуар күлмәк,
Кара-чутыр чегән кызы, әйт тизрәк:
– Ниләр булган? Бүген ни бар? Нәрсә көтә?..
Миңа барсын белү кирәк.

Алтын тәңкә салып түләдем,
Аз булыр дип, тагын өстәдем,
Тик файдасын гына күрмәдем:
– Сөешкәнсез,
Кайнар булган башы.
Салкынайган, ахыры.
Яшерен сереңне әйтә алам сиңа –
Йөрәгең астында нәни йөрәк тибә.
Язга табасың.
Тынычланасың.

– Менә дөрес түгел!
Тынычлана алмам.
Бакыйлыкка күчеп
Мин үземне харап итәчәкмен,
Сабыйны да алып китәчәкмен!

Шулай дидем дә мин
Уйга калдым.
Чутыр кыз кулына
Тагын тәңкә салдым,
Яңа хәбәр алдым:
– Син бәби тапкач
Ишетеп белер,
Акылга килер,
Сиңа өйләнер.

Өч гөлчәчәк – өч сеңел

Өч гөлчәчәк, өч сеңелдәй,
кышка әзерләнә.
Кече сеңел бик борчыла,
никтер өзгәләнә.

Уртанчысы орчык кебек
бөтерелә генә.
Өлкәннәре оек бәйли,
идәнне себерә.

Сеңелкәйләр куркып кына,
алмый да сулышны,
искә төшерә бергәләп
Гражданнар сугышын.

Очарга өйрәнгән берсе
көлдә әвәләнә.
Икенчесе – язмыш кушкан –
ярсый, хафалана.

Тик өченче сеңелкәйнең
дөньяда юк гаме.
Җәйге чиллә уртасында
эссе суккан аны.

Өч сеңелгә әле бергә
кышларны кышларга.
Миңа язгача аларны
салкыннан сакларга.

***

Өй түбәсенә бер козгын кунды,
Таптанып торды, нидер кычкырды.
Әйтерсең, аңа һөҗүм итсәләр,
Сакланыр урын таптым дип белде.

Түбә калаен чаң кебек кагып,
Үткер карашын миңа төбәде.
Әллә ул мине хәтәрдән саклый,
Әллә сыеныр урын мин бирдем?!

Козгын тавышын ишетсәң, диләр,
Көтмә яхшысын йә изге хәбәр...
Һавада очса кара каурыйлар,
Бер-бер бәлагә тамга ул, диләр.

Күрәсең, минем өемдә бүген
Хәлләр-әхвәлләр бик шәптән түгел.
Ярар, козгыным, кычкырма бүтән,
Кисәтеп куйдың – шунсы да җиткән...

Ак ат

Зур гәүдәле бичара ат!
Юл кырыеннан бара,
бозда аягы тая,
дер-дер калтырый салкыннан,
энҗе-бәс белән капланган
ак болыттай ап-ак ат!

Кышкы эңгергә алмашка
төн карасы килгән чакта
карлы таулар артыннан,
авыр йөген тартып бара,
тартмаска – юк башка чара.
Бичара ат! Кыштай ак!

***

Татар улы уйный гармунда,
Син сөйлисең шигырь турында.
Даһи, имеш, Чили шагыйре,
Бер могҗиза, имеш, шигыре.

Автобуста салкын, туңдыра,
Кул-аяклар хәтта өшеде.
Ә егетнең дәртле уйнавы
Бах көйләрен искә төшерде.

Әйтерсең лә шушы көйләргә
Сыйган барлык уем, теләгем.
Бу минутта шигырь хакында
Нигә кирәк синең сөйләвең?!

Мин музыка белән уралган,
Мин музыка белән төрелгән,
Бөтен кальбем, җаным, хисләрем
Сихер дәрьясына күмелгән.

Татар улы чәчкән бу көйләр
Гүя минем белән сөйләшә.
Ә син чит кешедәй ачулы,
Мин аңламыйм сине, янәсе.

***

Күр әле, без нинди кыю бүген!
Акылдан яздыкмы әллә без?!
Фәрештәләр карап тормасын дип
ябып куйдым тәрәз пәрдәсен.

Без шаярган чакта синең белән
яшь җәнлекләр сыман,
җиңел генә килеп кермәсеннәр –
ишекне дә ябам.

Каян килеп әле арабызда
исә бушлык җиле?
Әйтерсең лә кемдер әкрен генә
канатларын җилпи.

Син, арыгач, канәгатьлек белән
киттең йокымсырап.
Бүген без ник бергә – беркемнән дә
тормыйм әле сорап.

Икебез дә тынычлангач, торып
пәрдәләрне ачтым,
күзәтеп торганмы яшеренеп –
кемдер куркып очты.

«Чәчәкләр» кибете

Көзге кич якынлашканда
бервакыт
кергән идем бер кибеткә,
юл табып.
Салкын, юеш,
иске кибет,
таш идән,
хризантемалар тутырган
зур чиләк...

Шиңгән алар
Йә саргайган яфрагы.
Арадан иң тереләрен
сайладым.
Атлыйм ялгыз бер кешесез урамнан,
хризантемалар букетын кочаклап.

Кинәт шунда –
ялгышмыйммы –
ни күрәм!
Очрашканыбыз юк иде бик күптән! –

Син киләсең, ашыгасың каядыр,
бер мизгелгә генә миңа карадың.
Бик уңайсыз булды миңа шул чакта:
букетымны күргәндер, дим, кочакта,
уйлагандыр, бүләк иткәннәр, диеп,
берәү моны йөри икән, дип, сөеп;

Ялгыша күрмә –
сөйгән юк кемне дә,
инде ничә ел күргән юк сине дә...

***

Мәхәббәт – ул югалтканны хәтта
Караңгыда табу кебек.
Мәхәббәт – ул син алдашкан чакта,
Мин ышанып бару кебек.

Авызың чапылдый ашаганда
Яки син гырлыйсың йоклаганда,
Мин түзәм. Син сиземлисең,
Кәефең китсә дә сиздермисең.

Йөрәк рәхәт сызлый, бәхетең генә юк –
Барыбер мәхәббәт ул,
Бер язмыш ул, хәйран тамаша ул,
Күкләргә киң юл.

***

Язгы далада йомраннар
Сызгырып сайрадылар.
Елгаларда кыр казлары
Чумышып уйнадылар.

Кармактан ычкынды балык,
Койрыгын елтыратып.
Тал төбендәге чишмәнең
Сулары чылтырады.

Карчыга канатын җәйгәч,
Йомраннар кереп качты.
Чирәмле юллар өстендә
Серле тынлык урнашты.

Чәчби кылганнар үз итеп
Яшерде кошчыкларны.
Җир-Ана куып таратты
Һәлакәт йолдызларын.

Гөлчәчәк таҗлары

Чәчәк таҗы белән тормыш корсам —
чәчәк шиңәр.
Шул ук таҗлар белән күлмәк тексәм —
бөгәрләнер.
Чәчәк таҗын кабып йотар идем —
авызым кибәр.
Йоклаганда ябынып ятар идем —
салкын тияр.
Каберемә чәчәк таҗлары сипсәгез —
терелермен.

Ольга Журавлёва

Ольга Владиславовна Журавлёва Киров шәһәрендә туа, шунда ук педагогия институтын тәмамлый. Беренче шигырьләре мәктәптә укыганда ук дөнья күрә. Соңрак шигърият белән бергә проза һәм драматургия өлкәсендә дә көчен сынап карый, төрле жанрлардагы китаплары нәшер ителә. Берничә ел рәттән Киров өлкәсенең «Яшьлек» («Молодость») дип исемләнгән әдәби берләшмәсе белән җитәкчелек итә. Байтак вакыт «Вятка» дәүләт телерадиокомпаниясендә эшли. Балалар һәм яшүсмерләр өчен радиотапшырулар әзерли. Ул тапшырулар Бөтенсоюз һәм халыкара фестивальләрнең дипломнарына лаек була.

Россия һәм Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы О. Журавлёва Киров өлкәсенең фронтовик-шагыйрь О. Любовиков һәм Н. Заболоцкий исемендәге премияләр лауреаты.

Мәңге җәйдә килә каласым

Ел фасыллары

ГЫЙНВАР

Минсез ялгыз ничек яшәдең?
Авыр булса да әйт, яшермә.
Йөрәгемә када укларның
Кайрап кына үткен очларын.

Мин сыкранмам, авырта, диеп,
Борчымамын кемне дә, үлеп.
Ел буена сихри тынлыкта
Рәхәт яшәрмен мин чынлыкта.

Кояш гүя лалә чәчәге.
Кинәт гыйнвар килде нурланып.
Без тагын да бергә икәнбез...
Йокыдан бик иртә торганбыз.

Көннәр озыная гыйнварда,
Аерыласыз, диләр йолдызлар.
Бер сүз дәшмә, зинһар, кадерлем!
Ишетәсеңме – поезд сызгыра?

Син китәрсең тагын бер елга
Йә мәңгегә, мине калдырып...
Зарыгырмын ачы сагыштан
Йөрәгемдә учак яндырып.

Синең күзләреңнең зәңгәрен
Гыйнвар офыгыннан эзләрмен.
Болай яшәп булмый бит инде,
Миңа тагын күпме түзәргә...

ФЕВРАЛЬ

Әйтелми калган бар сүзләрем
Февральнең карына күмелде.
Төн буе төшемдә күргәннәр
Бер җепкә төймәдәй тезелде.

Тәрәзне бизәде салкын кыш.
Урам да караңгы, буранлы.
Шуңамы бүлмәбез сагышлы,
Күзләрең карашы томанлы.

Бер карак шикелле бу февраль,
Нәрсәм бар – һәммәсен урлый ул,
Арада коймалар коя да
Лампаны сүндереп уйный ул.

Кайчандыр үтәр бит бу мизгел.
Әлегә түзәргә ничек тә.
Берзаман уяныр матур яз,
Торналар тавышын ишетеп.

МАРТ

Март күге әйтерсең пыяла,
Ул – минем зәп-зәңгәр тәрәзәм.
Киереп ачылган ишектән
Бәхетем кергәнен күзәтәм.

Март кары каты кар, ап-ак кар
Күңелне кытыклый шыгырдап.
Агачтан агачка ук кебек
Атылып очалар кошчыклар.

Март холкы бик тыныч, ай, тыныч!
Хисләрем булып ул агыла.
Шигъремне таба да иртәсен
Озата дускаем ягына.

Март ае – серле бер музыка,
Зеңгелдәп тәрәзне чиртә ул.
Сезгә, ди, вальс булсын бүләгем,
Йөрәктән чыккан саф көйләрем.

Әкертен, яшертен килә дә
Март куна керфеккә бәс булып.

АПРЕЛЬ

Кызыл канатлы форель
Су төбендә шаяра.
Минем шатлыклы апрель
Килеп җиткән кай ара.

Кулларың нинди кайнар,
Җылыталар мине дә.
Һавада кошлар оча,
Шундый рәхәт күңелгә.

Көннәрем апрель кебек
Гел кояшлы торсыннар.
Һавада очкан кошлар
Тизрәк оя корсыннар!

МАЙ

Мондый майның булганы юк иде әле!
Ә мин ышандым бит аңа – алдакчыга!
Беренче кат очраштык без аның белән
Тузганаклар чәчәк аткан чагында.
Ә май? Аңа нәрсә! Аңа пүчтәк кенә
Зөбәрҗәттәй яшел тупыл яфраклары...
Ул сак кына мине алды кулларына,
Эч серләрен пышылдады колагыма.

«Майның гомере кыска була» дигән сүзгә
Юкка гына ышанмыйча йөргәнмен мин.
Әнә ул китте бит,
Мәхәббәтен миңа бирми үзе белән алып,
Ә мин калдым,
Аңа гомерлеккә сөюем тамгасын салып.

ИЮНЬ

Үзебез торып бастык идәнгә,
Күңелебез төрле җирләрдә.
Сүзләр шыпырт кына әйтелә,
Июнь һавасына эленә.

Өзелеп китә сүзләр тезмәсе
Бер дә кирәкмәгән бәхәстән.
Һич талантсыз актёр икәнбез,
Һаман мыгыр-мыгыр киләбез

Кинәт яшен сукты июньне,
Җаны каплап алды бар җирне.
Елга булып яңгыр агылды,
Кадак булып җиргә кагылды.

Сөртеп алам яшьле тәрәзне,
Шулчак шәйләп алам гәүдәңне.
Белмим, әллә китеп барышың,
Әллә кире миңа кайтышың.

ИЮЛЬ-1

Син – августта. Ә мин – июльдә.
Миннән китәсең алтын көзгә.
Чәч көдрәңә көмеш йөгергән,
Син адашып читтә йөргәндә.

Җәйгә кире кайтыр юллар юк
Уртаклашып кояш нурларын.
Июль челләсендә калам мин,
Ә синең августта юлларың.

Сентябрьгә китмә ашыгып,
Бер ялгызың, мине калдырып.
Бергә кичик җәйнең эссесен,
Бергә татыйк август яңгырын.

Сентябрьнең салкын һавасы,
Шәрә кала анда каеннар.
Каеннардан бигрәк, анда элек
Үзең яратмаган хатыннар.

Син – августта. Ә мин июльдә.
Сентябрьгә әле бик ерак.
Синең илдә, минем илемдә
Кояш нурын сибәр яктырак.

ИЮЛЬ-2

Нинди могҗизалы уен –
Нур һәм күләгә.
Нинди могҗизалы вакыт
Уртасы җәйнең.
Әйтерсең лә, сагынырлык
Кышлар булмаган,
Синең көдрә чәчләреңә
Бәсләр кунмаган.
Без һәрвакыт яшь булырбыз,
Җәй бит мәңгелек!
Җәйге йолдыз чагылышын
Елгада күрдек.
Нибары бер балык тоттык.
Стаканда – хәмер.
Үзебез көймәдә ничә
Сәгать йөзәбез!
Елга ярын күзәтәбез,
Ял итәргә дип...
Башта нинди могҗизалы
Уен иде бит...

АВГУСТ

Августта син минем янда тор!
Җибәрмим язга да, көзгә дә.
Онытыйк без үткән тормышны,
Уйламыйк киләчәк хакында.

Гасырга сузылыр бу август,
Шифалы яңгырлар коелыр.
Шыксыз бер йорт төзеп куярмын
Идәнсез һәм түбә сайгаксыз.

Дүрт яктан ямь-яшел дүрт дивар
Сакларлар чит-ятлар күзеннән.
Августның без көткән алмасы
Өлгерер бакчабыз түрендә.

Гасырга тиң шушы августта
Барсыннан-барсыннан ваз кичик,
Никахсыз булсак та, гомергә
Гел бергә яшәргә ант эчик.

СЕНТЯБРЬ

Йокымсырый Казан. Көн буена
Көзге яңгыр коя чиләкләп.
Юллар тулган алтын яфрак белән,
Без атлыйбыз шуннан икәүләп.
Бу юл илтә тирән кар көртләре,
Тузгын ак бураннар куенына,
Көмеш иңгән урман аланына.
– Күрәсеңме, яфрак коела!
– Күрәм, ләкин мин ышанмыйм моңа,
Мәңге җәйдә калә каласым.
– Мин дә шулай. Әйдә барыйк тизрәк.
– Ләкин безгә – кышка барасы.
– Бергә булсак, кыш янамый безгә,
Кил, кадерлем, килче, сөеклем!
– Аһ! Мәңге үтеп китмәс җәем син!
– Мәңге дәрман бирер җәем син!

ОКТЯБРЬ

Октябрь килде –
Көзнең уртасы.
Эчне пошыра яңгыр туктаусыз.

Урман сукмагы – черек яфраклар,
Ә нигә синнән килми соң хатлар!
Октябрь килде.
Миләш кызарды.
Почта ишеге шомлы шыгырдый.
Телефон дискын бөтерәм көн-төн,
Синең тарафтан бер аваз көтеп.

Октябрь килде.
Аваз юк та юк.
Трубканы тотам бар көчкә кысып.
Җавап бирә тик бакыр чыбыклар,
Мәңге бергә, дип, булмаячаксыз.

НОЯБРЬ

Мәскәү ап-ак карга күмелгән.
Кышка әзерләнә бу шәһәр.
Табигатьнең усал шаяртуын
Аңлый алмый никтер кешеләр.

Ә Мәскәүне алар ярата.
Кар астында яшь ул, матур да.
Тәкәббер күтәреп башкаен,
Яши ул бирешми салкынга.

Кырыс күктән, буран уйнатып,
Йөзгә бәреп кары яуса да,
Сабый йөгерә, янда – әнкәсе,
Алар бара яшел бакчага.

Бакча әле карга төренгән,
Йоклый янә чәчәк атканчы.
Язын ул гөлләргә төренер.
Ерак әле җәйгә чыкканчы.

Бураны ни безгә, җиле ни!
Рәхәтләнеп сулыш алабыз.
Кар каплаган сукмак буйлатып
Икәү җәйгә кереп барабыз.

Ниятлибез шунда калырга,
Бирешмибез ару-талуга.

ДЕКАБРЬ

Чыршыга шарлар эленгән,
Зеңгелдиләр ул шарлар.
Яңа елда хат языгыз,
Серне саклый ул хатлар.

Почтальон килер дә бер көн
Миңа серле хат бирер.
«Күп бәхетләр телимен!» дип
Анда язылган булыр.

Күп бәхет тә озын гомер –
Ник бер яңа сүз булсын!
Бәлки, шулай кирәктер дә,
Сер, дим, запаста торсын?

Бәлки, тормышның хикмәте
Тынгы белмәс җандадыр –
Гыйнварга биш минут кала
Чәрдәкләнгән шардадыр?

Саша Кашина

Гаилә бәйрәмнәрендә яки балалар бакчасында үткәрелгән кичәләрдә әле биш яше дә тулмаган сабый үз шигырьләрен укыганда, барысы да рәхәтләнеп тыңлыйлар һәм ихластан алкышлыйлар. Мәктәп елларында исә инде Саша Кашинаның (Александра Николаевна Кашина) шигырьләре вакытлы матбугатта, әдәби журналларда, күмәк җыентыкларда күренә башлый, аның иսеме Россия күләмендәге һәм халыкара дәрәҗәләрдәге фестивальләрдә, конкурсларда җиңүче лауреатлар һәм дипломантлар арасында урын ала.

Аның яшендә әле бик күпләр киләчәк тормыштагы юлларын ачыклау белән мәшгуль булсалар, Саша Кашина үзенең унсигезен инде беренче җыентыгы, һәрьяклап өлгереп җиткән шигырьләр тупланмасы белән каршы ала. Укучы монда югары дәрәҗәдәге ихласлылык, чын йөрәктән әйтелгән табигыйлек белән очраша, авторның лирик герое тормыш мәшәкатьләрен гади күренеш дип исәпләвен тоя.

Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы Саша Кашина халыкара «Филантроп» һәм Г. Державин исемендәге әдәби премияләр лауреаты. Татарстан Республикасының атказанган сәнгать эшлеклесе (2021).

Ишетелә моңлы җыр булып

***

Иртәгә яз килер урамнарга,
Кешеләргә нурын бүләк итеп.
Иртәгә яз. Гашыйк парлар аның
Алалар беренче таңын көтеп.

Иртәгә яз. Ярсып кага йөрәк.
Тормыш кайный уртак шатлык булып.
Яз килүгә йөрәктәге кыш та
Эреп тамар язгы тамчы булып.

***

Кайчак мин шатланып көләм, һәркем ишетә,
Кайчакта һич тә сөйләшмим, дәшмим ничек тә,
Кайчакта бу дөньяны мин сөймим, яратмыйм,
Кайчакта шул ук дөньяга үлеп гашыйк мин.
Бу гүзәл, дип уйлыйлардыр кайчак, күрсәләр,
Кайчак, тәкәббер, диләрдер, көнләп нәрсәдер.
Шаян кызчык, шук бер кызчык көннәрдән бер көн,
Кайчак кинога төшәрлек чибәр бер кыз мин.
Бүген булсам алиһә йә шанлы ханбикә,
Иртәгә мин монахиня инрәп баш игән,
Очар коштай канатланам кайбер көннәрдә,
Кайчакта зәһәр еландай тоелам күпләргә.
Битлек киеп яшәсәм дә, үзгәрми калам,
Чит бер кыздай тоелсам да үзем мин һаман.
Иләс-миләс артистка мин фани дөньяда.
Гел уйныймын. Гел уйнармын төшми сәхнәдән.

***

Акылдан язасы килә җәен!
Беренче кат түгел, бәлки, соңгысыдыр.
Миңа кабат шайтан оялады,
Тик гыйбадәт барыбер кыласым юк,
Сарайларга барып керәсем юк,
Үткәнгә үкенеп елыйсым юк.
Мине яңа Алла биләп алган икән,
Тик никтер ул бераз иләс-миләс!

***

Үткән тормышта син бөек булгансыңдыр...
Бәлки, Алла, бәлки, шайтандыр,
Сәяхәтче, бәлки, бер хакимдер,
Йә һөнәрче, сукбай, сихерче,
Оста карак яки бер тәкъвадыр,
Бәлки, үлеп кабат терелүче?
Берәрсенең уе яки җыры,
Бәлки, йөрәгемнең хөкемдары...

***

Ни ул мәхәббәт? Бер чирме?
Җанны газаплаучы җәзамы?
Җавапларын моның табу кыен,
Сере аның һәрчак караңгы.
Ләззәт табып яши беләм,
Йөрәк тозагында калганда.
Астыртын талантка ия булгач,
Чыгып кача алам аннан да.

***

Ай яктырта күктә тыныч кына,
Әкияттәге кебек серле ул.
Син ничектер бик тә назлы бүген,
Мине биләп алган моңсулык.
Саташулы хыялларың гүя
Ишетелә моңлы җыр булып.
Син ничектер бик тә назлы бүген,
Мине биләп алган моңсулык.
Төн дә үтте. Өметләрне өзеп
Йокы бүлмәм калды буш булып.
Син башканы бүген иркәлисең,
Миндә сагыш тулы моңсулык.

***

Тырнакта лак калдыклары,
Башымда – уй калдыклары.
Намусым эт кебек өрә,
Мәгънәсе юк тормышымның.
Сөю – уенмы, сугышмы?
Җил йолкый яфракларны...
Купшаклаган тырнакта лак,
Башта – уй калдыклары.

***

Син кая китәсең, җәем?
Минем янда кал беразга,
Алып китсә дә юлларың
Төреп очкынлы нурларга.
Тукта инде, җылы җәем,
Хыял булып кал күңелдә,
Теләсәң, җил булып очам,
Үзең белән ал мине дә.
Хуш инде, хуш, назлы җәем!
Көз елап тәрәзне кага,
Син җылыткан бернәрсә дә
Һич кызганыч түгел аңа!

***

Караңгы чорма өстендә мин – ак мәче.
Хыялларга төренеп утырам һәрчак,
Еракта гы йолдызларны ялгыз күзлим,
Хыялыма сагыш кушып, замок төзим.
Тормыш шәп дип ышанасым килә бары,
Безгә шатлык бүләк иткән бу Җир шары,
Һәркем ала гел үзенә тиешлесен,
Җылы өйнең бер почмагы – минем өчен.
Рәхәтләнеп куышырмын җилләр белән,
Һава шары очыртырбыз күкләр белән,
Яшел, зәңгәр, сары төсләрдә ул шарлар,
Ияртеп алып китәрләр мине алар.
Берзаман барып җитәрбез сихри илгә,
Ләззәтләнеп мәчеләр яшәүче җиргә.
Алар анда мияулашып җыр сузалар,
Бер ваемсыз гел кояшта кызыналар,
Яраталар әүмәкләшеп куышырга,
Планеталар арасында узышырга.
Яшел, зәңгәр, сары шарлар – алар өчен,
Караңгы чорма өсте – ак мәче өчен.

***

Тормыш кечкенә дә,
Зур мәхәббәт анда.
Билгесез хисләрдән куркып яшәү белән
Ихлас тойгыларның сафлыгы.
Һәм дә синең белән мине тоткын иткән
Хикмәтле сюжетлар капчыгы.

***

Җырга салып әйтәм сүзләремне,
Рифмалары аксак булса да,
Өермәләр тулы бу башымда
Иләс уйлар оя корса да.
Сине инде шаккатырып булмас.
Уенчык күп, уйна хәзергә,
Яннарына динамитлар түгел,
Фейерверк куйдым әзерләп.
Берзаманны шартлатырмын сине,
Шатлык булып янар якты ут.
Син сынауны үттең инде, әйдә,
Уеныма хәзер рәхим ит.

***

Күктә – акчарлак, кухняда – чәйнек,
Хисләр-тойгылар алдыйлар һәрчак,
Эштә – начальник, аңгыра үзе,
Яңгыр тамчысы – асфальтның күзе.
Тәрәз төбенә менеп утырам,
Тузан калдыгын сөртеп төшерәм.
Иртән җомга көн, кичен сишәмбе.
Тизрәк таң атсын – шуны көтәм мин.
Кухняда – чәйнек, күктә – акчарлак,
Күңелдә – хисләр, язмышта – Алла.
Шулай хыялда якынайтам мин
Үземне сиңа, син шуны аңла.

Алинә Кәримова

Алёна (Алинә) Кәримованың көннәрдән бер көнне «Мин дәверләр теле белән сөйлим» дигән шигъри юллар аша аваз салуы әдәбиятка өлгергән иҗатчы, талантлы шагыйрә килүе турында хәбәр иде. Моңа чаклы әле басма матбугатта чыкмаган, башлап Интернетта күренгән тәүге әсәрләре шигърият сөюче яшьләр арасында аерым бер популярлык казана башлаган иде инде, әлбәттә. «Другое платье» дип исемләнгән беренче җыентыгына исә шагыйрә тормышны танып белүгә чакырган, аның нечкәлекләрен үзләштереп, кешеләрнең күңел түренә үтеп кергән шигырьләрен туплап чыгарды. Ул үзенең шигърияттәге максатын да, «халкыбызның уртак көен көйлим» дип, кыю рәвештә әйтеп бирә. Әсәрләрендә кеше яшәешенең асыл мәгънәсен ачарга омтылып русча язучы татар кызы үзенең тирән тамырлары кая барып тоташуын бик яхшы аңлап иҗат итә.

Бик күп татар шагыйрьләренең әсәрләрен русчага тәрҗемә иткән Алёна Кәримова Татарстан һәм Россия Язучылар берлекләре әгъзасы. М. Горький һәм Г. Державин исемендәге әдәби премияләр лауреаты.

Бер адымнан юллар башлана

***

Бу ник шулай түгел?
Бу ник болай?
Әйтсә әйтер моны бары Ходай!
Ә мин, барлап нәсел чылбырымны
Берәм-берәм тезәм бөҗраларны.
Үзем сорыйм. Үзем җавап бирәм,
Дәвер төпкелендә аны күрәм.
Ерак бабамның бер шәүләсе ул,
Шәүлә түгел, горур гәүдәсе ул.
Минем барлыгымны белми дә ул,
Газап чигүемне күрми дә ул.
Дала тулы малы, табуннары,
Тирмә бизәп йөри хатыннары.
Кече кызы аның бик сөйкемле,
Түгәрәк бит тулган ай шикелле.
Минем тормыш алай көйләнмәгән,
Кубыз чиртергә мин өйрәнмәгән...
Мин әңгәмә корсам чит-ят телдә,
Йөз чөерә милләттәшләр миннән,
«Туган телеңне, дип, оныткансың,
Юкса син дә бездәй бер татарсың».
Авыз ачып бер сүз әйтсәм әгәр,
Гади дөреслекне эзләп мәгәр,
Йөрәгемнән чыккан дәгъваларны
Ишетергә хәтта теләмиләр.
Зирәк булган кеше чын кальбеннән
Килешалмас тәкәбберлек белән.
Яхшымы без, әллә начармы без,
Адәм балалары барчабыз без.

Дөнья яралганнан бүгенгәчә
Тезелеп килгән ныклы бер чылбыр без.
Шул чылбырның бер бөҗрасы үзем,
Гасырларны бәйли әйткән сүзем.

Мин дәверләр теле белән сөйлим,
Халкыбызның уртак көен көйлим.
Бер чишмәнең суын без эчәбез,
Бергә булсак кына гел исән без.

***

Якшәмбедән соң дүшәмбе килә,
Кайгырсаң да син, кайгырмасаң да,
Уен-көлкеле үткән көннәрем
Уңышсыз булды, дип еласаң да.

Гаҗәпләнмә дә шәһәргә чыккач
Ялгыш кына син очратсаң аны.
Һич файдасызга үткән кичләрең
Тынычлык бирмәс, әрнетер җаның.

Савыт-саба да моңсу чылтырый.
Зарыгып көтмә кемнең дә хатын.
Нинди могҗиза булсын дөньяда,
Баксаң – тормышның ахыры якын.

***

Сер итеп әйтте: «Гади хакыйкать –
Әллә ни эзләп бакма йолдызга.
Таба алмассың анда могҗиза.
Синең язмышың җирдә, янында...»
Моны ишеткәч, янынnan киттем,
Башка берәүне сердәшем иттем.

Беренче сикерү

Еракмы, дип, җиргә карыйсың,
Җир күренми, ара ничаклы!
Ә зәңгәр күк, берни дәшмичә,
Тын алдырмый кысып кочаклый.
Парашют та дәшми-сөйләшми,
Ул да ялгыз, һаман берүзе.
Кайдан эзлим, каян табыйм соң
Бу тормышның берәр мәгънәсен?!
Җәйрәп ята сөргән басулар,
Шәйлим авылларның шәүләсен.
Күңел күтәрелә, уйлагач
Җиреңбелән тиздән күрешәсен.
Уктай очып җиргә төртелгәч
Аптырыйсың, шашып каласың.
Ник сызлый, дип, аяк табаны,
Кирза итегеңне саласың.

***

Тыңла, кеше. Аның эзеннән
Болдырыңа синең мин килдем.
Сиңа Ходаем: «Бирермен», — диде.
Димәк, алдашу һич тә килешми.
Яшермә, сөйлә. Һәм ышан миңа,
Минем яшәвем аны көтүдә.
Кыргый җәнлегем кайда йөри ул,
Нәрсә уйлый ул, ничек йоклый ул?
Сәламәт булсын үзе, гел матур,
Сүз уйнатырга булса да маһир.
Усал җилләрдән саклармын аны,
Бәла-казадан яклармын аны,
Син рөхсәт бирсәң...
Бирерсең микән?

Дәү әниемә

Ни әйтсәм дә ялгыш булыр төсле,
Сайлап кына сөйлим сүземне.
Төннәрендә кайчак уянам да
Исән кебек тоям үзеңне.
Якты дөнья һич тә синдәй түгел,
Авыр чакта хәтта җәлләми.
Кемнән сорыйм хәзер, аш пешкәндә
Салырга, дип, ничә бәрәңге?
Чирмешәнне җәяү кичкән чакта,
Иң сай җирне каян табарга?
Кичү монда, кызым, диеп, җаның
Очмадымы шушы табага?
Оныгыңның улы, дәү әнием,
Тәпи йөри инде идәндә.
Кәгазь бир, ди әллә, ачулана,
Быдыр-быдыр нидер сөйләнә.
Олы юлдан читтә бер авылда
Синең белән ничек яшәүне,
Җиләк-җимеш җыеп йөрүләрне
Белми малай, башы яшь әле.
Миңа бият сатып алып бирдең,
Кабарт, кызым, ныграк өр, дидең,
Чәрелдек кызларны шаккатырып,
Солтан күлендә бер йөз, дидең.
Киребеткән кәҗәң, көчек төсле,
Гел артымнан йөрде ияреп...
Тыңлыйсыңмы, балам? Юк, тыңламый,
Мине ишетми дә диярлек.
Үзенең бар аның дәү әнисе,
Серләре дә уртак аларның.
Тыныч йокла, җаныем, Дәү әнием,
Синең токым үсә яңарып.

Кара урман

Мин хәтерлим әле – әбекәйнең
Кәкре иде чәнти бармагы.
Бервакытны шулай сораштырдым
Аның нигә кәкре булганын.
– Мин бәләкәй чакта, – диде әби, –
Әти белән салкын кыш көнне,
Урман аша, тирән карны ерып,
Күрше авылга киттек ат җигеп...
– Сөйлә, сөйлә!
– Нәрсә сөйлим инде...
Кара урман, улый бүреләр...
– Курыктыңмы?
– Бераз булды инде,
Бия генә һаман сөрлегә...
Җырлыйлар бит, «Кара урман» диеп...
Мин егылып төштем чанадан...
– Шуннан?
– Шуннан, көрт эчендә ятам,
Селкенә дә алмыйм.
Минем өстә
Капчыклары тулы бәрәңге...
Әти мылтык атты,
Тик барыбер
Саклап калалмады бияне.
Авылдашлар каршы килеп алды.
Безнең хәлне каян белгәннәр...
– Ә чәнтиең синең нигә кәкре?
– Ансы башка.
Утын алып кайтты карт бабаң.
Шуны кискән чакта бер пүләне
Очып китте куркып балтадан.
– Ә утыны теге урманнан идеме?
Әби елмайды да әйтеп куйды:
– Шуннан инде!

***

Эшсезлектән елга буенда
Әрле-бирле йөреп торабыз.
Балык чәбәләнә сай җирдә,
Ә балыкчы җайлый кармагын.

Карале син, көне нинди шәп.
Ләкин аның бездә эше юк.
Бер-беребезне алдап йөргәнне
Әйтерсең лә сизми-белми ул.

Мәхәббәт ул ызгыш яратмый,
Тыңлаучан булырга өйрәтә.
Бөкерене кабер төзәтсә,
Бездәйләрне дәшмәү төзәтә.

Нинди генә озын булмасын,
Бер адымнан юллар башлана.
Каһәр суккан кире борылу
Көтә барыбер теге башында.

***

Зинһар, аңла минем халәтемне –
Күңелем тынмас, сине кочмасам.
Барыбер миңа булмасыңны беләм,
Кочып кына калыйм, ичмасам.
Гөнаһ шомлыгыннан качкан кебек,
Бер кышлауга соңра качармын.
Мыштым гына, сыкранмыйча гына
Шул кышлауда
Бүре тиресенә чумармын...

***

Гомерләр елгасы ярында
Башлана бар нәрсә.
Ул ярда һәрвакыт урын киң
Сөелү, сагышка.
Син анда хисләргә күмелеп
Бәхетең юрыйсың.
Йолдызлар сөйләшә үзара,
Яшеренеп тыңлыйсың.

Ярлардан ярларга дулкыннар
Борчылып тирбәлә.
Су төбе болганчык. Аякка
Маймычлар төртелә.
Су читен бизәгән тирәкләр,
Алкалы зирекләр.
Мәхәббәт назларын алар да
Аңлыйдыр шикелле.

Без йөздек берзаман Илетта,
Иделдә, Окада.
«Әйтерсең киң, тирән бер елга
Бу дөнья. Йа Хода!»
Бары тик көчәйтте Лена да,
Юшут та, Катун да
Уйларның сагышлы-татлысын
Яшәеш хакында.

Сәламләп кул бирде Неваның
Гранит яр читләре,
Ташларда язылган, укы, дип,
Чал тарих битләре.
Белергә теләсәң тормышта
Хакыйкать барлыгын,
Мәхәббәт елгасы ярында
Аңларсың, кадерлем.

***

Көне моңсу. Төн дә бик күңелсез.
Көтәм шатлык тулы таңнарны.
Могҗизалы тормыш гүзәллеген
Еллар үткәч, бәлки, аңлармын.
Ә әлегә никтер тын кысыла,
Тирә-юньдә бушлык, караңгы.
Усал эттәй төн ыржаеп тора.
Караңгыны җиңеп карале!
Мин курыкмыйм, имеш,
Үзем тиз-тиз
Шәм яндырып куям өстәлгә.
Төбе баткак ләмле күлдә узган
Кичәге көн искә төшкәнгә.
Без яшибез монда – су буенда,
Ләкин безгә көймә кирәкми.
Туган көне җитсә беребезнең,
Йөгерәбез хәмер эзләп без.
Иртәгә дә әле безне бәхет
Каршы алыр җәеп кочагын.
Берни булмагандай күзәтербез
Зәңгәр күктә бөркет очканын.

Ял паркында

Кайгырма, дим.
Үткәннәргә үкенүнең юк кирәге.
Бу көлкеле күренешне
Синең белән без дә
Оныталмабыз мәңге.
Елан үз койрыгын авызына кабып
Тәгәрмәчтәй тәгәрәгән сыман,
Бу гасыр да узып бара,
Әнә, кара...
Без бакчада.

Үпкәбезгә тулган чакта
Көзге дымлы һава,
Нигә авыр бу тормыш, дип,
Йөрәк әрни явызлыкка, гайбәткә, дип,
Һаман-һаман кабатлама.
Бер тиенлек бу гайбәтләр,
Юкка-барга гаепләүләр,
Имеш-мимеш –
Бар да узар.
Күрәсеңме – елгадагы борылмада
Иске танкер тора.
Инде күптән
Экипажы аны ташлап киткән.
Үзе исән.
Күрәсеңме – исән!

***

Кавказны да күрдек, Кырымны да,
Уралны да, Алтай, Байкалны...
Өченче Рим – төтен баганасы,
Хет элеп куй шунда балтаңны.
Күпме елга, инеш, урам, йортлар –
Санап кына бетмәс алары...
Сүз куерттык төрек, грек белән,
Немецы да булды, гарәбе.
Париж, Марсель безне каршылады.
Кайчан иде болар? Бишбылтыр!
Кинодагы төсле зәңгәр төтен
Онытылыр микән? Һич юктыр!
Алла ташламаса, диләр бугай,
Безне, диләр, дуңгыз ашамас...
Могҗизалы үткән теге көннәр,
Бәлки әле, безне ташламас...

***

Трамвай билетына зәңгәр саннар кунган,
Ристан түшендәге исәп саны сыман.
Шул саннарны санап бәхет юрап барам.
Юкса бәхет бит ул көтмәгәндә килә,
Мөнәсәбәтсез генә синең кемлегеңә –
Синең талантыңа, синең сәләтеңә.

***

Ник син, тормыш, мине алдадың,
Кан кардәшләр синең белән, дип?
Чикләреңне синең гизәргә
Аз биргәнсең, көчем җитми бит.

Августта

Августта төннәр караңгы була,
Ә йолдызларның уйчан бер чагы.
Галәмдә шау-шу, һич йоклап булмый,
Әйтерсең кемдер барабан кага.

Без дә йокысыз, тәрәздән кергән
Кура җиләге исен сулыйбыз.
Алсу мендәрдә тузгыган чәчләр,
Хәтерлисеңме шушы төнне син?

Иртәнгә таба, гөнаһыбызны
Гафу иткәндәй, әтәч кычкырды.
Күңел сагышын аңлый алмыйча,
Әкертен генә йолдызлар сүнде.

***

Мин еш кайта идем бер ялгызым чит урамнар аша,
Корган яфракларны шыгырдатып, өйгә таба.
Анда йортлар бүрәнәдән, бары да тузган күптән,
Тәрәзләре, карт әбиләр төсле, тезен җиргә чүккән.

Мин ярата идем Герой кушаматлы этне анда,
Кайчак бергәләшеп аның белән ауный идек карда.
Искә төшкәч, ул җирләрне сагынам мин һаман.
Иң уравыч юлдан җәяү кайту гына көлке сыман.

Шәһәр

Синең шәһәрең өнәми мине –
Ул бик ярата кышның тынлыгын,
Агачларның да шәрә ботагы
Матәм көенә генә шаулавын.

Синең шәһәрең гаҗәеп шыксыз –
Ярым җимерек вокзаллар анда.
Ә мин йөгерәм-чабам, әйтерсең
Тормыш яңадан башлана шунда.

Тантаналы түстә йолдызларның
Эзе буйлап йортлар өсләреннән
Килермен дә иң кадерле кунак
Булып калырмын мин кешеләрнең.

Тиздән мине танып белер алар
Тавышымнан, минем миңнәремнән.
Мин сыйпармын үзем теләгәнчә
Синең тузып беткән чәчләреңнән.

Ни аерма, әгәр түлим икән
Күз яшьләре өчен шигырь биреп...
Син калырсың беркемгә дә булмый,
Мин калырмын бер алдакчы булып.

Роза Кожевникова

Әстерханякларыннан килеп Казан дәүләт университетына укырга кергәндә, карагаш кызы Роза Баубекова татарчага караганда русча сөйләшүне өстенрәк күрә. Шуңадыр ул, укуын тәмамлагач та, рус телендә чыга торган газета-журналларда эшли, телевизион тапшыруларны русча оештыра, видеофильмнар өчен сценарийлар яза. Шулай да аның иҗатында төркилек рухы тирән чагылыш таба. Татар әдипләренең шигъри һәм проза әсәрләрен бернинди сүзлексез русчага тәрҗемә итә алуы шул хакта сөйли торгандыр.

Роза Кожевникова (Баубекова) шигырьләренә килгәндә исә, аларда чын күңелдән чыккан тирәнтен кешелекле лирика белән очрашасың. Сагыш һәм шатлыклар да, яшәешебезгә хас булган югалту һәм табышлар да нәкъ тормыштагыча, нәкъ син уйлаганча тасвирлана.

Роза Кожевникова М. Горький һәм С. Сөләйманова исемендәге әдәби премияләр лауреаты.

Кавыштырыр безнең җаннарны

Язгы мизгелләр

Кыйпылчыгы булып зәңгәр төннең
Умырзая күккә үрелә,
Тузганакның сары башлыгында
Кояш тамчылары күренә.
Кар яуганмы әллә? Алмагачлар
Нигә ап-ак юрган ябынган?
Ник шауламый урман, тып-тын тора
Тирән чоңгыллы күл янында.
Каеннарда кошлар чыркылдаша,
Шәмдәй баскан нарат, чыршылар.
Бар табигать көязләнгән сыман,
Күк күкрәүле майны каршылап.

Шомырт

Ак чәчәкләрең
Синең коела.
Синеке төсле чынга ашмаган
Хыялларым да.

***

Яз чәчәге кабат яфрак ярды
Корып барган көзге болында.
Шулай соңлап кем тапшырган аны
Салкын җилле язмыш кулына?
Үзем дә бит, шушы чәчәк кебек,
Үткәннәрне барлыйм сагынып,
Сөю уты, беләм, күптән сүнгән –
Ник кинәттән китәм кабынып?!

Улыма

Бүләк иткән идең, улым, күкчәчәк!
Ничә тәүлек – һаман тора, шиңми ул.
Син киткәнгә, бушап калган көнемне,
Минем ялгыз тормышымны бизи ул.
Чыпчык күзе дип йөртелә бу чәчәк,
Охшамаса да ул кошчык күзенә.
Көне-төне мине күзли ул күзләр,
Синең хисләреңне җыеп үзенә.
Бердәнберем, юлың булсын хафасыз,
Нәсел җебен дәвам итеп атла син.
Йоклаганда мине саклап торучы
Күкчәчәгең үзеңне дә сакласын!

Соңгы бүләк

Арзан кием сата торган җирдә
Күлмәк сатып алды баласы.
Күз яшьләрен күрсәтмичә генә
Әй шатланды шуңа анасы.
Арзанлы дип уйламады ана,
Күлмәктән дә гаеп тапмады,
Инде акча эшли башлаган, дип,
Кызы өчен бары шатланды...
Бу күрешү тик соңгысы иде...

Шәрык көенә

Бер бәйләм уй калдырдың,
Әче яшьләр тамдырдың.
Рәхмәт сиңа, дускаем,
Тулы дөнья калдырдың.

***

Ни уйлыйсың хәзер?
Күңелеңә
Нинди уйлар хәсрәт китергән?
Җәйме, кышмы – өч аршын җир безгә
Тәңребездән мирас ителгән.
Килер ул көн.
Килер соңгы тапкыр
Бабайларга килгән шикелле.
Без ятарбыз зират агачының
Яфрак шавын тыңлап икебез.

***

Мин ышанмыйм сиңа, ә син – миңа.
Берни дә юк безнең арада.
Язмышымнан сине күптән кудым,
Ә йөрәгем һаман яралы.

***

Акланулар, белмим, кемгә кирәк.
Яратмаган кеше – яратмый.
Мин барыбер сине сөйгән идем,
Яратмавыңа да карамый.
Хәзер инде «бер килмәсме» дигән
Өметләрем генә юаныч.
Өмет белән тулы киләчәгем
Синсез үтсә – шунсы кызганыч.

***

Белеп торам, соңгы бу очрашу
Аерачак безнең тәннәрне.
Ләкин шушы мәңге аерылышу
Кавыштырыр безнең җаннарны.

Тормыш

Мәңгелек артта.
Мәңгелек алда.
Бары шәм генә
Яна уртада.

Ялкау чүкеч

Өстәл ясыйсым килә,
Чүкечне алдым кулга.
Эшли белми берни дә,
Чүкечем гел тик тора.

***

Җүләрлек ул – өмет уты ягып
Кабат сине искә алуым.
Бары шуны раслый элеккечә
Гел битараф булып калуың.
Утка очкан күбәләктәй очам
Нигә әле сиңа һаман да?
Үткәннәрне нигә кузгатам соң,
Гомер җәем эреп барганда?!
Әгәр күрсәм күзләреңдә синең
Чагылуын сүнәр шәфәкъның,
Сүзләр кирәк булмас, мин аңлармын
Кабат кайтты диеп бәхетем.

***

Берчак шулай чит шәһәрдә икәү
Поезд көтеп озак без тордык.
Хәтерләсәң, бакча эчендәге
Каруселькә килеп утырдык.

Хыялландык икәү! План кордык –
Вакыт кына җитсен үтәргә.
Уңыш теләп калды сыман бакча,
Без кузгалып чыгып киткәндә.

Бакча бүген салкын каршылады,
Тагын килгән идем әйләнеп.
Ни кызганыч: нигә бу тормышның
Каруселе кире әйләнми?..

Телеграмма

Хәтер-йортлар белән тулы шәһәр.
Сине көтәм әле һаман да.
Көчең җитсә әгәр, кайт син миңа,
Билет ал да Үткән заманнан!

***

Ап-ак карлар коела
Тупылдан.
Минекеме, түгелме син –
Кем белгән!
Язгы бүлмәмдә, имеш,
Бер өстәл.
Ишек-тәрәзәсе дә
Юк икән.
Нишләп коела соң кар
Тупылдан?
Минеке дә, чит тә син –
Мин беләм...

***

Син киткән төндә юлыңа
Кар яуган иде.
Кызганыч, синең эзләрне
Каплаган иде.

Ярый әле кар яуган,
Эзләреңне каплаган!..

Шаяру

Алтын балык булмасам да,
Ятьмәңне ертып качтым.
Шунда гомерем буена
Төзәлмәс яра таптым.

***

Хәзер инде үзең бик еракта,
Хәсрәтләрең – минем йөрәктә.
Безнең аша гомер үтеп бара,
Бөтен нәрсә кала еракта.

Тартып ала язмыш,
Бөтереп сала
Агымнарга – гамьсез елларга.
Тотынырга хәтта салам да юк
Тормыш дигән кырыс елгада.

***

Сагыш, бары сагыш кына...
Караңгы төн. Куе болыт.
Күкнең төбе тишек – яңгыр коя.
Күзгә керми йокы. Тынгы юк.
Шулчак хәтер
Сине эзләп таба.
Кояш чыга кебек күңелдә.
Тик җылытмый нигә?
Чөнки кояш –
Боз астында, елга төбендә.

***

Күктән җиргә саубуллашу нуры иңде.
Өмет гөлем, тагын яфракларың шиңде.
Көтмәгәндә күңелләргә сагыш килде.
Юатырлык җан әсәре дә юк инде.

***

Алтын көзнең салкын шәфәгында,
Өмет биреп, шәүләң ачылды.
Хуш бул инде, дустым, дигән сыман,
Чәчләремә җиле кагылды...

***

Авырумы, әллә сагышмы бу –
Ни тәнгә, ни җанга дәва юк...
Җиңел генә хәл итеп тә булмый,
Хәл итмичә дә бит чара юк.
Һаман сыкрап торган үз җанымнан
Җавап көтеп күпме йөрермен?
Ярым ялган, ярым мәхәббәт ул,
Сөясең, дип алдый үземне.
Сукыр калдым мәллә? Саташаммы?
Күрсәтегез, зинһар, юл башын.
Мәгәр юлым кырыс булса булсын,
Бары ялгыш кына булмасын.
Барып җитсәм, сезгә өн салырмын,
Тынычланды, диеп, йөрәгем.
Ә хәзергә үтәлер дә төсле,
Үтәлмәс тә төсле теләгем.

Шыгырдык

Шыгыр-шыгыр шыгырдык.
Уенчыклар шыгырдап
Туктагач ял итәләр,
Шунда йоклап китәләр.
Иртән иртүк торалар,
Шыгыр-шыгыр киләләр,
Бүрек булып, тун булып
Минем өскә менәләр.
Мин урамга чыкканда,
Минем арттан чабалар.
Шыгыр-шыгыр йөгереп,
Кар өстеннән баралар.
Кич бакчадан кайтсам да,
Минем арттан калмыйлар.
Белмим, бу шыгырдыклар
Ник шулай шыгырдыйлар!

Бу кайда?

Бүреләр җырлый анда.
Чебиләр елый белә.
Арт аякларга басып,
Баһадир аю килә.
Убырлы карчык белән
Шүрәлеләр бииләр.
Җирән койрык төлкеләр
Куяннарга тимиләр.
Бар җәнлекләр бер-берсен
Сыйлашалар үзара –
Курчак театрында
Сәхнәдә уен бара.

Тавыш

Бар минем бер яхшы танышым –
Авызым эчендәге тавышым.
Һич тынгылык бирми ул миңа,
Нәрсә әйтим дисәм – кысыла.
Малай булып көлә кайчакта,
Кызлар кебек елый кайчакта.
Киреләнә, үрти, кылана,
Әйткәнне дә тыңлый кайчакта.
Ни дисәң дә үзе яхшы ул,
Минем тел очында яши ул.

Рәсем

Агачлар да, өйләр дә
Ап-ак карга төренгән,
Карлы юрган астыннан
Кышның борыны күренә.
Ә күктән алма ява,
Кып-кызыл алма ява.
Эреп юкка чыкмасын –
Тия күрмә аларга.

Төш

Тәти курчакларымны,
Бар уенчыкларымны
Назлап кулыма алам,
Мендәр астына салам.
Төнлә алар янына
Минем төшләрем килә,
Шул сәбәпле һәр төндә
Уенчыклар төш күрә.

Тәлгәшле йолдызлар

Зәңгәр күктән аланнарга
Йолдыз яуган.
Җиләк булып үскән алар.
Һәм кызарган.
Йолдызларны җыеп салдык
Тырысларга.
Тырыс тулды,
Тиз булсын дип тырышканга.
Йөгерә-йөгерә кайтып киттек
Без өйләргә.
Йолдызларның тәлгәшлесе —
Әниләргә!

Көнләшү

Караватта ятам мин,
Шуны уйлап ятам мин:
Ябалак чебиләре
Рәхәт яшидер, әйеме, —
Төнлә дә йокламыйдыр,
Бертуктаусыз уйныйдыр.

Озак уйланган икән

Чаңгыда шуыйм микән,
Чанада шуыйм микән?
Әллә тимераякта
Шуарга чыгыйм микән?
Озак уйланган икән.
Көн дә бик кыска икән.
Бүген чыгалмам инде —
Караңгы төшкән икән!

Ольга Левадная

Дон казаклары гаярьлеген лаеклы дәвам итүче Ольга Левадная иҗатында вакыт-вакыт әлеге халыкка хас сыйфатлар чагылып китә икән – бу һич тә гаҗәп түгелдер. Һәр яңа токым үзенең чыганагын нык истә тотарга тиеш. Шунда гына кешелекнең яшәү юлы дәвам итә. Ольга Леваднаяның киң диапозоны менә шушы яшәешнең бик күп юнәлешләренә барып тоташа. Җир кешеләренең язмышы турында уйланулар дисеңме, йә булмаса, ана белән бала арасында мәңгелеккә урнашкан багланышларның изгелеген үзенчә күреп аңлату дисеңме – алар барысы да фәлсәфи зирәклек, якты чагыштырулар аша тасвирланалар. Шагыйрәнең әсәрләре тупланган һәр җыентык үзенчәлекле бер күңел көндәлеге кебек кабул ителә.

Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы, Республиканың атказанган мәдәният хезмәткәре, дистәгә якын китап авторы Ольга Левадная Г. Державин исемендәге әдәби премия лауреаты.

Узып бара икән гомерләр

Бабаема

Без танышлар түгел. Тик шулай да
Син – бабаем. Ә мин – оныгың.
Охшагансыз, диләр. Горурлык ул –
Үз бабаңа охшаш булуың.

Бу рәсемдә сезнең яшь чагыгыз.
Нурлар уйный сезнең күзләрдә.
Син һаман яшь. Сине көтә-көтә
Әбекәй генә бик нык үзгәргән.

Кайтыр әле, диеп өмет итә,
Минутларны ялгап елларга,
Әйт, бабакай, нигә кайтмыйсың син?
Өстәлендә көтә сыйлар да.

Картлык

Йокымсырый күбәләк
Тәрәзә пәрдәсендә,
Шул пәрдәдән җылылык
Ала ул гәүдәсенә.
Ишек бераз ачылган,
Нидер уйлана сыман.
Өйнең дүрт почмагына
Кичке караңгы тулган.
Чыра телеп каеннан
Бабай мичкә тутыра.
Сары ялкынын сирпеп
Яна коры утыны.
Сары ялкын нәрсә ул!

Яшьнәп үткән гомер дә
Саргайган хатлар кебек
Кайтмас инде кирегә.

Башын игән тынлык

Яраларын ялый
Аерылганны
Тоташтырып торган күперләр.
Куркынулар белән тулы юлдан
Узып бара икән гомерләр.
Сүлпән генә киерелә урман,
Кигән килеш яшел күлмәген.
Башын игән алсу тынлыкны ул
Яфракларын җилпеп иркәли.
Шомлы иртә, көнне кире кагып,
Карышса да бөтен көченә,
Кереп килә авыр киләчәккә,
Хәсрәтләрен йотып эченә.
Җиденче күк.
Анда бер фәрештә
Әрле-бирле оча, җанашым.
Ул ялгызы саклый Урыс илен,
Ә үзенең көйгән канаты.

***

Урамның теге ягында
Намаз укыйлар.
Шәһәрем пөхтә киенгән,
Чиста юынган.
Кышкы салкында яңгырый
Пәйгамбәр сүзе –
Яңа яуган ак кар кебек
Пакьлекнең үзе.

Юкса әле кайчан гына
Динсезләр идек.
Раббым, кабат ул заманны
Күрсәтмә, димен.

Уйлар баскычыннан менгән чакта

Күңелемдә сиңа һәйкәл куям,
Нигез итеп алып тынлыкны.
Әбкәм исән чакта сөйләгәннәр
Булгандыр бит алар чынлыкта.
Вакыт — алма.
Кистем урталайга.
Вакыт дигән шушы алмада
Бөтен гомер иде.
Бер ягында
Синең орлык әле саклана.
Бәхетемнең соңгы яфраклары
Йөрәгемдә очып әйләнә,
Миңа охшаш чал чәчле бер ханым
Уйлар баскычыннан менгәндә.
Әкрен генә менеп килә ханым
Син сыенган изге урынга,
Элек ерак торган ике буын
Очрашырбыз, диеп, шушында.

Ялгызлыкның әче чагылышы

Җыела уйлар
Агач төбенә,
Коела яфрак
Йөрәк түренә.

Шулай кабул ит,
Мин синең кызың.
Ничек яшисең,
Дустым, ялгызың?

Ничә тапкыр

Очып узган ул пулялар ничә тапкыр
Үтеп бара торган тормыш күзләрендә
Чагылгандыр?

Йөрәгемнең гөмбәзендә ничә тапкыр
Туганнарның хәсрәтләре тирән яра
Калдыргандыр?

Үлем дигән явыз карчык ничә тапкыр
Гомерләрнең иксез-чиксез туннеленә
Күз салгандыр?

Үзем әле бу дөньяга килгәнче үк
Синең хәер-фатихаңны алганмын мин
Ничә тапкыр?!

***

Җилләр исеп Көнчыгыштан, Көнбатыштан
Шакып уза шәһәр зиратының
Капкасына.

Эңгер-меңгер
Каеннарның
Кара толымнарын
Кушып үрә татар моңнарына.

Гомеремнең уртасына
Җитәм килеп,
Бу тормышны кабул итеп
Сабый кебек.

Мәкнең алсу канаты

Юктан гына бар булалмый
Бернәрсә дә.
Тау башыннан тәгәрәүче
Бу ташлар да,
Идел ярындагы төп-төз
Наратлар да,
Салам үреп оя корган
Карлыгач та,
Алсу таҗын җилпеп үскән
Мәк-чәчәк тә,
Манарасы күккә ашкан
Бу мәчет тә,
Икеләнеп, газапланып
Шатлыклардан, сагышлардан,
Бәхетләрдән
Күз-яшь койган
Мин үзем дә –
Һәм берни дә!

Шатлык

Мин чия –
Ә син төше.
Мин агач –
Син яфрагы.

Син тамчы –
Мин бер болыт.
Үс син
Шатлыгым булып.

***

Мин хәтерлим! –
Диеп кычкырасым килә,
Кайтавазы үткәнемнең
Кан тамырларында
Яңгырарлык итеп.

Мин үзгәрдем!
Тәнемдәге миңнәр
Очраштылар йөрәгемдә
Һәм яңадан таралдылар
Бар тәнемә.

Мин бүтән!
Иркә дулкыннары
Бәхетемнең
Баш түбәсен күмеп китте
Минем киләчәкнең.

Мин яшим!
Рәхмәт әйтеп
Кабул итәм
Ашкынулы бу тормышның
Котылгысыз адымнарын.

Балачак каены

Каен ботагына бәйләп
Атынгандай җәен таган,
Чыр-чу килеп, көлә-көлә,
Мин төшемдә очам сыман.

Берчак авырдым. Чыкмадым.
Каеным да ялгыз торды.
Яфракларын җилфердәтте,
Ботакларын миңа сузды.

Хәзер инде мин сәламәт,
Атынырга була таган.
Балачакның ишегалды
Тып-тын калган – шунсы яман.

***

Уңып пешкән тәмле күмәч булып
Батып бара кояш офыкта,
Күмәч кискән пычак эзе булып
Алсу эзе кала болытта.
Төн дә җитте, минем уч төбенә
Коелдылар тозлы йолдызлар,
Ялгызлыкта үткән тормышның да
Мәгънәсе юк, яра эзе бар.
Инде хәзер берни кайтаралмас
Мәгърурлыгын минем өемнең,
Әткәемнең соры шинелен һәм
Чөйгә элгән яңа кителен...
Гомеремнең бер межасы булып
Яңа тормыш китә бүгеннән.
Синең белән үттем теге ягын,
Синнән башка – бу як чигеннән.

Узган елгы тулган ай

Яр буена утырып
Елга өстен күзләдем,
Сагышлы көннәремне
Искә алдым, түзмәдем.

Былтыргы тулган айны,
Күбәләкнең йокысын,
Тагын әллә ниләрне
Кайтарырга теләдем.

Тик нигә соң моңарчы
Мин шуны аңламаган:
Кайтарып булмастайны
Кайтарып булмаганын...

***

Корган алмагач ботагы
Утта яна,
Үткән белән киләчәкнең
Капкалары ябылганда.
Әнкәм мәхәббәтен
Юрган итеп,
Чатыр ясап
Күкнең читен
Ятып йоклыйм,
Һич курыкмыйм
Көчле яңгырыннан
Үсмер чакның,
Зәһәр җилләреннән
Ул картлыкның.
Һич курыкмыйм
Берсеннән дә,
Газиз әнкәй,
Син исәндә!

Уемның сукмаклары

Кая йөгерәсез, уйларым,
Гаделсезлек комсыз кочагына
Урап алган чакта дөньяны?

Качалмаган җаннар янынамы?
Газап чигүчеләр бабынамы?
Тәүбә итүчеләр ягынамы?

Тормышымның теге башында бит
Инде эңгер-меңгер оя корган.
Күземә дә нидер, чүпме кергән...

Йокысызлык алсу фламингодай
Күз ачып йомганчы үтеп китте.
Уй сукмагын шулмы харап итте?..

Бөек серне ачып

Өлгергән утларның
Тәлгәше булып
Чынбарлыкның тирән тетрәнүен
Каплый фонарьлар.
Кешеләр тырыша качарга
Үз күңелләренең үзәнендә
Яуган ләйсән яңгырдан.
Яланаяк малай
Йөгереп үтте,
Тоталмыйсың аны,
Ул бик ерак китте.
Ул чабачак,
Табигатьнең бердәмлеге серен,
Бөек серен
Ул ачачак.

Яшенле яңгыр алдыннан

Туган йортым болдырына
Җилкән уйдым.
Миңа кунакка килүче
Күрсен, дидем.
Ыгы-зыгы аркасында
Алсу җилкән
Йөрәк тибешен сиздереп
Тора микән?
Килеп керде бер эт,
Белмим, кемнекедер,
Бик сак кына атлап
Керде керпе,
Беркатлы, тиз ышанучан
Тузбаш елан,
Күршебезнең шаян мәчесе...
Агач йортым эче
Бик тиз тулды,
Нух пәйгамбәр көймәсенә
Охшап калды.
Зарланмыймын
Бу халыктан –
Коткардылар
Ялгызлыктан.

***

Без хәзер
Никадәр үзгәрдек!
Урамнар ничектер шомлырак.
Баламның керләрен
Чип-чиста, нәп-нәзек
Бауларга эләмен...
Кичке аш әзерлим,
Нәрсәдер хәстәрлим.

Хәер, мин боларны
Үзем генә уйлап чыгардым,
Ә чынлыкта –
Бик нык үзгәрдем.

***

Яратмыйм, кызганмыйм, үкенмим –
Килешү ягында үзем мин.
Баламның рәсемен кәгазьгә
Нәкъ сиңа охшатып ясыйм мин.

Шул чакта бар кайгым тарала.
Мин бәхет телимен Аңарга.
Тәрәзгә кунса да салкын кич,
Курыкмыйм –
Без әле икәү ич!

Бишек җыры

Ни икәнен белмим
Аруның,
Бишек тибрәткәндә
Талуның.

Ут кошыдай
Саклыйм төнеңне.
Йом, улкаем,
Йомчы күзеңне.

Әлли-бәлли
Йокла, нәнием,
Тәмле төшләр
Тели әниең.

Иртә

Дөньяга тагын
Якты көн килде.
Сирень уянып
Авазын бирде.
Шунда дымлы кич
Тәрәз чиртте.
Бүлмәмдә сагыш,
Караңгы төште.
Сөйләшми генә
Ятканда икәү
Кемнең шәүләсе
Чагылды икән?
Кемнең шәүләсе –
Сизәм мин аны –
Кем иде ул, дип,
Бер сорар әле...

Кичен тәрәз янында

Аяк очларыма басып
Уздым бишек яныннан,
Улкаем-колынкаемның
Сыйпап бөдрә ялыннан.

...Бүген вагоннан чыкканда,
Мине каршы алды ул.
Чәчәк тотып каршылады,
Ләкин танымады ул.

Салкын. Туңам. Бик уңайсыз.

Улыма

Сине карынымда йөрттем,
Кулыма да күтәрдем.
Атаңны куып чыгардым,
Никтер кабул итмәдем.

Бер көн син дә миңа шулай,
Кит, диярсең микәнни,
Нигә мине ятим иттең
Син, диярсең микәнни?..

***

Мөлдерәмә уңыш тулы
Чишмә тапсам юлымда
Йә бәхет яши торган йорт,
Кунып чыгарга шунда.
Агачында шәфкатьлелек
Үсә торган бакча тапсам,
Кошлар җырыннан ясалган
көймә очратсам...

Хыял гына болар...

***

Мин үземнең юләрлекне
Әле белдем:
Гөнаһсыз, дип,
Язмышымнан
Тантаналы төстә көлдем.

Ышанмадым.
Белә торып алдамадым.
Хәтта ялгыша алмадым,
Бик акыллы булдым...

Көн җепшеге килер

Бушап калган трамвай
Паркка чабар.
Яктысын озатып калыр
Гашыйк фонарь.
Урам чатындагы
Карт светофор
Ялгыз калгач
Мыгырдана башлар.
Юка гына зәңгәр бозга басып,
Иртән миңа
Көн җепшеге килер.

Яңгыр тамчысы

Ялгыш
Балконыма егылып төшкән тамчы,
Ярдәм өмет итеп,
Тәрәзәмә минем чиертте:
«Ходай хакы өчен ач әле, – ди, –
Бик өшедем!
Мин бит ләйсән яңгыр!
Сиңа язны алып килдем!»

***

Синең җилкәңә мин башым салдым.
Атлыйбыз икәү. Мин тынып калдым.
Караңгы төшә дип курыктым мин.
Ә син нәрсә? Нидән курыктың син?

5623

***

Сагыш алмагачын урап алган
Салават күпере
Яңгырдан соң.
Карт алмагач
Яшерергә тели
Җыерчыгын кайрысының.
Ботаклары бер нур булып
Күтәрелә
Кояш тарафына,
Ә кошларның
Яңгыравыклы муенсасы
Сискәнә җил искәндә.

Алар моңы ишетелә
Минем теләк офыгының
Аръягында,
Бик еракта.
Ә күрше бакчадан исә
Килә тәмле төтен исе.

Адәм белән Хава
Мунча яккан анда.

Рәнҗетелгән чыршы

Ул почмакта елап басып тора:
Кем дә килми аның янына.
Яңа елга кигән матур күлмәк
Коела да һаман коела.

Төсле утлар муенсасы булып
Җиңел генә шарлар селкенде.
Әкрен генә чыгып шылды чыршы
Никтер ачык калган ишектән.

Тынлык

Тынлык зарур миңа
Һәм хәзер үк.
Аны эзләп барырга
Мин әзер
Дөнья читенә үк,
Сулар өчен җиңел итеп.
Болганчыклык түгел,
Тынлык кирәк миңа
Үзем михнәт чигеп тапканы.
Сүндерегез, зинһар,
Фонарьларны!
Бал кортыдай алар гүләгәндә,
Тынлыкны мин
Ишетә алмамын.

Тиздән иртә.

***

Йоклап тагын эшкә соңга калдым...
Нәрсә булды миңа!
Әле отчёт төзисем бар –
(начальнигым ялда).
Ә җитмәсә көн бозылган икән –
Яңгыр ява.
Урам буп-буш,
Беркем дә юк тукталышта.
Почтаны алып китәргә
Онытмаска иде.
Хәтердән чыккан димме соң
Тагын нидер...

Кара син, ә!
Туган көнем бүген –
Онытканмын...

***

Нәрсә булды?
Салкын иртә,
Дөбер-шатыр трамвай,
Тынлык,
Балыкчы,
Сихерләнгән утрау
Һәм чиләктә яңгыр суы.

Нәрсә булды?
Мин яңадан
Әллә кайчан онытылган юлга
Кире борылам.
Инде морадыма
Ирештем диярлек...
Кире кайта алмыйм
Ләкин ничек тә.

***

Дымлы яфрак асларында
Гөмбәләр качып ята.
Умырзая чәчәк ата,
Һәм имәннәр арасыннан
Әйләнгеч юл
Үткәнемә алып бара.
Үзем моңлы,
Ә күләгәм
Җырлап ала.
Теге «үзем» кинәт
Арабызны өзә.
Ул мине аңламый –
Искә дә алалмый,
Онытмый да.

Болытлар

Ышанычлы ак карларым
Берчак алдаса мине,
Һәм егылсам
Арып-талып,
Ләкин борчылмыйча гына
Өйгә кайтсам,
Алма компоты исенә
Төренермен
Һәм барыбер
Искә төшерермен
Әкрен генә
Шәһәрдә ял итеп йөргән
Болытларны.

Иске фатир

Иске фатир һаман шул көе,
Йокымсырый аның ишеге,
Тәрәзәсен тузан каплаган –
Кояш керер тишек тапмаган.

Иске фатир һаман шул көе,
Обойлары беткән дымланып,
Җил ярыктан кереп уйнаклый,
Кинәт кенә куя сызгырып.

Иске фатир һаман шул көе.
Мин кайчандыр монда яшәдем.
Әле тагын бераз яшәрмен,
Һич кенә дә монда үлмәмен.

Тауларда

Дымлы, мәгъруур чал болытларга
Барып ирешсәм,
Уйланырмын мин табигать хакында,
Аның нигә кирәклеге турында.
Болытларга барып җитсәм әгәр,
Кечерәеп, җиңеләеп калсам,
Мин түбән багармын,
Җирнең матурлыгы белән
Туганлашу
Җаен карармын.

***

Кеше ярдан йөзеп китте
Ераккарак,
Тозлы дулкын, салкын давыл
Каршылады аны төнгә карап.
Ә болытлар
Кояшта янган тәнне иркәләде...
Кеше һаман йөзә бирде
Ераккарак.

Ике ләкләк

Салкын чәй эчәбез икәү бергә,
Тәрәзәгә карап алабыз.
Пыр туздыра анда суык февраль,
Ә безнең соң ничек арабыз?

Күңелләрдә тулы бушлык белән
Вакыт җитә тиздән йокларга.
...Термос ватыклары аунап ята,
Ике ләкләк рәсеме аларда.

Тавыш

Тавышларым кире кайталар...
Берсе өзелеп калды еракта.
Басып торам елга ярында,
Беркем дә юк минем янымда.

Теге якта ике тәрәзә...
Тып-тын гына көймә тирбәлә.
Тавышым кемне уятыр икән?
Берәү килеп көймә янына
Мине шунда озатыр микән?

***

Иртәдән утырам тәрәзә каршында,
Исемә төшереп үткәнне.
Беркемне каргамыйм, көтмим дә,
Күрсәтмим күз яшем түккәнне.

Чатнаган стакан эченнән
Бер чыршы ботагы кул болгый.
Әйтерсең сизенә сагышны:
– Елама, сөйлә, – ди, – ни булды?

Китүчегә

Күптән борчыган гаепне тану
Кара кар булып җиргә сыланды.
Нидер киләсен төшемдә күреп
Хәвефләндем дә куркып уяндым.

Юкса язмышка буйсынам һаман,
Кайчак ул миңа үзе юл куя.
Менә бит – сиңа елмаям инде,
Миннән бәхетле кемнәр бар тагын?!

***

Бөтен нәрсә хәл ителми шул күктә.
Урманнар да бушап кала кайчакта.

Тоныклана кайчак никах елгасы,
Очып килә аерылу фетнәсе.

Ялгызлыкның була алмый дошманы,
Һичкемгә дә юк аның бурычлары.

Таркалган торакка кайчак карыйм мин,
Төн шәүләсен ул торакта таныйм мин.

***

Җылы һава. Кошлар канат җилпеде.
Өметләнеп көткән идем бу җәйне!
Бактың исә күп калмаган кышка да,
Мөмкин түгел аннан аймыл булырга.

Әрле-бирле йөри халык шәһәрдә,
Узган гомерен йортлар сыза хәтердән,
Елга дулкыны шаулавын тыңлый төн...
Кемдер килә минем янга – беләмен.

Яңгыр

Яңгыр мине куып җитте һәм әйтте:
– Әй, адашкан, тукта, – ди, – кая киттең?
Кем сине саклый алмады? Кайт кире,
Күз буласың килсә – күз итәм сине.
Йә булмаса, әз генә син көтеп тор,
Күрәсеңме әнә анда карт тупыл
Ялгыз үскән, үзе суга караган,
Яфраклары аның лычма чыланган...

***

Әйләнәләр көзге шәһәр өстендә
Юешлектән туңган сары яфраклар.
Бозланып каттылар соңгы сүзләрем
Үләнгә кушып кайнаткан тынлыкта.

Артымнан калмый сөйрәлә эңгерләр,
Ә үзләре куркынудан дер-дерләр.
Күңел теләде шул чакта игелек,
Булсачы, дип, бер минутка җиңеллек.

***

Кошлар алар — зәңгәр күкнең миңнәре,
Агач ботакларының төеннәре.
Ак күмәчнең хуш исләрен таратып,
Саубуллашкан сыман көз кул болгады.

Ләкин дүрт юлның икесе
Кисешми һичкайчан да.
Сиңа җиңел буламыни
Әйтер сүзен сузсалар...

***

Талпына шәм ялкыны
Очалмаган кош кебек.
Караңгылык каядыр
Югала чылбыр булып.

Рәхәтлеккә түзәлмам,
Чыгармын да китәрмен,
Беркемнән яшермичә
Мәхәббәтем хисләрен.

***

Урмандагы иске күпер,
Боз кунаклаган эзләр,
Чормада шөпшә оясы,
Бераз кыйшайган өйләр...
Шуларны эзләп барам
Гүя хыялда сибелгән
Яфраклар арасыннан.

***

Шатлыгым да юк минем,
Терелалмыйм да.
Изге төшләр дә күрмим,
Бозылалмыйм да.

Чит кешенең хәсрәте
Кайгымыни ул!
Вакытсыз шиңгән гөлне
Аңлыймыни ул!

Ә мин аңлый башладым
Хаталарымны.
Йөземә чыкты эзе
Җәфаларымның.

Тылсымчы

Борынгыдан, факир, диләр
Тылсымчыны.
Син хисләрне сихерләүче
Күз буучымы?

Ирегемне алдасаң да,
Хуҗам түгелсең.
Серне серләр белән җиңәм,
Менә күрерсең!

***

Вак-төяк мизгел кирәкми,
Иске хисләр – ялган.
Күптән көткән мәңгелек бу,
Качалмыйсың аннан.

Миңа хәзер барсы да бер –
Суындым, тик көтәм.
Яшерен хисләремне дә
Яшералмыйм бүтән.

Иске чиркәү

Изге Әүдәкия янә
Казансу ярында елый.
Бу дөнья мәшәкатьләре
Качып аны тыңлый.

Ялгыз җил аңа кушыла,
Ә көзге җылылык,
Әйтерсең тупыл көлләре,
Табалмый котылу.

Көлебрәк

Мине Аллаһ үзе кабул итте,
Әңгәмәләштек без озак кына.
Оҗмахта ул урын вәгъдә итте,
Минем ризалашыр вакыт җитте:

Исән икәнемне онытырга,
Мәрхүм икәнемне онытырга,
Бу дөньяның барсын онытырга!
Андый тормыш миңа ни кырырга?!

***

Һич начардан уйлый алмыйм бүген.
Тормыш җиңел булсын, дибез.
Кеше булсаң, гөнаһ кирәк түгел,
Оча-китә көннәр, кызганмыйбыз.

Ишеттем мин үткәнемнең тавышларын,
Гомер елгасының гөрләп агышларын.
Әкрен генә күкләр шунда тын алдылар,
Боздай салкын болытларны суырдылар.

***

Һич кенә дә кыш башланып китә алмый.
Кешеләр һәм кошлар, өйләр һәм урамнар
Бар да юеш. Бу – декабрь башы инде.
Без уйлыйбыз: бер дә юкка түгел болар...

Һич кенә дә яз башланып китә алмый.
Буш мәйданда мин берүзем басып торам.
Хәрәкәтсез мәйдан, ләкин кая барыйм?
Әкрен генә үз тәнемә кайта җаным.

***

Кошлар камилләшкән кебек
Камилләшми кешеләр,
Алар чагылышын саклый
Мүкле караңгы күлләр.

Ел фасылларына карап
Үзгәрсә дә җир йөзе,
Чит кешеләр иленә син
Качалмыйсың үзеңнән.

Петергоф

Көз килер дә сүзсез генә шаулар,
Акчарлаклар күктә туеныр,
Петергофның салкын урманына
Чал төс керер, көмеш коелыр.

Таныш йөзләр тиз-тиз чагылып үтәр
Тәрәзәдән, чуен юлында.
Икебезгә якты биргән шырпы
Төшеп китәр кинәт кулыңнан.

Рәсем

Йөзе аның гүя шәм ялкыны.
Тәрәзәгә яңгыр сибәли.
Дәшмәүчесе миңа: «Дәшмә», – дисә,
Көтмәгәне миңа: «Көтмә», – ди.

Караңгыда качып карап торам,
Тоныклана бара холкым да.
Терсәкләрне тезгә таяндым да,
Ни булыр, дип уйлыйм, соңыннан?

***

Борчылсам да, мөмкин түгел
Язмышымны үзгәртү,
Әмма шигыремне ничек
Яшәргә мин өйрәтәм.

Ә кайчан кадерле җаным
Тәнемә кире кайтыр,
Шунда чал чәчле күләгәм
Тәрәзәңдә чагылыр.

Җәйге бакча

Йокысыз сыннар яныннан
Тапталган юлдан барам.
Сизәм, кемнеңдер карашы
Төбәлгән миңа табан.

Син тагын көеп калдыңмы
Янгыннан, Җәйге бакча?
Читләштем Ленинградтан,
Искә төшермәм башка.

Шәхсән үземнеке

Кышкы яңгырлар илендә
Хыялый сурәт эзлим.
Үз сурәтем. Ә ул миңа
Яңа фикерләр димли.

Мәңгелекне кабул иткәч
Нишләтергә белмибез.
Шәхсән үземә булырмы
Олы сөюем, дибез.

***

Мин әлегә бик һавалы, бик тәкәббер,
Ялгызлыкның ни икәнен татырмын бер.
Яфраклар коелыр минем юлларыма,
Аптырашып күрәзәлек кылуыма.

Килер бер көн, мин кичергән авырлыклар
Истәлеккә генә калыр күңелемдә.
Яфраклар коелыр минем юлларыма,
Ашыккандай дусты белән күрешергә.

***

Коры яфракны учак ялмады,
Ә мин көтәмен карлар яуганын.
Тиешле вакыт үтеп тә китте,
Мин көткән җиргә ул гына килми.

Бәлки, оҗмахта тоткарлангандыр?
Мин аны юкка көтеп торамдыр?
Бәйләнчек томан, иярмә миңа,
Ялгызым гына каласым килә.

Көзге

Караган идем чит бер көзгегә,
Анда, чыннан да, ят бер кыз тора.
Син аңа берчак «кадерлем» диден,
Хәтерли әле ул сөюеңне синең.

Бүген мин сиңа шундый рәхмәтле
Көттергән өчен, борчыган өчен,
Ялгызым юлда йөргәнем өчен,
Ләкин оҗмахка кермәгән өчен.

Көтүләрем

Аерылуны көтәмен, очрашуны да...
Киләм дә басамын иске эземә.
Үземнең күперне яндырыйммыни?
Үземне өметсез калдырыйммыни?!

Өметләр шәһәрдән ерак очканда,
Хәтта ки йолдызлар озатып кала.
Ник алар бер җирдә оя кормыйлар?
Ник алар аерым, бергә тормыйлар?

***

Ни булып бетәсен белмимен әлегә –
Сукырлар, чукраклар күп икән нигә?
Ни белән һәм ничек көрәшим – белмимен,
Ләкин бик куркыныч бу мохит. Йә, нигә?

Үз сереңне җирдә үзең табу зарур.
Аны сиңа беркем өйрәтмәс.
Җан авырта нигә – шуны белсәм әгәр,
Башка язмыш миңа һич тә кирәкмәс.

Тигезләшү

Мин синең тигезлекне саклыйм,
Ялгышсам, дип куркам тик үзем мин.
Берәрсе дәшәр дә кисәктән,
Бушлыкка очарбыз кинәттән.

Бер тапкыр ышанып очрашкач,
Мөмкинме сиздерми качарга...
Мин синең тигезлекне саклыйм,
Тик безгә барыбер очарга.

Романс

Мин сиңа, кадерлем,ияләштем
Таш тишеп агачлар үскәндәй.
Мин куркам, яратмас мине, дип,
Теләмим ялгызым яшәргә.

Мин әле, кадерлем, яшим бит!
Һәм сине кочаклап үләрмен.
Корыган агач мин, күрәмсең?
Син нихәл? Минсез син нишләрсең?

***

Бу очрашу түгел, аерылышу.
Еллар түгел, ерак аралар
Синең белән минем арада.

Бу – аңламаганга сабышу.
Минем утлы ялваруга синең
Җавап бирә бозлы тавышың.

Бәлки...

Бәлки әле, зәңгәр кичләр
Талчыбыктан толым үрәдер?
Бәлки әле, иң беренче бәсләр
Билге ясап карга төрәдер.

Бәлки әле, безнең җаннар
Тынгы эзләп галәм гизәдер?
Бәлки, анда утраулар да юктыр,
Иксез-чиксез диңгез генәдер?

Читләшү

Башландымы читләшүем –
Үткеррәк күрәмен,
Таныш йөзләр очраса да,
Ышанмыйм бернигә мин.
Мин кем, белмим – дәһриме бер,
Колымы мин язмышның.
Кычкырам упкын өстендә –
Файдасы юкмыни соң?

***

Үземнән берни яшермәс
Вакыт килеп җитте:
Яңадан үлмәм бит инде
Дөрләп янган утта.

Тиз үтә торган авырту
Авыр да, җиңел дә ул,
Күбәләк гомере кебек
Бер көнлек түгел лә ул.
Бөтен гомерем буе
Озата килә ул мине.

***

Борчылуымның сәбәбе
Үземнең гадилектә,
Гаепләмим кешеләрне,
Яла да якмыйм юкка.
Мөгаен, миңа башкача
Яшәргә кирәктер дә –
Табына белмим,
Еламыйм,
Һич кенә үкенмим дә.
Шуңадыр холкым ныгый,
Үземне көчле саныйм.

***

Битараф булып кырыйга
Борыла таныш йөзләр...
Кайчангача шулай булыр?
Әйтегезче, кешеләр –
Үз-үзегезне аңларга
Бардыр бит теләгегез?
Өметтән аймыл булырга
Җитәме йөрәгегез?

Кырмыска

Каткан ипи кисәген кем калдырган киштәдә?
Тапкан аны кырмыска, тели шуны тешләргә.
Аерылудан качмадым мин, туеп киттем
Биниһая ялганчы дус-ишләрдән.

Язмышның нәрсә икәнен
Аңламый ул кырмыска.
Оялам икеләнүле,
Ялварулы тормыштан.

Утрау

Уйлап чыгардым мин бу утрауны
Синең белән икәү калырга.
Ләкин синең өчен мин – үткән көн.
Нигә аны искә алырга.
Зәңгәр ераклыкта юкка чыккан
Ул пристаньнар,
Серле ул бәхетләр бүтән тимәс инде,
Нух пәйгамбәр көймәсе дә...

Чын дөреслек – әче!
Ләкин яши әле, яши кеше!

***

Син кайларда, минем бәхетем?
Адашып кайларда очасың?
Беркемне дә гаепләмим мин,
Кызгануларын тик көтәмен.

Хыялланам, газапланам, олгаям,
Усаллыкны истә тотмыйм һич тә мин.
Изгелеккә изге җавап тиештер –
Кешеләрдән җылы караш көтәмен.

Мария Магдалина

Диварымда йөгерек нурлар уйный,
Моңлы көйгә гүя биилэр.
Бу – гасырлар аша текәп карап
Минем җаннан гөнаһ эзлиләр.

И кадерле Мария Магдалина,
Безнең өчен тор син догада!
Тормыш – кызыл, әмма әче миләш,
Күп гөнаһлар кылдык дөньяда.

Гаҗәпләнмә: хәзер бары да башка,
Мәхәббәт тә хәтта үзгәрде.
Бирче фатиханы! Кайтсын кире
Рәхәтлектә үткән көннәрем.

Гомер бу

Миңа бүләк иткән нурың
Җылытмый әле,
Алтын яфрак бөтерелә
Өем тирәли;
Поездлар үтеп китә –
Һәм тынлык,
Бик еракта җемелди
Йолдызлык;
Көтмәгән сүзләр килә
Телемә,
Көчкә генә аңлыймын
Үзем дә;
Йоклый алмый ятамын
Төннәрен,
Сөешеп аерылышасымны
Сизәмен.

***

Гомер чишмәсе түгел мин,
Аның тик бер кисәге.
Синең белән булган тормыш
Үткәнге көн, кичәге.

Бәхет чишмәсе түгел мин,
Фетнәче бер хөкемдар
Беләсең бит – сиңа шуны
Аңлатырга хакым бар.

Ләкин тормышым юллары
Ничек туры килсә дә,
Бүгенгесе кадерлерәк,
Ни булса да иртәгә.

Боз бизәге

Яшел колачлар сузылып
Тәрәзәмә минем омтыла.
Бертуганнар төсле бу фонарьлар
Бер рәткә басып яктыра.

Мин киткәндә ятим калган бу йорт
Шул урында һаман торачак.
Аерылганга безнең күпме булды,
Тагын күпме гомер узачак?

Хәзер миңа калды сагыну катыш
Сагыш хисен генә татырга.
...Китәм әле. Кайтсам – тәрәзәмә
Боз бизәге булып кайтырга.

Үзгәрү

Кайгы күрсәң дә,
Шатлыкны сакла.
Өзмә гомернең
Җебен төнката.

Кунар җир эзләп
Урманга керәм...
Үзгәргән карлар
Коела күкләрдән.

Алмашу

Эзлимен җылының
Диварсызларын.
Кайсыгыз алмаша –
Бирәм ни барын.

Дөнья мәшәкатен
Алмашмаска нигә!
Мәхәббәте – сиңа,
Хәсрәтләре – миңа.

Вера Хәмидуллина

Вера Петровна Хәмидуллина Свердловск өлкәсенең Краснотурьинск шәһәрендә туа. Казан педагогия институтын, Казан (Идел буе) федераль университетының Л.Н. Толстой исемендәге филология һәм мәдәниятара коммуникацияләр институтын тәмамлый. Ул – егермедән артык фәнни-популяр басмалар, шигырь һәм проза җыентыклары, тәрҗемә китаплары авторы. Аның әсәрләренә якты образлылык хас. Автор, үз геройларының тойгыларын, эчке кичерешләрен тасвирлаганда, иң кирәкле сүзне табып, нәкъ тиешле урында оста итеп куллана белә.

Бөтенроссия һәм халыкара әдәби конкурслар лауреаты, Татарстан һәм Россия Язучылар берлекләре әгъзасы, Татарстан Республикасының атказанган сәнгать эшлеклесе Вера Хәмидуллина Чаллыда яши һәм иҗат итә.

Халыклар дуслыгы — җиңелмәс бер көч ул

Казан

Елга ярында, еллар чатында
Мәгъруур бер кала — борынгы шәһәр.
Ыруг-кабилә, яше-картыннан
Гашыйк булмаган бар микән мәгәр.

Урам-бакчалар, иркен мәйданнар
Сагына сыман аның үткәнен,
Борынгы белән бүгенге көнне
Көмеш чылбырлар бәйли икәнен.

Мең елдан килгән гадәтен саклап,
Купшы бизәнеп иртә язларын,
Киң күңел белән колачын җәеп
Кунак каршылый гүзәл Казаным.

Халыклар дуслыгы

Без тату яшәсәк бу җирдә, бу илдә,
Һәр туар яңа көн әйләнер бәйрәмгә.
Телләрдә яңа җыр, йөзләрдә гел шатлык,
Халыклар дуслыгы ул – бөек туганлык.

Үзгәрәк булса да тел, гореф-гадәтләр,
Һәрвакыт бертөрле омтылыш-теләкләр.
Чын дуслык булганда уяна мәхәббәт,
Халыклар дуслыгы ул – бөек бер бәхет.

Безнең ил, безнең җир – чәчәкле планета,
Кояштан нур алып, дөньяны яктырта,
Бәхетле киләчәк нигезен сала ул,
Халыклар дуслыгы – җиңелмәс бер көч ул.

Салават күпере

Салават күпере! Салават күпере!
Нәкъ кояш шикелле ул ишегалдында,
Чын дуслык күпере киң дәрья ярында,
Түгәрәк уенга дусларын чакыра.

Салават күпере! Салават күпере!
Уллары-кызлары без монда зур илнең.
Сөйлибез, җырлыйбыз без төрле телләрдә,
Шул дуслык күперен мактыйбыз шигырьдә.

Салават күпере! Салават күпере!
Бер көйгә җыр суза сорнайлар, курайлар,
Гармуннар, сазлар да бер көйгә моңлана,
Күңелдә чын дуслык күпере булганда.

Ике чишмә

Тау чишмәседәй гөрләп агалар,
Татар һәм урыс телләре алар.
Такыя үреп бүләк иттеләр
Гади сүзләрдән миңа бу телләр.

Сусауны басам берсе белән мин,
Агышын тоям икенчесенең.
Рифмага ята, бәлки, шуңадыр
Бу ике телдә шигъри юлларым.

Тарих фатиха биргән аларга
«Туганлык» сүзен дөрес аңларга,
Ике борынгы мәдәниятне
Бердәй сакларга авыр елларда.

Халкым акылы, зирәклеге дә
Ике чишмәдәй шул ике телдә.
Алар сугарып, алар көч бирсә,
Дуслык гөлләре шиңмәс мәңгегә.

Кабул ит, Аллам, теләкләремне,
Мәңгегә сакла чишмәләремне.

1941 нең кышы. Велиж

Күз ачкысыз буран, төне салкын.
Безгә приказ: алга барырга,
Кар астына чумган бер авылны
Фашистлардан тартып алырга.

Немецларда танклар, пулемётлар.
Без салкында, алар – җылыда.
Һәр йорт саен дотлар корган алар,
Үлем көтә һәрбер адымда.

Атакага күчтек. Бик күп дуслар
Кар өстендә ятып калдылар,
Газиз Ватан өчен, илне саклап,
Соңгы сулышларын алдылар.

Һәлак булган саен полкташлар,
Яшьләр килә тора алмашка.
Мөмкинме соң үлем алып килгән
Дошманнардан үчне алмаска!

Көне салкын, котырына буран.
Безгә атакага барырга.
Сугыш фәне шундый бер фән икән –
Җиңәргә дә исән калырга!

Танкист хикәясе

Безнең танк янды. Экипажсыз калдым.
Частька көчкә кайттым төштә шуышып.
Монда уйлаганнар үлеп беткәннәр дип,
Фашист белән кара-каршы сугышып.

Тылга да шундый хәбәр җибәргәннәр.
Әнкәйгә хат киткән кара пичәтле,
Һәлак булды улың батырларча, дип,
Ржев шәһәре моңа шаһит, дип.

Нык контужен идем, юньләп аңлашылмый
Командирның миңа нәрсә әйткәне.
«Нишләп үлим ди мин, менә бит – исән, дим,
Ник куркыттыгыз минем әнкәйне!»

Командир шунда: «Бар, ди, дәвалан,
Кайт, ди, дошманнан үчне алырга!»
Ике ай яттым лазаретта мин,
Телим әнкәйгә бер хат салырга.

Хет ела, хет үл! – сөйлим дөресен –
Төшералмыйм искә өйнең адресын.
Урамын беләм, йорт номерын да...
Шәһәр исеме «ач» белән бетә.

Сугыш беткәнче искә төшмәде...
Кайларда гына тагын йөрмәдем...
Күп еллар үткәч сукты миемә –
Шәһәр исеме Сергач икәне.

Кайттым. Кайтудан инде ни файда!
Йортның урыны да калмаган анда.
Теге елны ук ачы кайгыдан
Әнкәем киткән якты дөньядан.

Бу хикәяне контужен танкист
Бер үк сүз белән гел тәмамлады:
«Ни афәтләрдән котылдым үзем –
Газиз әнкәйне саклый алмадым!»

Альбомым битләрен ачам

Альбомым битләрен ачам,
Бала чагыма очам,
Җанга тынычлык бирмәүче
Мәшәкатьләрдән качам.
Бар нәрсә көйләнгән анда,
Әнкәй дә минем янда,
Бәйрәм ыгы-зыгысы да,
Дусларның карашы да.

Сихри сәяхәт кебек ул
Бала чагыңа кайту.
Тик мөмкин түгел икән шул
Үз халәтеңнән качу.
Инде күптән юк, ахры,
Уйнап-көлеп йөргәнем.
Карусель кебек әйләнә
Чарасыздан көннәрем.

Ә балачак альбомымда
Миңа дөнья рәхәте:
Ваемсыз шуклыкларым да,
Беренче мәхәббәтем,
Төнге парк, ай яктысы,
Гитара чиртүләре...
Бер-бер артлы саный барсын
Йөрәгем тибешләре.

24

***

Кулыңны кысыйм:
– Саумы, балачак!
Сипкелле борын, күлмәгең борчак.
Барсын тикшереп, төпченеп сорап,
Дөньяны айкап, эзләп йөргән чак!

Кулыңны кысыйм:
– Саумы, үсмерчак!
Чәчне кистереп, мини кигән чак.
Сөю хисләре бөреләнгәндә,
Дөньяга гашыйк булып йөргән чак!

Кулыңны кысыйм:
– Саумы, балигъ чак!
Тәҗрибә туплап, акыл җыйган чак.
Кояшлы көннәр, йолдызлы төннәр –
Дөнья рәхәтен тәмам тойган чак!

Кулымны сузам:
– Кайда син, картлык?
Кая чабасың? Ашыкма артык!
Алыштыралмас назлы җәйләрне
Чигәңә кунган бәсле чәчләрең!

***

Бер син генә түгел –
Заманасы шундый.
Яши алган – яши!
Җырлый алган – җырлый!

Сыгылма, бирешмә
Хәсрәт-кайгыларга.
Кыен хәлдә калсаң,
Таян бер Аллага.

Тормышым авыр, дип,
Язмышка зарланма,
Дөнья – дөнья инде,
Төрлесе бар анда.

Русьта бәла-каза
Җитәрлек күп булды.
Аннан чыгу юлын
Үзең уйла инде.

Ярдәм итегез, дип
Ялынып маташма,
Сайлагансың юлны –
Туп-турыга атла!

***

Кичнең төрлесе була...
Җилкәңә кагыла да
Камин каршына утырта шәмнәрне кабыза да.

Почмакларда шәүләләр –
Үткәннең мизгелләре.
Әйтерсең лә җан өрә аларның күренүләре.

Китеп югалган дуслар,
Яшьлек сәхифәләре,
Кемнедер гафу итүең, кемнеңдер тәүбәләре.

Иртән гаҗәпләнәсең,
Яралар ямалган, дип.
Юкса гади шәм төпчеге хәтерне яңарткан бит!

***

Сөйгәнеңә язны бүләк ит!
Туң йөрәге аның эресен.
Ача алсаң бәллүр ишеген,
Гаҗәп хәлләр анда күрерсең.

Сөйгәнеңә язны бүләк ит!
Йөрәгенә тамыз бер тамчы –
Җый да учлап сандугач җырын,
Бир үзенә тәрәзен ачып.

Сөйгәнеңә язны бүләк ит!
«Бәхет» дигән келәм тукы да
Чәчәкләрен җыеп язларның
Сөйгәнеңә шуны бүләк ит –
Мәхәббәтнең серен аңлатып.

Сөйгәнеңә язны бүләк ит!

Тәрҗемәче турында

Сирматов Индус Фатыйх улы – прозаик, драматург, шагыйрь, тәрҗемәче, журналист. Ул – татарча телевизион драматургиягә нигез салучыларның берсе. Телевидениедә ярты гасыр эшләү дәверендә аның пьесалары һәм сценарийлары буенча йөз сериядән артык документаль фильмнар төшерелде, телевизион спектакльләр куелды. Аларның байтагы хәзер ТНВ каналы, «Татарстан» дәүләт телевидениесе фондларында һәм республика дәүләт архивында саклана. «Сугышның ике көне», «Ялгыз учак», «Яңа фатир», «Татар хатыны», «Онытылмас еллар», «Язгы аҗаган», «Мырау батыр», «Тарих башы ерак гасырларда», «Йөрәкләрдә эз калдырып» кебек язмалар – әнә шундыйлардан.

Әдипнең «Әткәй сәгате», «Ике як иңсәмдә», «Ак бишек», «Балачак кайтавазы», «Туксан тугыз шаяру» кебек хикәяләр, повестьлар, юмористик робагыйлары тупланган китапларын да укучылар җылы кабул итте.

И. Сирматов республикабызда яшәп русча иҗат итүче шагыйрәләрнең әсәрләрен татарчага тәрҗемә итү белән дә инде күптәннән шөгыльләнә. Кемгәдер, нәрсәгәдер кирәк булган өчен түгел, үз күңеленә якын булган әсәрләрне генә сайлап эш итә ул бу өлкәдә. «Илһамлы кызлар җыры» дип исемләнгән әлеге җыентыкка шагыйрәләрнең дә күңел яктысын чагылдыручы әсәрләре тупланган булу да нәкъ әнә шул хакта сөйли.

Индус Сирматов – Татарстан Республикасының атказанган мәдәният хезмәткәре, Татарстан журналистларының Х. Ямашев исемендәге бүләге иясе.

1993 елдан – Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы.

Эчтәлек

Дәвамлы булсын. *Гәрәй Рәхим* 3

Вера Арямнова

Бәхет килми җиңел генә 6
«Шигырьләрем мине коткаралар...» 6
Бишек җыры 6
«Күкне каплаган болытлар — шәп атлармыни...» 7
«Бу өйдә һич бәхет юк...» 8
«Әйдә, йөреп керик кышкы шәһәрдә...» 8
Кремль җыры 9
«Иртәгәсен нәрсә булыр...» 9
Оча торган шигырьләр 10
«Бир кулыңны. Кара күзләремә...» 11
«Октябрьнең соңгы көне...» 11
Яңа ел кичендә 12
«Китабыңны куеп тор...» 12
«Елгага бик авыр...» .12
«Унда булмаса — сул якта...» 12

Наилә Ахунова

Ашыктырма икән вакытны... 14
«Яши алган булыр идем...» 14
«Кояшлы яңгырлар белән...» 16
Казаныма 17
«Бер мизгелгә...» 17
Иске Казан күренешләре 18
«Әчерәк шатлыкларым...» 18
«Сине күрергә телим...» 19
«Васильеводагы йөзьяшәр...» 19
«Поезд тәгәрмәчләренә...» 19
«Истәлекле җәйнең бер көне...» 20
«Ераклаша барган поездларның...» 20
Бәхет 20
«Ул чакта җәйге...» 21

«Күкләр ачулы...» 21
«Мәче диванда...» 22
Әниемә 22
Әткәм истәлегенә 23
«Кабатланмаслык җәйге мизгелләр...» 23
«Иртәдән яңгыр...» 24
«Кара мәче...» 24
«Бу төн дә үтәр, шәм булып янар...» 25
«Яшьлеккә ни кирәк?» 25
«Кыш иртә килде...» 25
«Минем уйлар нәкъ ташбака кебек...» 26
«Кашларны йолкырмын...» 26
«Кышкы арып-талулардан...» 27
«Иске фоторәсемдә...» 27
«Фил кебек җиңел канатлы...» 27
«Уйлыйм әле барсын...» 28
«Җан әле өшегән...» 28
«Әбием бала чакта...» 28
Ак төс 29
«Нәфис каен бүген...» 29
Хоккулар 30

Альбина Әпсәләмова

Һичнәрсә онытылмый һичкайчан...» 40
«Ә быелгы яз сузылыр...» 40
Каһирә кичендә 41
«Табадагы балык кебек...» 41
Әтиемә 42
Бабаема 44
Әбиемә 45
Әтиемнең әти-әниләренә 46
«Төрле төсләргә бизәлгән 46
Сиземләү 47
«Хисләнәм дә, күз алдыма...» 48
«К. шәһәренә китик без...» 58
«Киләсең. Карыйсың. Дәшмисең...» 50
Төшемдә 50

Елена Бурундуковская

Безнең гомер яшен уты кебек 52
«Тормышымның дәреслеген язам...» 52
«Үткәнем дә юк, киләчәгем дә...» 53
«Ертылган, искереп таушалган...» 53
«Уйланам: авыр күченү...» 54
Урал 54
«Гөлҗимешем пешкән кызарып...» 55
«Алтын көздә класска җыелгач...» 55
«Син, яратам, дигәч пышылдап...» 56
«Нарат исе килгән балачакта...» 56
«Төн инде. Урамда караңгы...» 57
«Тирә-ягым инде шәрә калган...» 58
«Адашкан бер тамчы яңгыр бүген...» 58
«Идәнне буядык. Шунда ук яктырды бар дөнья...» . . 59
«Чияләр кинәттән чәчәккә төренде...» 59
Бозлы яңгыр 60
«Нәрсә ул мәхәббәт, диеп...» .61
«Өченче көн туктый белми...» 62

Лилия Газизова

Хыялларым оча дала буйлап 64
«Бүлмәдә төсләр үзгәргән – бу нидән икән...» 64
«Мине яратмыйча һич тә...» 64
Ханнар кызы 65
«Асылташларымны әти күккә сипкән...» 66
«Җиңдең дә син, җиңелдең дә...» 66
«Никтер минем мәхәббәтем...» 67
«Галәмнең хәзинәләре...» 67
Ташлар 68
«Бүген җылы. Яңгыр ява...» 68
«Мин соңгы Алиһә булсам...» 69
«Алдама, язмышым, ... 69
Йорт 70
«Мин инде бүтәнчә...» 71
Хыянәт 71
«Күңелдә ниндидер бушлык...» 72

«Караңгы төннәр арасында...» 72
«Иркәли дулкыннар...» 73
«Скрипкада оста уйный сукбаем...» 73
«Төнге шәһәр илһам бирә сиңа, күрәсең...» 73
«Төн шундый тыныч башланды...» 74
«Төннәрен төш күреп син йоклама, йоклама...» 74
«Май яңгыры булып син...». 75
«Әрле-бирле йөри иртә...». 75
«Нишләп соң күземнән яшь таммый...» 76
«Дөнья мөһим һәм мәгънәсез...» 76
«Беләм, сине гашыйк итте...» 77
«Кулларың каты иде...» 77
«Хода бәндәләре, икәү...» 78
«Теңкәмә тия бит бу...» 78
Көзге баллада. 79
«Ходай сакласын сине бүген, иртәгә...» 79
«Оныталмыйм мәңгегә...». 79
Яшүсмер чак 80
«Шигыремнең мәгънәсен төсләрдә күргәч...» 81
«Әбием пышылдый...» 81
Хан кызы 82
«Чит күзләргә карама...» 82
«Өзелеп яратам...». 83
«Яшел күзле балакаем...» 83
«Буага барам...» 84
Хыял 84
«Бүлмәбезне каян тапкан...» 85
«Сүз аралаш кызым ялгыша...». 85
«Китәм бу йорттан, дип омтылдым...» 86
«Тәрәзәгә яуган карлар...». 86
Пушкинча рифмалап 87
«Бала-чага уены ул...». 87
Ялгышу 88
«Ошый миңа Сезнең җитдилек...» 88
«Язны харап итәр мөкәммәллек...» 89
«Сөенеп өемә кайтам мин...» 89
«Басудагы ике җил без...» 90
Әниемә 90

Болытлар 91
«Таң атканда, таң атканда...» 91
Миңа тиздән утыз 92
Утыз җидем әле тулмаган. 92
«Еллар уза, күз төбенә...». 93
«Саклый мине синең мәхәббәт...» 93
«Атка атланмыйм, машинам бар минем...» 94
«Уйлыйм киткән якыннарым хакында...» 94
«Кызымны йә улымны мин...» 95
«Яратам алар шуклыгын...» 95
«Кайчак фикер йөртәм – нинди уйлар...» 96
«Куам-куам, китми генә...» 96
«Һәр нәрсәнең ахыры бар...» 97
«Иҗатымны бәяләмә...» 97
«Тормышымны өр-яңадан башласам...». 98
Кышны сагыну 98
«Кар йомарламы тигән...» 99
«Әй рәхәт соң хыялланып утыру...» 99
«Утыз яшькә җиткәч...» 100
«Урыс театрында эшли иде...». 100
«Хокуклар күп алар...» 101
«Үз иремә өр-яңадан...» 101
Көмәнле булу поэмасы 102
«Барбер йокы алмый. Нишләп тик ятыйм...» 104

Лидия Григорьева

Миңа барсын белү кирәк. 106
«Мул җимешле Андалузиянең...» 106
«Арган керфекләрне күтәрмичә...» 106
«Тәкәбберләнү...» 108
«Ватсаң – ябыштырырсың...» 108
Күрәзәче 109
Өч гөлчәчәк – өч сеңел 110
«Өй түбәсенә бер козгын кунды...» 111
Ак ат 111
«Татар улы уйный гармунда...» 112
«Күр әле, без нинди кыю бүген...» 113

«Чәчәкләр» кибете...» 114
«Мәхәббәт – ул югалтканны хәтта...» 115
«Язгы далада йомраннар...» 116
Гөлчәчәк таҗлары 116

Ольга Журавлёва
Мәңге җәйдә килә каласым 118
Ел фасыллары 118

Саша Кашина
Ишетелә моңлы җыр булып 130
«Иртәгә яз килер урамнарга...» 130
«Кайчак мин шатланып көләм, һәркем ишетә...» 130
«Акылдан язасы килә җәен...» 131
«Үткән тормышта син бөек булгансыңдыр...» 131
«Ни ул мәхәббәт? Бер чирме...» 132
«Ай яктырта күктә тыныч кына...» 132
«Тырнакта лак калдыклары...» 132
«Син кая китәсең, җәем...» 133
«Караңгы чорма өстендә мин – ак мәче...» 134
«Тормыш кечкенә дә...» 134
«Җырга салып әйтәм сүзләремне...» 136
«Күктә – акчарлак, кухняда – чәйнек...» 136

Алинә Кәримова
Бер адымнан юллар башлана 138
«Бу ник шулай түгел...» 138
«Якшәмбедән соң дүшәмбе килә...» 139
«Сер итеп әйтте: «Гади хакыйкать...» 139
Беренче сикерү 140
«Тыңла, кеше. Анын эзеннән...» 140
Дәү әниемә 142
Кара урман 143
«Эшсезлектән елга буенда...» 144
«Зинһар аңла минем халәтемне...» 144
«Гомерләр елгасы ярында...» 145
«Көне монсу. Төн дә бик күңелсез...» 146

Ял паркында 146
«Кавказны да күрдек, Кырымны да...» 147
«Трамвай билетына зәңгәр саннар кунган...» 148
«Ник син, тормыш, мине алдадың...» 148
Августта 148
«Мин еш кайта идем бер ялгызым чит урамнар аша...» 149
Шәһәр 150

Роза Кожевникова

Кавыштырыр безнең җаннарны 152
Язгы мизгелләр 152
Шомырт 153
«Яз чәчәге кабат яфрак ярды...» 153
Улыма 153
Соңгы бүләк 154
Шәрык көенә. 154
«Ни уйлыйсың хәзер...» 154
«Мин ышанмыйм сиңа, ә син — миңа...» 155
«Акланулар, белмим, кемгә кирәк...» 155
«Белеп торам, соңгы бу очрашу...» 155
Тормыш 155
Ялкау чүкеч 155
«Җүләрлек ул — өмет уты ягып...» 156
«Берчак шулай чит шәһәрдә икәү...» 156
Телеграмма. 157
«Ап-ак карлар коела...» 157
«Син киткән төндә юлыңа...» 157
Шаяру 158
«Хәзер инде үзең бик еракта...» 158
«Сагыш, бары сагыш кына...». 158
«Күктән җиргә саубуллашу нуры инде...». 159
«Алтын көзнең салкын шәфәгындә...» 159
«Авырумы, әллә сагышмы бу...». 159
Шыгырдык 160
Бу кайда? 160
Тавыш 161
Рәсем 161

Төш 161
Тәлгәшле йолдызлар 162
Көнләшү 162
Озак уйланган икән 162

Ольга Левадная
Узып бара икән гомерләр 164
Бабаема 164
Картлык 164
Башын игән тынлык. 166
«Урамның теге ягында...» 166
Уйлар баскычыннан менгән чакта 167
Ялгызлыкның әче чагылышы 167
Ничә тапкыр 168
«Җилләр исеп Көнчыгыштан, Көнбатыштан...» 168
Мәкнең алсу канаты 169
Шатлык 169
«Мин хәтерлим...» 170
Балачак каены 171
«Уңып пешкән тәмле күмәч булып...» 171
Узган елгы тулган ай 172
«Корган алмагач ботагы...» 172
Уемның сукмаклары 173
Бөек серне ачып 173
Яшенле яңгыр алдыннан 174
«Без хәзер...» 174
«Яратмыйм, кызганмыйм, үкенмим...» 175
Бишек җыры 175
Иртә 176
Кичен тәрәз янында .176
Улыма 177
«Мөлдерәмә уңыш тулы...» 177
«Мин үземнең юләрлекне...» 177
Көн җепшеге килер .178
Яңгыр тамчысы 178
«Синең җилкәңә мин башым салдым...» 178
«Сагыш алмагачын урап алган...» 180
Рәнҗетелгән чыршы 180

Тынлык 181
«Йоклап тагын эшкә соңга калдым...» 181
«Нәрсә булды...» 182
«Дымлы яфрак асларында...» .182
Болытлар 183
Иске фатир. 183
Тауларда 184
«Кеше ярдан йөзеп китте...» 184
Ике ләкләк. 184
Тавыш 185
«Иртәдән утырам тәрәзә каршында...» 185
Китүчегә 185
«Бөтен нәрсә хәл ителми шул күктә...» 186
«Җылы һава. Кошлар канат җилпеде...» 186
Яңгыр 186
«Әйләнәләр көзге шәһәр өстендә...» 187
«Кошлар алар — зәңгәр күкнең миңнәре...» 187
«Талпына шәм ялкыны...» 187
«Урмандагы иске күпер...» 188
«Шатлыгым да юк минем...» 188
Тылсымчы 188
«Вак-төяк мизгел кирәкми...». 189
Иске чиркәү 189
Көлебрәк 189
«Һич начардан уйлый алмыйм бүген...» 190
«Һич кенә дә кыш башланып китә алмый...». 190
«Кошлар камилләшкән кебек...» 190
Петергоф 191
Рәсем. 191
«Борчылсам да, мөмкин түгел...» 191
Җәйге бакча 192
Шәхсән үземнеке 192
«Мин әлегә бик һавалы, бик тәкәббер...» 192
«Коры яфракны учак ялмады...» 193
Көзге 193
Көтүләрем 193
«Ни булып бетәсен белмимен әлегә...» 194
Тигезләшү. 194

Романс 194
«Бу очрашу түгел, аерылышу...» 195
Бәлки... 195
Читләшү 195
«Үземнән берни яшермәс...» 196
«Борчылуымның сәбәбе...» 196
«Битараф булып, кырыйга...» 196
Кырмыска 197
Утрау 197
«Син кайларда, минем бәхетем...» 197
Мария Магдалина 198
Гомер бу 198
«Гомер чишмәсе түгел мин...» 199
Боз бизәге 199
Үзгәрү 200
Алмашу 200

Вера Хәмидуллина

Халыклар дуслыгы җиңелмәс бер көч ул 202
Казан 202
Халыклар дуслыгы 203
Салават күпере 203
Ике чишмә 204
1941 нең кышы. Велиж 206
Танкист хикәясе 206
Альбомым битләрен ачам 208
«Кулыңны кысыйм...» 210
«Бер син генә түгел...» 211
«Кичнең төрлесе була...» 212
«Сөйгәнеңә язны бүләк ит...» 212

Тәрҗемәче турында 213

16+ Знак информационной продукции согласно
ФЗ от 29.12.2010 г. №436–ФЗ

Әдәби-нәфис басма

Илһамлы кызлар җыры

(на татарском языке)

Ответственный редактор *Рамиль Миннуллин*
Художественное оформление *Олег Маковский*
Компьютерная вёрстка *Йолдыз Нуриева*
Набор текста *Зайтун Яркаев*
Корректор *Галия Мухаметзянова*

Формат 84x108 $^{1}/_{32}$. Бумага офсетная.
Усл.-печ. листов 11,76. Тираж 2500 экз. Заказ №

Программа «Рухият»
Благотворительного фонда «Татнефть».
г. Казань, ул. Солдатская, 8, оф. 401.
E-mail: ruhiat@mail.ru.

Отпечатано в полном соответствии с качеством
предоставленного электронного оригинал-макета
в типографии филиала ОАО «ТАТМЕДИА»
ПИК «Идел-Пресс».
420066, г. Казань, ул. Декабристов, 2.
e-mail: idelpress@mail.ru.

9 785897 062119